

Raahe

03. KAUPUNGINOSA

Brahenkatu
Cortenkatu
Elokvateatteri Bio Huvimylly
Entinen Lybeckerin kotiteollisuuskoulu
Entinen Rouvasväen yhdistys ry:n lastenkoti
Entinen Suomen Yhdys-Pankin toimitalo
Jaakobin lähde
Keskuskoulu
Kirkkokellarit
Pekkatori
Pelastusarmeijan talo
Raahen kirkko
Raahen museo
Raahen vanha paloasema
Raatihuone
Rantakatu ja Myhrbergin puisto
Reiponkatu
Ruiskuhuone ja museon varasto
Saarela
Saaristokatu
Virkailijatalo

[illegible]

13. KAUPUNGINOSA

Asuintalo, Merikatu 6
Entinen Köyhäin talo
Entiset Rouna Oy:n konepajan rakennukset ja puisto
Kruununmakasiini
Raahen Energian talo
Raahen Porvari- ja Kauppakoulu

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

16. KAUPUNGINOSA

maakunnallisesti arvokas

22. KAUPUNGINOSA

maakunnallisesti arvokas

Aittola
Granlund
Heinsuo
Hoffren-Pyhäluoto
Härmä

paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

Keski-Korsu kohde 14
Keski-Korsu, kohde 5
Keski-Korsu, kohde 7
Matti 99-10
Matti 99-11
Matti 99-7
Metso
Ojalehto
Orava
Pekuri
Pohjolainen
Prokko
Turunen
Vanha Korsu
Vedenoja
Vilenius

paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
paikallisesti arvokas

ALPUA

Alpuan raitti

Alpuan Osuusmeijeri
Alpuan Osuuspankki
Entinen Oulun Osuuskauppa

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

KORPI

Ilveskorven raitti

Erkkilä
Harmaala
Ilveskorven entinen koulu
Ilveskorven kauppa ja sähkömuuntamo
Raittiusseura Korvenraivaajien talo
Suopelto

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Lampinsaaren kaivosyhdyskunta (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

LAHJOITUSMAA

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat - Tasku (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat - Iso-Kraaseli (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

Lapaluoto ja Ratavartijan talo

Ratavartijan talo

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Preiskarin huvilat

maakunnallisesti arvokas

Raahen rautatieasema ja tullikamari (RKY 2009)

Raahen rautatieasema
Raahen rautatieaseman viheralue

valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Uiko-Fantti

Aurion huvila
Jortaman verkko- ja kalamajat
Peltomaan huvila
Pursimaja
Pyhäniemen huvila
Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto r.y:n huvila

maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas

Saariahon huvila

maakunnallisesti arvokas

MESTAUSKALLIO

Mestauskallion Rautaruukin Harjatalot

maakunnallisesti arvokas

OLLINSAARI

Ollinsaari

maakunnallisesti arvokas

PATTIJOKI

Mikonkari

maakunnallisesti arvokas

Museosilta - Raahen Pattijoen silta (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

Pattijoen kirkonmäki

Pattijoen kirkko

Pattijoen pappilan pihapiiri

Pattijoen seurakuntatalo

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

PITKÄKARI

Raahen seminaari (RKY 2009)

valtakunnallisesti arvokas

SALOINEN

Saloisten kirkonmäki

Saloisten kellotapuli (RKY 2009)

Saloisten kirkko

Saloisten kirkkopuisto

Saloisten pappila

maakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

Saloisten raitti

Entinen Myllymäen koulu

Juusolanmäki

Myllymäen raittia rajaavat perinteiset pihapiirit Oikotie 21 ja 32

Myllymäen vanha kauppa

Myllymäen vanhat pihapiirit

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

06. KAUPUNGINOSA

Härkätori

15. KAUPUNGINOSA

Jugendkortteli nro 57

Raahela

19. KAUPUNGINOSA

Lybeckerin koulu

ALPUA

Alpuan koulu
Iso-Äijälä
Koljolan paja
Kontti
Mikkela
Niemelän riihi
Pikku-Vilminko
Salon tuulimylly
Verkasalo

KOPSA

Kopsakankaan aitta
Kopsan koulu
Pekuri

KORPI

Anttila
Haapamaa
Huhtala
Lehtola

LAHJOITUSMAA

Entinen Santaholman saha
Ruottalon huvilat
Tomtebo

OLKIJOKE

Olkijoen koulu
Olkijoen rauhanpirtti
Pilkkapetäjä

PALO

Kinnunen
Mattiilan talo

PATTIJOKI

Eskola
Häkkinen
Ingerttilä ja Pihlajaniemi
Jokelan vanha koulu
Kamutanmäki
Mikonkarin leirikeskus Lohenpyrstö
Ojalan kotiseutumuseo
Peltola
Pramilan torppa
Ruumiinhautakangas
Silveri
Ylipään koulu

PIEHINKI

Arkkukarin vanha myymälärakennus
Karsikkaan talo
Mutalan kartano
Nurkkala
Ranta-Sippala
Saloisten kotiseutumuseo
Sippalan mylly
Vanha alakoulu

PITKÄKARI

Gellmanin sairaala
Kylmäniemen kalaranta

SALOINEN

Arkkukarin terveystalo

SAVOLAHTI

Kotikuusikko

Örnin sotilastorppa

VIHANTI

Ala- ja Ylä-Rantanen

Hanhela

Hilappa

Kantti

Kaunela

Kotiseutumuseo

Myllykangas

Niemi

Ukko

Ukonkantti

Uusitalo

Vihannin kirkonkylän koulu

Vihannin kotiseutukeskus

Vihannin nuorisoseurantalo

Vihannin Pikkukirkko

Vihannin Rautatieasema

Vihannin Sofia Magdalenen kirkko ja kellotapuli

Vihannin työväentalo

pääas. kunta: Raahen kaupunki
pääas. kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
tyyppi: kaupunkiympäristö
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

Brahenkatu
Cortenkatu
Elokuvateatteri Bio Huvimylly
Entinen Lybeckerin kotiteollisuuskoulu
Entinen Rouvasväen yhdistys ry:n lasten koti
Entinen Suomen Yhdys-Pankin toimitalo
Jaakobin lähde
Keskuskoulu
Kirkkokellarit
Pekkatori
Pelastusarmeijan talo
Raahen kirkko
Raahen museo
Raahen vanha paloasema
Raatihuone
Rantakatu ja Myhrbergin puisto
Reiponkatu
Ruiskuhuone ja museon varasto
Saarela
Saaristokatu
Virkailijatalo

Säännölliseen ruutukaavaan perustuvan, 1649 perustetun Raahan puutalokorttelit lukeutuvat maamme parhaiten säilyneisiin. Umpikulmainen Pekkatori on Raahan merkittävin asemakaavallinen aukio ja Suomen puukaupungeissa poikkeuksellinen.

Suurin osa kaupungin puisesta rakennuskannasta periytyy 1810 kaupunkipalon jälkeiseltä ajalta 1800-luvun

alkupuolelta. Uudisrakentamista on pyritty sopeuttamaan mittakaavaltaan ja materiaaleiltaan vanhaan ympäristöön.

Pekkatorilla risteävät Brahenkatu ja Kirkkokatu. Pekkatoria reunustavat kaupungin merkittävät 1800-luvun alussa rakennetut porvaristalot. Raahelaista empireä edustavat vinkkelitalot muodostavat kaupunkirakenteellisesti tiiviin kokonaisuuden. Torin varren porvaristaloista mainittakoon Kivi-Sovio (1849), Friemanin talo (1812), Hedmanssonin talo (1811), Reinin talo (1870), Langin talo (1812), Langin alakartano (1815), Fontellin talo (1813) ja Montinin talo (1811). Torin keskellä on Walter Runebergin muovaama Pietari Brahen patsas vuodelta 1888.

Raahen Rantakadun varressa on raatihuone ja kaupungin edustavimmat, mm. Soveliuksen ja Sovion, porvaristalot. Raatihuone on Anders Fredrik Granstedtin suunnittelema, rapattu hirsinen asuinrakennus (1839), joka valmistui raatihuoneeksi 1866. Rantakadun merenpuoleisella sivulla on kaupunginmuseo, joka on sijoitettu 1845 rakennettuun pakkahuoneeseen. Vuonna 1862 perustettu museo on maamme vanhin paikallismuseo.

Koulukadun pääteenä idässä on kivirakenteinen Keskuskoulu (1912). Keskuskoulu ja sen viereinen, alkujaan asuinrakennukseksi tehty puurakennus ovat arkkitehti Jac. Ahrenbergin suunnittelema.

Maakunnalliset arvot

Valtakunnallisten arvojen lisäksi alueella on maakunnallisia arvoja ja kohteita, joista vuoden 2015 päivitysinventoinnissa on nostettu esiin 1930-luvulla valmistunut elokuvateatteri Huvimylly, 1940-luvulla rakennettu paloasema sekä 1960- ja 70-lukujen täydennysrakentamista edustavat Virkailijatalo ja As Oy Brahenkatu 3.

historia:

Saloisten Satamalahti oli varhainen tärkeä kauppapaikka, jonka muuttamisesta kaupungiksi päätettiin 1649. Pietari Brahen perustama Raahen kaupunki sai ensimmäisen asemakaavansa, säännöllisen ruutukaavan 1650 (C. Claesson).

Porvaristalojen rakentamistavassa näkyvä Raahen vauraus perustui laivanvarustukseen, merenkulkuun ja tervakauppaan. Raahela sai tapulikaupunkioikeudet 1791 ja siitä tuli merkittävä merenkulku- ja kaupunkikeskus. Kaupungin rahtilaivostoon kuului 1869 peräti 58 laivaa. Purjelaivakauden päättymisen ja rautatien rakentamisen Ouluun vähensivät Raahen merkitystä kaupunkikeskuksena.

Ainoa 1810 kaupunkipalosta säilynyt kaksikerroksinen asuinrakennus oli 1780-luvulla rakennettu Soveliuksen talo. Kaupunkipalon jälkeen asemakaavaa uusittiin (G. Odenwall) laajentamalla kaupunkirakennetta itään ja etelään. Tällöin syntyi myös Raahen Pekkatori, umpikulmainen keskustori.

lähteet:

Henrik Lilius, Der Pekkatori in Raahen. Studie über einen eckverschlossenen Platz und seine Gebäudetypen. Helsinki 1967.

Stadsplanering i finska städer. Den nordiska trästaden 12. 1972.

Trästäder i Finland. Den nordiska trästaden. 1972.

Henrik Lilius, Kaupunkirakennustaide suurvalta-ajalla. Ars. Suomen taide 2. Otava 1988.

Henrik Lilius, Kaupunkirakennustaide autonomian alusta 1850-luvulle. Ars. Suomen taide 3. Otava 1989.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Juhani Kostet, Cartographia urbanium Finnicarum. Suomen kaupunkien kaupunkikartaografia 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa. Monumenta Cartographica Septentrionalia. Rovaniemi 1997.

Elisa El Harouny, Olli-Pekka Riipinen, Kaija Santaholma ja Timo Tuomi, Suomalaisia puukaupunkeja. Raahen ympäristöministeriö. Alueidenkäytön osasto. Helsinki 1998.

Teemu Mökkönen, Raahen kaupunkiarkeologinen inventointi 2001.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1462

Juho Rajaniemi, Kasvun kaavoitus. Tapaus Raahen 1961-1996. 2006.

kohteen nimi: **Brahenkatu**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-3-9901-0
 kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
 tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Brahenkatu 1, Japissonin talo; Brahenkatu 15; Brahenkatu 17; Brahenkatu 19; Brahenkatu 21; Brahenkatu 3; Brahenkatu 4; Brahenkatu 5; Brahenkatu 8; Brahenkatu 9;

kuvaus:

Brahenkatu on Vanhan Raahen arvokkain katulila, joka on säilynyt suhteellisen ehyenä. Kadun varsilla tosin on eri ikäistä, osin toisiinsa sopimatonta rakennuskantaa.

Pekkatorin, Myhrbergin puiston ja niitä ympäröivien talojen lisäksi ovat huomattavia mm. seuraavat rakennukset:

- .1 Brahenkatu 15, nykyinen Vapaakirkko, 1800-luvun alkupuolelta peräisin oleva pystylaudoitettu klassistinen hirsirakennus.
- .2 Brahenkatu 17, ns. Patalan talo, joka on työväenopiston käytössä. Rakennus on 1800-luvun alkupuoliskolta ja ulkoasultaan empiretyylinen. Rakennuksessa on toiminut mm. Raahen seminaarin oppilaskunnan ruokala.
- .3 Brahenkatu 19, Ossian Swanljugin talo, rakennettu 1800-luvun alkupuoliskolla.
- .4 Brahenkatu 21, G. Swanljugin perikunnan talo. Korkealla kivijalalla oleva klassistinen 1800-luvun alkupuolen suuri porvaristalo. Taloon liittyy hyvin säilynyt pihapiiri talousrakennuksineen.
- .5 Brahenkatu 9, samalla tontilla Reinin kauppakartanon kanssa sijaitseva 1800-luvun loppupuolella rakennettu ja 1900-luvun alussa laajennettu ulkoasultaan uusrenessanssi-tyylinen entinen asuinrakennus, joka nykyisin on Raahen musiikkikoulu käytössä. Pihalla on v. 1811 rakennettu tiilikatteinen makasiini, jonka alla on todennäköisesti 1700-luvulta oleva holvikellari.
- .6 Brahenkatu 7, nykyisin liikerakennuksena. Kauppakadun ja Brahenkadun kulmauksessa sijaitsevan rakennuksen sisätilat on täydellisesti muutettu. Brahenkadun puoleinen entinen asuinrakennus on lähes alkuperäisessä 1800-luvun ulkoasussa. Kauppakadun puoleinen liikesiipi on ns. nikkarityylinen ainoa edustaja puu-Raahessa. Rakennus on entinen Robert Rossanderin kauppakartano.
- .7 Brahenkatu 8, alkuaan Hallbergin sittemmin Stårmin ja myöhemmin Reinilän talo, nykyisin kaupungin virastotiloina. Rakennus on vanhimmilta osiltaan tiettävästi vuodelta 1812 ja sitä on laajennettu 1800-luvun alkupuoliskolla. Rakennus on tyyppillinen 1800-luvun alun klassistinen puutalo.
- .8 Brahenkatu 5, apteekkari Mäkisen liike- ja asuintalo. Brahenkadun puoleinen siipi on 1800-luvulta ja Kauppakadun puoleinen jugend-tyylinen liikesiipi 1900-luvun alkupuolelta.
- .9 Brahenkatu 6, entisen Raahen Osuuskaupan myymälä liike- ja asuintalot, jotka ovat nyt huonekaluliikkeenä. Rakennukset ovat 1800-luvun alkupuoliskolta, mutta niihin on tehty aukkomuutoksia ja vuoraustapaa on muutettu.
- .10 Brahenkatu 3, Mattilan ja Sinetän asuin- ja liiketalo, joka on pääosin 1800-luvun alkupuoliskolta ja liikehuoneisto 1800-luvun loppupuoliskolta.
- .11 Brahenkatu 1, Japissonin talo, joka sijaitsee kulmatontin sisäosassa pääty Brahenkadulle päin, on 1800-luvun alkupuoliskolta mutta tämän vuosisadan alussa muutettu ulkoasultaan rikasta jugend-tyyliä nouttaen. Myös sisätiloissa on nähtävissä jugend-piirteitä.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Cortenkatu**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-2-9901-0
 kylä/k.osa: 02. kaupunginosa
 tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Cortenkatu 13, Kirkkokatu 15; Cortenkatu 14, Kirkkokatu 13; Cortenkatu 7, Kauppakatu 23;

kuvaus:

Cortenkadun katutila on 1970-luvun alussa rakennetun Kauppa- ja Cortenkadun kulmaukseen sijoittuvat uudisrakennuksen takia osittain rikkoutunut, mutta pääosiltaan katu on edelleen Vanhalle Raahelle ominaisessa 1800-luvun asussa. Cortenkatu päättyy kirkon aukioon, johon liittyy myös ns. Himangan talon etupuutarha puistikkoina.

Cortenkadun rakennuksista mainittakoon:

- .1 Cortenkatu 9, Kauppakatu 23, entinen Oinosen asuin- ja liiketalo, joka nykyisin on asuintalona. Rakennus on vanhimpia säilyneitä puutaloja Raahen vanhassa kaupungissa, ajalta ennen Raahen paloa. Rakennus on vuorattu kauniisti pystyrimavuorauksella, joka päättyy puolipyöreään muotoon sahattuun koristelistaan, friisiossa on vaakalaudoitettu. Ikkunat on myöhemmin muutettu T-ikkunoiksi.
- .2 Entinen Himangan talo, Cortenkatu 13, Kirkkokatu 15, on 1800-luvun alkupuoliskolta. Se on ainakin kahdessa osassa rakennettu pohjakaavaltaan L-muotoinen empirerakennus. Cortenkadun puoleinen pieni porttirakennus on purettu 1980-luvulla. Tontti on edelleen lähes ympärirakennettu. Pihassa on myös erillinen kellarirakennus 1800-luvulta. Tonttiin liittyy aidattu etupuutarha kirkon aukion puolella.
- .3 Entinen vanhan apteekin talo Cortenkatu 14, Kirkkokatu 13. Talon Cortenkadun puoleinen siipi on 1700-luvun loppupuolelta ja Kirkkokadun puoleinen siipi on rakennettu 1800-luvun alkupuoliskolla tiettävästi kahdessa osassa. Rakennuksessa on toiminut mm. Raahen ensimmäinen apteekki. Nykyisin talossa on asuinhuoneistoja.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Elokuvateatteri Bio Huvimylly**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-3-9-12

kylä/k.osa: 03. kaupunginosa

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1937

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Harvinainen esimerkki maaseutukeskuksen 1930-luvun elokuvateatterista. Bio Huvimyllyn rakennustyöt aloitettiin 1936 ja rakennus valmistui keväällä 1937. Piirustukset laati K. Eestilä 1936, ja rakennus vastaa Kinolehdeissä 1930-luvulla maaseudulle suositeltua elokuvateatterityyppiä. Eteisaulan ja lämpiön kautta mennään teatteriin, ja salin takaosassa on aitioiden ja kaareva parvi. Rakennus on sekä ulkoa että sisältä säilynyt lähes alkuperäisenä. Sivuseiniin on myöhemmin lisätty akustiset levyt, ja penkit uusittiin 2000-luvun alussa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,I,T

lähteet:

http://www.rakennusperinto.fi/news/Uutiset_2010/fi_FI/biohuvimylly

kohteen nimi: **Entinen Lybeckerin kotiteollisuuskoulu**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-5-519-32

kylä/k.osa: 05. kaupunginosa

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Köydenpunoja J. P. Westerbergin 1800-luvun alkupuolella rakennuttama puutalo, jonka Sofia Franzen ja Helena Bergblom lahjoittivat Raahen ensimmäiseksi tyttöjen "skouluksi" vuonna 1843. Tyttöjen koulu muuttui kotiteollisuuskouluksi, joka toimi rakennuksessa 1980-luvun alkuun saakka. Sen jälkeen rakennus on ollut mm. käsityöläistalona.

historia:

Sofia Lybecker oli saanut äidinperintönään suuren rahamäärän ja halusi sen turvin perustaa Raahen tyttökoulun. Leskeksi jäänyt isä ei kuitenkaan ollut suojele ajatukselle, eikä 26-vuotiaalla naisella ollut 1800-luvun alkupuoliskolla mahdollisuus päättää omaisuutensa käytöstä. Jo huolestuttavasti vanhan piian ikää lähestyvä Sofia oli kuitenkin määrätietoinen ja asetti sulhaselleen vapaaherra Georg Henrik Lybeckerille naimisiinmenon ehdoksi tyttökoulun perustamisen, sillä vaimon rahavarat siirtyivät avioliiton myötä aviomiehen päätäntävaltaan. Georg Henrikin ja Sofian hääpäivänä vuonna 1843 kirjoitettiin alle koulun lahjoitus- ja perustamiskirja.

Lybeckerin tyttökoulu aloitti toimintansa vuonna 1844 vuokratiloissa, joissa annettiin opetusta vähävaraisille tytöille. Sofia itse kuoli synnyttäessään neljättä lastaan vuonna 1847. Tyttökoulu siirtyi vuonna 1859 Sofian sisaren, Helene Bergbomin ja miehensä ostamaan kouluun, jonka he lahjoittivat tyttökoululle. Reiponkadun rakennus on edelleen Lybeckerin koulun käytössä. Kansakoulutoiminnan alettua Raahessa Lybeckerin tyttökoulu jatkaa toimintaansa käsityökouluna.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

<http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/sofia.html> (lähde tarkistettu 19.8.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Rouvasväen yhdistys ry:n lastenkoti**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 687-5-20-43

kylä/k.osa: 05. kaupunginosa

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

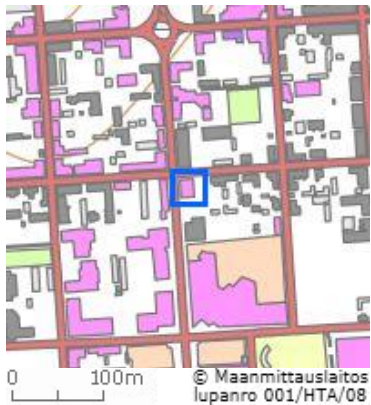
Keskuskoulun aukion reunalla sijaitseva, maalarimestari P. Holmqvistin Rouvasväen yhdistys ry:lle 1800-luvulla lastenkodiksi lahjoittama kaupunkitalo. 1982-1994 talossa toimi kaupunkilehti Raahelaisen toimitus ja paino.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Raahen kaupungin inventointi: Kaupunginosa 5 keskustakorttelit 17, 18, 20

kohteen nimi: **Entinen Suomen Yhdys-Pankin toimitalo**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-5-519-35

kylä/k.osa: 05. kaupunginosa

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1915

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1915 valmistunut, arkkitehti Valter Thomén suunnittelema Suomen Yhdys-Pankin Raahen tiilirakenteinen konttori. Rakennuksessa on sekä klassistisia että eräitä jugend-piirteitä.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

http://www.raahe.info/kirkkokatu.20/Tiina_Merisalo_o_s_Lehdon_pro_gradu.html (16.12.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jaakobin lähde**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-1-3-26
kylä/k.osa: 01. kaupunginosa
tyyppi: tekninen huolto
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Reiponkadun päässä Vanhan Raahen pohjoislaidalla sijaitseva vanha kaivo, jota suojaa koristeellinen puurakennelma.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Keskuskoulu**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-15-55-7
 kylä/k.osa: 15. kaupunginosa
 tyyppi: opetus ja koulutus
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: 1912
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jac Ahrenbergin suunnittelema 1900-luvun alun koulurakennus, jossa luokkahuoneet ryhmittyvät keskushallin ympärille. Ahrenberg yhdisti rakennuksessa useita tyyliaiheita taitavasti. Ranskalaisvaikutteisia uusrenesanssi-aihteita näkyy kattomuodossa, pääsisäänkäynnin kaari-aiheessa ja julkisivun ikkunasommitelmassa. Klassismia edustavat pääsisäänkäynnin päätykolmio-aihe ja ensimmäisen kerroksen doorilaiset ja toisen kerroksen joonialaiset pylväät. Ripaus jugendia on nähtävissä mm. porrashuoneen kaidesommitelmissa.

Koulukorttelin Asemakadun puoleinen niin ikään Jac Ahrenbergin piirtämä puurakennus on alkujaan suunniteltu asunnoiksi. Vuoden 1988 korjauksen siinä on ollut musiikkikoulun tiloja.

historia:

Raahen keskuskoulu on rakennettu vuonna 1912 arkkitehti Johan Jac Ahrenbergin suunnitelman mukaan. Rakennuksessa toimivat aluksi keskikoulu ja yksityiset jatkuoluokat, jotka yhdistyivät 1952 Raahen yhteislyseoksi. Sota-aikana koulurakennus oli sotasaairaalan käytössä. Vuodesta 1958 rakennuksesta tuli keskuskansakoulu, jossa on toiminut myös kansalaiskoulu ja apukoulu. Raahessa siirryttiin vuonna 1974 peruskouluun, jonka jälkeen koulu on ollut peruskoulun ala-aste. Vuoden 1988 saneerauksen jälkeen koulun tilat ovat olleet myös musiikkikoulun käytössä.

Jac Ahrenberg suunnittelema edusti 1900-luvun alun modernia koulurakennusta, jossa luokkahuoneet ryhmittyvät keskushallin ympärille. Ahrenberg yhdisti rakennuksessa useita tyyliaiheita taitavasti. Ranskalaisvaikutteisia uusrenesanssi-aihteita näkyy kattomuodossa, pääsisäänkäynnin kaari-aiheessa ja julkisivun ikkunasommitelmassa. Klassismia edustavat pääsisäänkäynnin päätykolmio-aihe ja ensimmäisen kerroksen doorilaiset ja toisen kerroksen joonialaiset pylväät. Ripaus jugendia on nähtävissä mm. porrashuoneen kaidesommitelmissa.

Koulurakennus saneerattiin vuonna 1987-1988. Arkkitehtitoimisto Klemolan tekemä suunnitelma perustuu tyylihistorialliseen restaurointiin samalla kun opetustilat on modernisoitu. Koulun alakerran juhlasali ja toisen kerroksen kamarimusiikkisali ovat runsaassa käytössä musiikkikoulun ja kaupungin kulttuuritiloina.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kirkkokellarit**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-2-7-49
 kylä/k.osa: 02. kaupunginosa
 tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
 ajoitus: 1722-1808
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkonmäen itärinteeseen kaivettujen ja holvattujen kellareiden ryhmä, joka on alun perin ajalta ennen vuoden 1810 paloa. Kirkkokellarit ovat alkuaan raahelaisten kauppiaiden varastokellareita.

Kirkkokellarit ja niiden taakse levittäytyvä pienipiirteinen vanha puutaloasutus Reiponkadun ja Saaristokadun varrella luovat raahelaisittain harvinaisen näkymän.

arviointi:

MRKY2015: Ht

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pekkatori**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus:
 kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
 tyyppi: puistot
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Brahenkatu 11, Kirkkokatu 21; Fellman, Brahenkatu 9; Frieman, Kirkkokatu 14; Hansa (Kivi-Sovio), Brahenkatu 13; Kirkkokatu 12, Fontellin talo; Kirkkokatu 19, Langin alakartano; Lang, Brahenkatu 10; Montin, Brahenkatu 12;

kuvaus:

Raahen vuoden 1810 palon jälkeen tehdyssä Gustav Odenwallin asemakaavassa, joka pohjautui Claes Claessonin laatimaan vuoden 1650 renessanssihenkiseen ruutuasemakaavaan, uusi Isotori oli tärkein kaupunkirakenteellinen uudistus. Tori rakennettiin nopeasti palon jälkeen uudelleen yhtä tonttia lukuun ottamatta. Näin toria reunustaa sangen yhtenäinen ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennuskanta. Torin kulmiin on istutettu pienet puistot. Torin keskelle on sijoitettu Pietari Brahen patsas, joka on Walter Runebergin vuonna 1888 tekemä ensimmäinen valos Turkuun tilatusta Brahen patsaasta.

Pekkatorin ympäristön rakennuskanta kuuluu Raahen rakennustaiteellisesti arvokkaimpiin kokonaisuuksiin. Pekkatori on Vanhan Raahen ydin, sen ympäristöllisesti ja rakennus- sekä kaavahistoriallisesti arvokkain aukio.

Pekkatorin rakennuksista mainittakoon:

- .1 Brahenkatu 13, "kivi-Sovio", vuodelta 1849, kaksikerroksinen hirsirakennus, jota rapatun ulkoasun vuoksi on alettu kutsua kivi-Sovioksi. Rakennuksessa toimii nykyisin Raahen työväenopisto. (A)
- .2 Kirkkokatu 14, hirsinen, entinen raatimies ja kauppias Johan Friemanin talo vuodelta 1812 torin ja Kirkkokadun kulmassa. Talossa on sittemmin toiminut mm. kansakoulu ja kaupunginkirjasto. Nykyisin talon on virastotalona. Talo on aiemmin ollut rapattu, mutta virheellisen maalauksen takia rappaus vahingoittui 1960- ja 1970-luvulla ja vuonna 1986 rakennus verhoitiin klassististyyllisellä vaakalautavuorauksella. (C)
- .3 Kirkkokatu 21, Hedmanssonin talo sijaitsee samalla tontilla Reinin kauppakartanon kanssa Kirkkokadun varrella. Talo on rakennettu v. 1811 ja se on säilynyt 1800-luvun alkupuolen asussa. (A)
- .4 Brahenkatu 11, Kirkkokatu 21, entinen Reinin kauppakartano on rakennettu viimeisenä Pekkatorin rakennuksista, v. 1870, Odenwallin v. 1810 kaavassa raatihuoneelle varatulle tontille. Kiinteistössä on toiminut mm. Raahen Seudun Osuuskupan päämyymälä. Nykyisin päärakennus on vuokrattu Raahen ammatilliselle oppilaitokselle. Rakennuksessa on suoritettu 1980-luvulla ulkoasun entistämistöitä palauttamalla ikkunoita alkuperäiseen kokoon ja asuun. (A)
- .5 Brahenkatu 10, Kirkkokatu 19, Langin kauppakartano, jonka varsinainen päärakennus on vuodelta 1812. Päärakennukseen on tehty julkisivumuutoksia lääninarkkitehti Johan Oldenburgin suunnitelmien mukaisesti 1850-luvulla. Rakennuksessa toimii nykyisin kaupungin virastoja. (A)
- .6 Langin alakartano Kirkkokatu 19:ssä on rakennettu vuonna 1815. Taloon on sittemmin sisustettu liikehuoneisto. (B)
- .7 Fontellin talo, Kirkkokatu 12, on edelleen asuintalona. Rakennus on vuodelta 1813. Siihen on tehty 1900-luvun puolivälin tienoilla julkisivukorjauksia, mm. vaakalautavuorauksella on uusittu alkuperäistä kapeammalla laudoituksella ja ikkunajako on muutettu kuusiruutuisesta T-ikkunaksi. (B)
- .8 Montin talo, Brahenkatu 12, Kirkkokatu 12, vuodelta 1811, rapattu hirsirakennus, joka poikkeaa Pekkatorin muista ympäristörakennuksista mansardikattonsa takia. Ulkoasunsa yksityiskohtien ja katon ansiosta rakennus muistuttaa kustavilaistyylistä kivirakennusta. Brahenkadun puoleinen varastosiiپی, josta sittemmin on tehty asuin- ja liikehuoneisto, on pysty-laudoitettu. (B)

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,T,I

kohteen nimi: **Pelastusarmeijan talo**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-5-18-19

kylä/k.osa: 05. kaupunginosa

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1913

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pelastusarmeijan kokoontumis- ta toimitilaksi 1913 valmistunut hirsinen jugendrakennus. 1980-luvun alussa pelastusarmeija alkoi pitää rakennuksessa kirpputorimyymälää. Nykyään rakennuksessa toimii Pekkateatteri.

historia:

Paikalla ollut, leski Maria Friemanin talo, huutokaupattiin 24.1.1913 Osakeyhtiö Immanuelille eli Pelastusarmeijalle. Pelastusarmeija purki talon ja rakensi paikalle samana vuonna kokoontumistiloiksi tarkoitetun suuren rakennuksen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupungin rakennusinventointi: Kaupunginosa 5 keskustakorttelit 17, 18, 20

kohteen nimi: Raahen kirkko
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-2-7-45
kylä/k.osa: 02. kaupunginosa
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1912
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raahen kaupunkisiluetta hallitseva, arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema ja 1909-1912 pääosin Raahen rantojen ja saarten graniitista rakennettu tornillinen pitkäkirkko, jossa on runsaasti 1900-luvun alun kansallisromanttisia piirteitä. Ympäriällä on vanha kirkkotarha hautausmuistomerkkeineen ja holvikellareineen.

historia:

Raahen kirkko on valmistunut vuonna 1912. Aikaisemmin paikalla sijaitsi vuonna 1653 rakennettu puukirkko, joka tuhoutui tulipalossa vuonna 1908. Kirkko on rakennettu graniittikivistä ja kirkon ulkoasu edustaa kansallisromantiikkaa sekä jugendia. Graniitti on suurimmaksi osaksi louhittu Raahen saarista. Läntisen kellotornin korkeus on 56 metriä.

Kirkon alttaritaulun on maalannut Eero Järnefelt. Kattokruunut ja lampetit on taottu raahelaisiin voimin, A. F. westmanin takomossa. Raahen kirkko on peruskorjattu vuonna 2012-2013, jolloin urut on uusittu. Peruskorjauksen lähtökohtana oli kirkon palauttaminen alkuperäiseen asuunsa muun muassa värimaailmaltaan. Kirkon vihki uudelleen käyttöön peruskorjauksen jälkeen piispa Samuel Salmi maaliskuussa 2012. Samalla vietettiin kirkon 100-vuotisjuhlaa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

<http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/raahen-kirkko/> (Lähde tarkistettu 19.8.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Raahen museo**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-3-9902-0
 kylä/k.osa: 03. kaupunginosa
 tyyppi: kulttuuri
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusselite: 1848
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1848 valmistunut tulli- ja pakkahuone, jossa on 1900-luvun alusta alkaen toiminut Carl Robert Ehrströmin 1862 perustama meriaiheinen museo. Museo on Suomen vanhin yliopistojen ulkopuolinen museo.

historia:

Raahen museo, eli Pakkahuoneen museo, sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokkaassa, vuonna 1848 rakennetussa kaupungin tulli- ja pakkahuoneessa, jossa toimi aikoinaan myös merimieshuone. Rakennus on säilynyt lähes entisellään.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

http://www.raahenmuseum.fi/raahen_museo (Lähde tarkistettu 19.8.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Raahen vanha paloasema**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-4-9902-0

kylä/k.osa: 04. kaupunginosa

tyyppi: tekninen huolto

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1942

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1942 valmistunut vanha paloasema rajaa eteläsivulta Raahen rantatoria. Punatiilisen, pitkänomaisen rakennuksen päässä kohoaa torni, rakennus on yksikerroksinen.

kuvaus:

MRKY2015: R,H

kohteen nimi: **Raatihuone**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-5-517-10
 kylä/k.osa: 05. kaupunginosa
 tyyppi: hallinto
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituslute: 1839
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Empirearkkitehti Anders Fredrik Granstedtin suunnittelema, hirsirakenteinen ja rapattu kaupunkitalo vuodelta 1939. Kaupunki osti 1862 puolivalmiin rakennuksen Brunowin perikunnalta raatihuoneeksi.

Rakennuksen sisätiloissa on tehty muutoksia vuosikymmenten saatossa, mutta sen ulkoasu on lähes alkuperäisten suunnitelmien mukainen.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Raahen kaupungin inventointi: Kaupunginosa 5 keskustakorttelit 17, 18, 20

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:116

kohteen nimi: **Rantakatu ja Myhrbergin puisto**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-3-9903-0

kylä/k.osa: 03. kaupunginosa

tyyppi: puistot

ajotus: 1618-1721

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Freytagin talo, Rantakatu 38; Leufstadiuksen talo, Rantakatu 31, Cortenkatu 1; Reinilän talo, Rantakatu 40; Soveliuksen talo, Rantakatu 26; Sovion talo, Brahenkatu 2;

kuvaus:

Rantakatu on Raahen edustavimpia rakennuksia sisältävä Raahen merijulkisivu, johon liittyy puistoaukio Brahenkadun ja Rantakadun kulmassa. Tällä paikalla oli Claessonin vuoden 1650 asemakaavassa kaupungin ensimmäinen tori ja sen takana ensimmäinen raatihuone. Kaupungin palon jälkeen, kun uusi isompi tori eli Pekkatori oli päätetty rakentaa, pienennettiin tätä ensimmäistä toria ja siitä tuli vähitellen puistikko. (Ks. kohde n:o 1). (C)

Myhrbergin puiston ympäristön rakennuksiin kuuluvat:

- .1 Rantakatu 26, Soveliuksen talo, Raahen vanhin palossa säilynyt rakennus. Kaksikerroksinen talo, jossa on karoliininen pohjakaava, on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Palovakuutuskirjan tietojen mukaan rakennus on valmistunut 1780-luvun alussa. Päärakennuksen vieressä Rantakadulla on asuinrakennus, joka on yhdistetty v. 1780 rakennetusta makasiinista ja v. 1811 valmistuneesta ns. alaköökistä v. 1914. Rakennuksessa oletetaan olevan osia 1600-luvulta. Rakennus on vuorattu 1900-luvun jugend-tyyliin. Talot ovat Soveliuksen apurahasto – Sovelius understödfonden – säätiön omistuksessa ja nykyisin Raahen museon käytössä. Rakennukset on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä 22.10.1987. (A/vk)
- .2 Brahenkatu 2, Henrik Sovion talo, joka nykyisin on Raahen kaupungin omistuksessa. Päärakennus on vuodelta 1812. Lisäksi samalla tontilla Myhrbergin puiston varrella sijaitsee kaksikerroksinen makasiinirakennus, jonka alakerta on joko vanhan raatihuoneen tai torilla sijainneen vartiotuvan kivistä osaa Raahen paloa edeltävältä ajalta. Tontin rakennukset muodostavat umpipiikan 1800-luvun tupa. (A)
- .3 Rantakatu 28, Freytagin talo, jonka Brahenkadun puoleinen siipi tiettävästi 1900-luvun alusta. (A)

Muita Rantakadun huomattavia rakennuksia ovat:

- .4 Rantakatu 30, Reinilän talo, puhtaslinjainen klassistinen puurakennus on rakennettu vuonna 1810. (A)
- .5 Leufstadiuksen talo, Rantakatu 22, Cortenkatu 1 on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä 23.2.1984. Talon päärakennus on vanhimmita osin vuodelta 1804. Cortenkadun puoleinen päärakennukseen liittyvä siipirakennus on vuodelta 1844 ja lisäksi Cortenkadun varrella on erillinen asuinrakennus vuodelta 1830, jonka länsipääty (tupa) lienee 1600-luvulta. Rakennuksessa toimii 1800-luvun puolivälistä lähtien tupakkatehdas. – Tontilla on myös hirsinen aittarakennus vuodelta 1798, pihaa ympäröivät ulkorakennukset ovat 1800-luvun alkupuolelta. Rakennukset ovat tyhjillään. (A/vk)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M

kohteen nimi: **Reiponkatu**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus:
 kylä/k.osa: 02. kaupunginosa
 tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
 ajoitus: 1809-1863
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pääosin 1800-luvun alkupuolella merimiesten perheiden taloista pienipiirteisesti rakentunut Reiponkatu on hyvin säilynyt kokonaisuus Raahen vanhan ruutukaava-alueen sisällä. Lännessä kohoava kirkonmäki luo katutilaan intiimin tunnelman ja mäen rinteelle kohoavista piharakennuksista syntyy viehättävät kattonäkymät.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ruiskuhuone ja museon varasto**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-4-9902-0

kylä/k.osa: 04. kaupunginosa

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1864-1917

ajotusselite: 1906

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jugend-tyylin piirteitä kantavat 1906 rakennettu ruiskuhuone ja varasto rantatorin luoteiskulmauksessa.

historia:

Kaupunki hankki 1906 höyryruiskun ja sitä varten rakennettiin uusi ruiskuhuone rantaan Suvion makasiinien paikalle

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

<http://edu.raahen.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/ruiskuhuone.html> (17.12.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Saarela**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-5-20-42 (1)
kylä/k.osa: 05. kaupunginosa
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; harrastustila; sauna;

kuvaus:

Kaupunkikuvallisesti tärkeä 1800-luvun loppupuolen merimiesperheen kaupunkitalo.

historia:

Tontti on ollut jaettuna kahteen osaan niin, että suurempi on kaksi kolmannesta ja pienempi yhden kolmanneksen koko tontin pinta-alasta.

Suuremman osan tontista ja talon on omistanut rouva Elisabeth Helander. Talon on ostanut 27.3.1901 maalari Karl Evert Kronqvist ja 15.5.1907 henkikirjuri Viktor Mikael Pitkänen, joiden perikunta on myynyt talon 1.6.1955 Laina, Maija-Liisa, Juhani, Sisko Eliisa ja Sirkka Annikka Kauppilalle sekä Heikki Olavi Salkovuolle. 13.2.1957 Juhani ja Aino Kauppila ovat tehneen vaihtokaupan Laina Kauppilan kanssa osuudetaan taloon ja tonttiin. 4.9.1961 talon on ostanut kauppias Aappo Pirkola vaimonsa Aune Elviiran kanssa, 21.8.1975 Veikko ja Helena Saarela ja 28.12.1998 Jaakko Ilmari ja Nina Maritta Saarela.

Pienemmän osan tontista ja talon on omistanut merimies Anders Åker, joka on sen perinnöksi jättänyt tyttärelleen merimiehen leski Helena Marjaniemelle. Talon on ostanut 15.12.1903 merimies Karl Åker sisarensa Helena Marjaniemen perillisiltä ja 24.9.1919 työmies Kaarlo (Kalle) Haapakangas. 24.11.1952 Kaarlo ja Maria Haapakangas ja Aino Saarilahti ovat myyneet talon Alli ja Juhani Hovilalle. 1.6.2001 talon on ostanut Markku Suhonen vaimonsa Eilan kanssa. Eila Suhonen (e Haapakangas) on Kalle Haapakankaan lapsenlapsi.

Vuonna 1911 on Saarelan päärakennusta laajennettu Koulukadun puolelta kahdella kamarilla, joihin on rakennettu myös tulisijat. Laajennus on tuonut Koulukadun puoleiseen julkisivuun kaksi uutta ikkunaa.

Vuonna 1961 on Saarelan talon silloinen omistaja, kauppias Aappo Pirkola, suunnitellut Reiponkadun puolelle suurta myymäläsiipeä. Suunnitelma on jostakin syystä jäänyt kuitenkin toteutumatta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Raahen Kaupungin tontti- ja maakirja vuodelta 1887.
Raahen Kaupungin rakennusvalvonnan mikrofilmiarkisto.
Raahen Kaupungin arkisto.
Käräjäoikeuden lainhuutorekisteri.

kohteen nimi: **Saaristokatu**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-1-, 676-2-
kylä/k.osa: 01. kaupunginosa
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saaristokatu on pääasiassa merimiesten perheilleen 1800-luvulla rakentamista taloista muodostunut pienipiirteinen katutila. Kadun eteläpuolella kohoaa kirkonmäki, jolle aukeaa rinnenäkymiä talojen porttikongeista.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Virkailijatalo**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-5-17-2
 kylä/k.osa: 05. kaupunginosa
 tyyppi: hallinto
 ajoitus: 1945-1974
 ajoitusselite: 1962
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Virkailijatalo on harmoninen esimerkki 1960-lukulaisesta yrityksestä sopeuttaa sen ajan moderni rakennus historialliseen kaupunkimiljööseen. Talon on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Savolainen & Torvikoski. Kaksikerroksisen talon nauhaikkunat korostavat rakennuksen horisontaalia muotoa. Rakennuksessa on aumakatto.

arviointi:

MRKY2015: R

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

Asuintalo, Merikatu 6
Entinen Köyhäin talo
Entiset Rouna Oy:n konepajan rakennukset ja puisto
Kruununmakasiini
Raahen Energian talo
Raahen Porvari- ja Kauppakoulu

Merikadun varteeseen sijoittuu arvokasta julkista ja teollista rakennuskantaa, kuten Kruununmakasiini vuodelta 1852, 1891 valmistuneet Raahan Porvari- ja Kauppakoulun rakennukset ja 1898 rakennettu Köyhäin talo, klassististyylinen asuintalo 1930-luvulta sekä Rouna Oy:n rakennuttamat punatiiliset tehdasrakennukset.

Velkaperä on yhtenäinen jälleenrakennusajan puutaloalue, jonka asemakaava on peräisin vuodelta 1930 ja rakennuskanta pääosin jälleenrakennusajalta. Katujen kaakkois-luoteissuuntaus on säilynyt vuoden 1911 suunnitelmasta. Velkaperä asuntoalue sijoittuu merestä nousevalle harjanteelle laskien mantereelle päin loivasti. Korkeuseron takia katunäkymiin syntyy kerroksellisuutta. Asuinrakennukset sijoittuvat katujen varsille ja talusrakennukset pihanpuolelle. Alueen poikkikatujen päihin syntyy mielenkiintoisia päätteitä esimerkiksi kaukana siintävästä merinäköalasta ja Kruununmakasiinista. Kaupunkikeskustaan päin alueen dominantiksi kohoaa Tornitalo ja katunäkymän päättää vanha virastotalo.

Velkaperän asemakaava on peräisin vuodelta 1930. Katujen kaakkois-luoteissuuntaus on säilynyt vuoden 1911 suunnitelmasta. Alue on rakentunut säännöllisen ruutukaavan mukaan pääasiassa sodan jälkeen.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993
 Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka ja Anu Syrjäpalo
 Raahen kaupunki. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden

osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus Oy, 2006

Tervahovin teollisuusalueen ja Thompsonin ranta-alueen asemakaavan muutos. Raahen kaupunki,
Suunnittelukeskus Oy, 2005

kohteen nimi: **Asuintalo, Merikatu 6**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-12-43-2

kylä/k.osa: 12. kaupunginosa

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1930-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Klassistinen kaupunkitalo sijoittuu Merikadun varteen. Kuutiomuotoinen massoittelu saa lisämausteen sivusisäänkäynnistä, jonka päällä on parveke. Klassistisia aiheita on käytetty kauttaaltaan talon julkisivussa. Rakennus on väriltään beige ja siinä on valkoiset somisteet. Sisäänkäynnit ovat lakattua puuta. Jyrkässä tiilikatossa on sisäänkäyntikatoksen yläpuolella neliruutuinen kattoikkuna.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Köyhäin talo**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-12-43-2

kylä/k.osa: 12. kaupunginosa

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1898

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entisen köyhäintalon pihapiiri, jossa on yhä 1898 rakennettu hirsirunkoinen päärakennus ja pakaritupa. Pihapiiriin 1970-luvulla valmistuneissa rakennuksissa toimii nykyään Palvelukeskus Maininki.

historia:

Lars Fredrik Leufstadius testamenttasi huomattavan summan rahaa Raahen kaupungille käytettäväksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Niillä rahoilla rakennettiin Köyhäintalo 1898.

Aikoinaan kunnalliskoti omisti ja viljely sekä sen karja laidunsi laajasti Merikadun varren maisemissa, mutta nykyään vanhoista kunnalliskodin rakennuksista on jäljellä enää pakaritupa sekä päärakennus. Päärakennus toimi pitkään päiväkotina, mutta sittemmin se on toiminut käsityökeskuksena.

Nyt vaaleansinisen rakennuksen julkisivu on ennen ollut valkoinen kermanvalkoisin somistein. Pakaritupaa käytettiin, päärakennuksen toimiessa päiväkotina, ulkoleluvarastona.

Vanhoista kunnalliskodin viljelyksistä oli vielä 1985-luvulla jäljellä lukuisia viinimarja- ja ruusupensaita, joiden marjoja käytettiin ainakin päiväkodin välipalojen tekemisessä.

Vanhainkitoiminta siirtyi jo vuonna 1970 pihapiiriin rakennettuun uudisrakennukseen, Maininkiin, joka on toiminnassa edelleen.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki, Suunnittelukeskus Oy 2005. Tervahovin teollisuusalueen ja Thompsonin ranta-alueen asemakaavan muutos.

kohteen nimi: **Entiset Rouna Oy:n konepajan rakennukset ja puisto**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-39-3901-2/6

kylä/k.osa: Tervahovi

tyyppi: teollisuus

ajotus: 1864-1917

ajoitusselite: puiston rakennukset 1800-luvun loppu, teollisuusrakennukset 1938-50

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1700-luvulta periytyvä teollisuusalue, jonka puistossa on Rouna Oy:n konttorina palvellut Suvion huvila Bellevue 1800-luvulta, henkilökunnan asuinrakennuksena ollut huvila ja luotsikapteenin talo 1800- ja 1900-luvun vaihteesta, jossa on pidetty tehtaan ruokalaa.

Vanhimmat tehdasrakennukset ovat Rouna Oy:n ajalta vuodelta 1938-50. Punatiilisiä, kapeilla ja korkeilla ikkunoilla varustettuja rakennuksia on 1970-luvulla muutettu perinpohjin, mutta asemakaavassa määrätään tiilijulkisivujen entistämisestä korjaustoimenpiteiden yhteydessä.

historia:

Raahen varhaisin teollinen yritystoiminta on käynnistynyt Varvalla – purjelaivojen rakennuspaikalla. Laivojen tarvitsemaa tervaa ja pikeä valmistettiin mm. Ruonanojan suun lähellä sijaitsevassa Pikipolttimossa. Se lienee toiminut alueella jo ennen vuotta 1760, jolloin uusi pikitehdas perustettiin. Pien valmistus jatkui koko 1800-luvun.

1800-luvun alkupuoliskolla rakennettiin vesimylly Ruonanojaan laivanveistämöön menevän tien yläpuolelle. Vuonna 1870 alueelle perustettiin ”Lundbergin Tulimylly”, joka käsitti useita hirsirakennuksia, aittoja ja mallassaunan. Höyryvoimalaitos oli tiilestä rakennettu. Raahen rautatien valmistuessa vuosisadan vaihteessa myllyä varten rakennettiin sivuraide. Jauhettavaa viljaa tuotiin aina Riiasta asti ja tuotteet toimitettiin Pohjois-Suomen alueelle. Mylly lopetti toimintansa vuonna 1904. Aluetta koskeva ensimmäinen asemakaava vahvistettiin 1900.

Teollinen toiminta hiljeni Raahessa, kunnes vuonna 1919 Rouna Oyn konepaja otti höyrymyllyn rakennukset käyttöönsä niitä kunnostaen ja laajentaen. Vuonna 1937 hirsirakenteiset teollisuusilat tuhoutuivat tulipalossa ja niiden paikalle rakennettiin tiiliset uudisrakennukset. Niitä on laajennettu ja muutettu toiminnan edellyttämällä tavalla useissa vaiheissa.

Konepaja oli pitkään elinvoimainen yritys tarjoten raahelaisille parhaimmillaan yli 600 työpaikkaa. Yhtiö ajautui liian suurten alihintaisten tilausten vuoksi konkurssiin vuonna 1952. Pian teollista toimintaa jatkoi paikalla Raahen Oy ja myöhemmin yritysfuusioiden kautta Kone Oy. Vuonna 1987 Miilukangas Ky osti Kone Oy:n konepajatilat. Nykyään korttelin 3901 tontilla nro 1 sijaitsee Miilukangas Ky:n konepaja, karkaisulaitos, rakennustoimintojen tukikohta ja pääkonttori.

Teollisuusalueen vanhimmat rakennukset rakennettu vuoden 1937 palon jälkeen useassa vaiheessa vuosina 1938 - 1950.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki, Suunnittelukeskus Oy 2005. Tervahovin teollisuusalueen ja Thompsonin ranta-alueen asemakaavan muutos.

kohteen nimi: **Kruununmakasiini**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 687-13-1301-1
 kylä/k.osa: 13. kaupunginosa
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusselite: 1852
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiilinen kaksikerroksinen 1852 valmistunut entinen viljamakasiini, jossa toimii nykyisin museo. Kruununmakasiinin suunnitteli Yleisten rakennusten intendentinkonttorin arkkitehti Ernst Bernhard Lohrman (1803–1870), joka piirsi muun muassa Kestilän ja Kuivaniemen kirkot.

historia:

Valtion intendentin konttorin arkkitehti Ernst Bernhard Lohrman (1803–1870) suunnitteli Raahen uuden Kruununmakasiinin vuonna 1849. Tiilinen makasiini valmistui vuonna 1852 ja sen vetoisuus oli 12 000 viljatynnyriä (yhden viljatynnyrin vetoisuus oli 165 litraa). Kruununmakasiini oli valtion viljavarastona vuoteen 1910 saakka, joten kaikkien rakennus toimitti alkuperäistä, viljan varastointitehtävää yli 50 vuotta. Suomen puolustusvoimat piti Kruununmakasiinia Raahen sotilaspiirin päävarastona aina vuoteen 1993 saakka. Raahen kaupunki vuokrasi tämän kulttuurihistoriallisesti arvokkaan makasiinin museon kylmäksi varastotilaksi vuonna 1995, kunnes kaupunki lopulta osti makasiinin valtiolta vuonna 2001.

Raahen kruunumakasiini kunnostettiin museon varasto-, näyttely- ja toimitilaksi Opetusministeriön, Kordelinin säätiön, Raahen-Seura ry:n haastekampanjan, Raahen kaupungin ja yksityisen avustuksen rahoittamana.

Tällä hetkellä Kruununmakasiinissa on 600 neliötä lämmintä varastotilaa, 300 neliötä työtiloja ja noin 300 neliötä näyttelytiloja. Kruununmakasiini-hankkeen pääsuunnittelijana toimi oululainen arkkitehtitoimisto Jouni Salokannel Oy. Makasiinin tilat suunniteltiin esteettömiksi ja joulukuussa 2010 aloitettujen muutostyön kustannusarvio on 1,3 milj. euroa.

Kattopellit on lahjoittanut Rautaruukki Oyj. Rakennusurakoitsijana toimi Rakennus Miilukangas, LVI-urakoitsijana Raahen Lämpöinssi ja sähköurakoitsijana Kuusisalo Oy. Kruununmakasiinimuseo avattiin yleisölle 21.10.2012, jolloin Raahen museo täytti 150 vuotta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

<http://www.raahenmuseum.fi/kruununmakasiini> (Lähde tarkistettu 19.8.2014)
 Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Raahen Energian talo**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-402-1-53

kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: tekninen huolto

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raahen Energian talo sijaitsee Merikadun varressa, Miilukangas Oy:n läheisyydessä ja yhdistyy visuaalisesti punatiilisten julkisivujensa ansiosta Miilukankaan vanhoihin tehdasrakennuksiin.

Rakennus on kauttaaltaan punatiilinen ja sisätilat koostuvat toimisto- varasto ja työskentelytiloista. Näyttävässä teollisuusrakennuksessa on kauniit räystäs- ja päätyaiheet.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

kohteen nimi: **Raahen Porvari- ja Kauppakoulu**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-11-1106-1

kylä/k.osa: 11. kaupunginosa

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1891

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Fellmann-veljesten lahjoitukselle perustuva koulu, jonka vanhimmat rakennukset suunnitteli arkkitehti Sebastian Gripenberg vuonna 1890. Näiden rakennusten ja puiston muodostama miljöö on muuttunut koulun lisärakentamisen myötä 1970-luvulla.

historia:

Johan Fellman asettui asumaan Raahen saatuaan sieltä porvarioikeudet porvarivalan jälkeen vuonna 1810. Fellman oli ennen porvarioikeuksiaan ollut merillä ja Hullissa ollessaan käynyt kauppakoulua. Vuonna 1805 hän oli suorittanut Tukholman merikoulussa perämiehen ja vuonna 1808 merikapteenin tutkinnon. Kauppiaanoikeudet Fellman sai vuonna 1836. Hän perusti yhdessä veljensä Balzarin kanssa kaupan, jonka liikkeenjohtajana Johan itse toimi Baltzarin huolehtiessa asiakaspalvelusta.

Veljekset ideoivat yhteisinä kauppavuosinaan koulun perustamisesta Raahen. He olivat sopineet, että määräävät perinnöstään osuuden käytettäväksi koulun pääomaksi, kun toisesta heistä aika jättäisi. Pääomasta oli tarkoitus perustaa korkoa tuottava rahasto, joka mahdollistaisi Raahen Porvari- ja kauppakoulun perustamisen. Fellmanin testamentissa määrättiin, että koulu tuli perustaa kun lahjoituksen arvo oli noussut miljoonaan markkaan ja että koulu rakennetaan tiilestä.

Koulun tehtävänä oli antaa oman paikkakunnan pojille hyvä yleissivistys. Kauppakoulu merkitsi, että koulun tuli ohjata oppilaitaan kauppiaan ammattiin ja korkeatasoiseen ammattitaitoon. Koulu vihittiin käyttöön Johan Fellmanin syntymäpäivänä 4.9.1882. Koulun kieleksi tuli ruotsi. Vuonna 1909 opetuskieleksi otettiin suomi.

Koulutaloa ryhdyttiin rakentamaan arkkitehti Sebastian Gripenbergin suunnitelman mukaan. Rakennus valmistui 22.9.1891. Koulua laajennettiin 1950-luvun lopulla rakentamalla lisätilaa koulurakennuksen yhteyteen. Lisärakennus valmistui elokuussa 1960. Kokonaan erillinen lisärakennus valmistui vuonna 1974 ja uusin lisärakennus otettiin käyttöön vuonna 1993.

Koulutalo otettiin vuoden 1918 helmikuussa Raahen suojeluskunnan kasarmiksi, johon sijoitettiin 90 sotilasta. Maaliskuussa, kun valkoinen armeija oli noussut kaupungissa niskanpäälle, rakennuksesta tehtiin lähes 1000 punavangin sotavankila. Suurin osa vangeista viipyi kesäkuun 3. päivään, jolloin lähes 500 lähetettiin pois. Loput vangit lähetettiin pois koulun tiloista elokuussa.

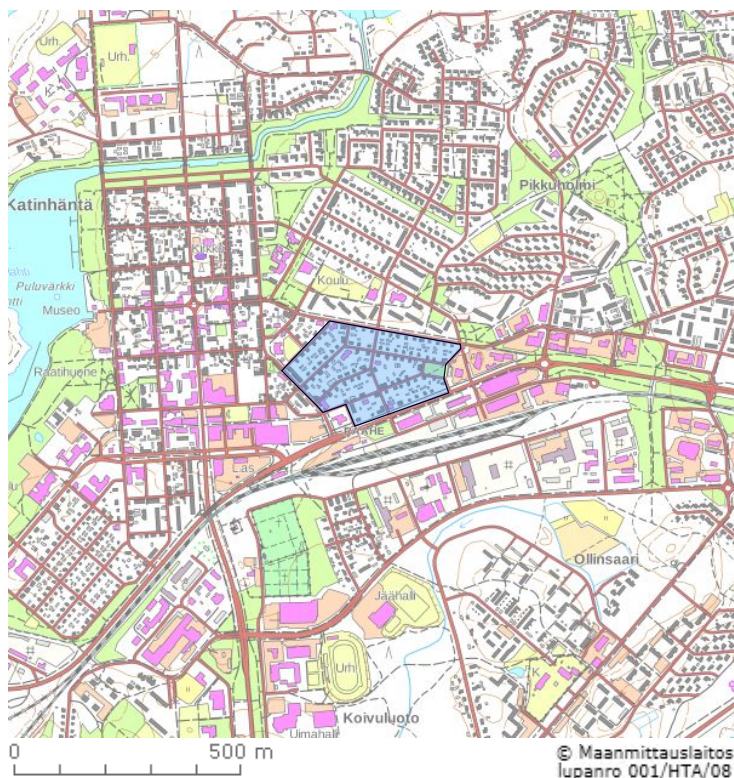
arviointi:

MRKY2015: R,H,T,I

lähteet:

<http://edu.raahen.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/porvarikoulu.html> (Lähde tarkistettu 19.8.2014)

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

alueen nimi: **Miljoonaperä**
 pääas. kunta: Raahen kaupunki
 pääas. kylä/k.osa: 16. kaupunginosa
 tyyppi: taajamaympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yhtenäinen puutaloalue, jonka asemakaava on vuodelta 1930 ja joka on rakennettu pääasiassa 1950-luvulla. Rakennukset ovat suurimmaksi osaksi rintamamiestaloja ja ulkomuodoltaan hyvin yhteneviä.

Kiilamaisuutensa takia alueen katujako on epäsäännöllinen ja alueelle syntyy yllättäviä aukiomaisia tiloja, joissa kolme katua risteää. Epäsäännöllisestä katurakenteesta huolimatta talot on rakennettu vanhan umpipihatyyppin tapaan ryhmitellen asuinrakennukset katujen varsille ja talousrakennukset pihan perälle. Kolmiomaiset korttelit muodostavat epäsäännöllisen kokoisia tontteja, jotka lomittuvat paikoin viehättäviksi. Kolmiomainen korttelirakenne tuo alueen yleisilmeeseen yllätyksellisyyttä.

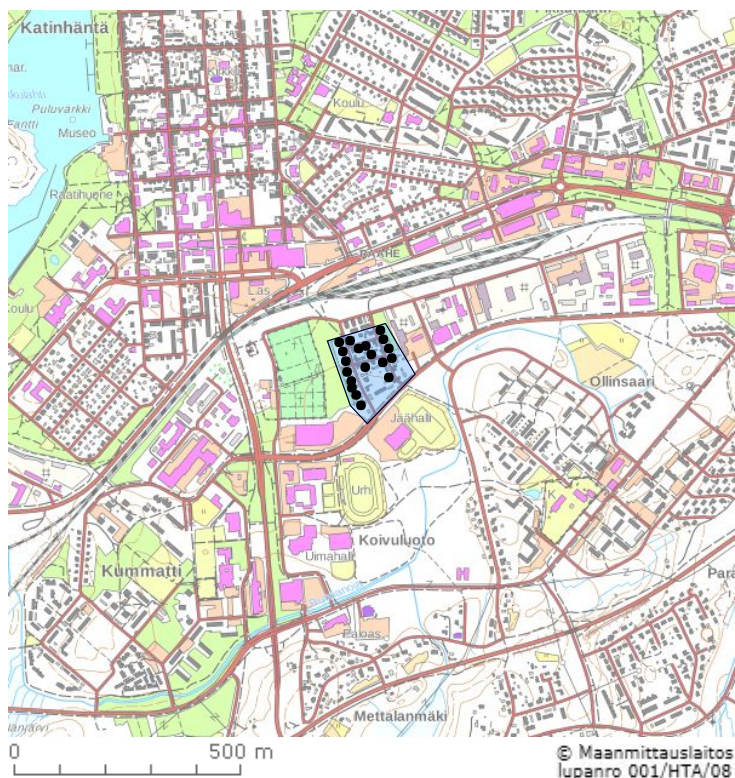
lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka ja Anu Syrjäpalo.
 Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus Oy.

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

Tunnelmaltaan hyvin säilynyt Haaralan hautausmaa otettiin käyttöön vuonna 1809. Hautausmaa sijoitettiin ruutukaava-alueen ulkopuolelle. Ensimmäinen laajennus ja vihkeminen tapahtuivat vuonna 1860 ja toinen laajennus vuonna 1887. Arkkitehti Ilmari Wirkkalan suunnittelema hautausmaan kappeli valmistui 1933. Alttaritaulun on maalannut lehtori Pentti Tuikkala.

alueen nimi: **Yrityesperä**
 pääas. kunta: Raasepori
 pääas. kylä/k.osa: 22. kaupunginosa
 tyyppi: kaupunkiympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Aittola
 Granlund
 Heinsuo
 Hoffren-Pyhäluoto
 Härmä
 Keski-Korsu kohde 14
 Keski-Korsu, kohde 5
 Keski-Korsu, kohde 7
 Mattila 99-10
 Mattila 99-11
 Mattila 99-7
 Metso
 Ojalehto
 Orava
 Pekuri
 Pohjolainen
 Prokko
 Turunen
 Vanha Korsu
 Vedenoja
 Vilenius

kuvaus:

Selkeästi rajautuva asuntoalue, jossa on 1900-luvun alkupuolelta periytyviä pihapiirejä. Yrityesperä syntyi 1900-luvun alussa Ollinsaaren kartanon maille lähinnä rautatieläisten talonrakentamista varten. Alueen rakentaminen alkoi varsinaisesti vuonna 1899 rautatien tulon sekä samaan aikaan tapahtuneen Lapaluodon sataman rakentamisen myötä. Alueen itäpuolella on ollut yritystoimintaa aina 1920-luvulta asti.

Yrityssperän asuntoaluetta on laajennettu kahteen otteeseen: 1960-luvun lopulla Yrityssperänkadulla ja varren tonteilla ja vuonna 1988 eteläreunaltaan yhdellä omakotitontilla ja yhdellä rivitalotontilla. Alueen asemakaava on vahvistettu vuonna 1950.

historia:

Yrityssperän asuntoalue syntyi 1900-luvun alussa Ollinsaaren kartanon maille lähinnä rautatieläisten talonrakentamista varten. Alueen rakentaminen alkoi varsinaisesti vuonna 1899 rautatien tulon sekä samaan aikaan tapahtuneen Lapaluodon sataman rakentamisen myötä. Alueella toimi pari yleistä saunaa 1860 voimaan tulleen keskusten saunakiellon jälkeen aina 1900-luvun alkupuolelle asti. Alueen itäpuolella on ollut yritystoimintaa aina 1920-luvulta asti. Yrityssperän asuntoaluetta on laajennettu kahteen otteeseen: 1960-luvun lopulla Yrityssperänkadulla ja varren tonteilla ja vuonna 1988 eteläreunaltaan yhdellä omakotitontilla ja yhdellä rivitalotontilla. Alueen asemakaava on vahvistettu vuonna 1950.

kohteen nimi: **Aittola**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-22-103-26
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; sauna, varasto, liiteri, työtila;

kohteen nimi: **Granlund**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-101-19

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1912

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; piharakennus;

kohteen nimi: **Heinsuo**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-102-19

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1912

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; piharakennus; varasto (puoji);

kohteen nimi: **Hoffren-Pyhäluoto**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-100-10

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1912

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: loma-asunto; sauna, liiteri ja varasto; varasto;

kohteen nimi: **Härmä**
kunta: Raabe
kiinteistötunnus: 678-22-102-26
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Keski-Korsu kohde 14**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-99-6

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1961

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Keski-Korsu, kohde 5**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-103-31

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1928

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; varasto ja liiteri, asunto tyhjillään;

kohteen nimi: **Keski-Korsu, kohde 7**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-101-2016

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1947

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; sauna, autotalli, varasto; varasto;

kohteen nimi: **Mattila 99-10**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-99-10

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1958

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Mattila 99-11**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-22-99-11
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1986
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen nimi: **Mattila 99-7**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-22-99-7

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1958

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Metso**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-22-103-32
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; autotalli, liiteri, varasto ja autokatos;

kohteen nimi: **Ojalehto**

kunta: Raabe

kiinteistötunnus: 678-22-98-5

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1959-1960

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Orava**
kunta: Raahel
kiinteistötunnus: 678-22-98-3
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1960
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: Pekuri
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-22-101-17
kylä/k.osa: ei määritetty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 3 ulkokuonetta, sauna, puuliiteri ja 3 liiteriä; asuinrakennus 1; asuinrakennus 2;

kohteen nimi: Pohjolainen
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-22-102-18
kylä/k.osa: ei määritetty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1913
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; piharakennus 3;

kohteen nimi: **Prokko**
kunta: Raase
kiinteistötunnus: 678-22-101-14
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1912
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; ulkokuone, 2 vajaa, sauna ja askarteluhuone;

kohteen nimi: **Turunen**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-22-102-21

kylä/k.osa: ei määritelty

tyyppi: asuinrakentaminen

ajotus: 1918-1944

ajoitusselite: 1911

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; autotalli, sauna, työtila;

kohteen nimi: **Vanha Korsu**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-22-104-29
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1910
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus; piharakennus; vanha verstaas;

kohteen nimi: **Vedenoja**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-22-98-4
kylä/k.osa: ei määritelty
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1963
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

kohteen nimi: **Vilenius**

kunta: Raabe

kiinteistötunnus: 678-22-99-8

kylä/k.osa: ei määritelty

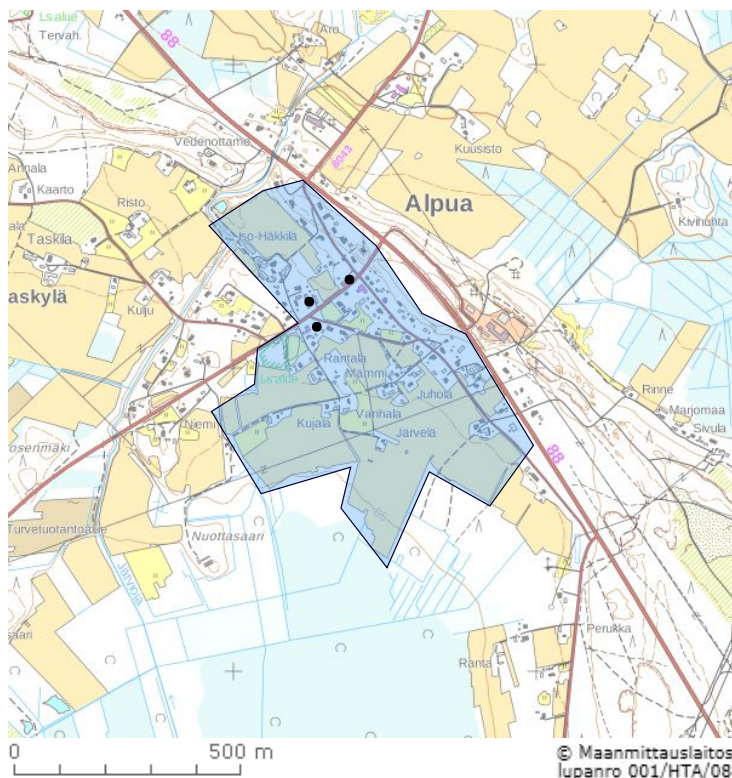
tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1959

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: asuinrakennus;

alueen nimi: **Alpuan raitti**
 pääas. kunta: Raasepori
 pääas. kylä/k.osa: Alpuu
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Alpuan Osuusmeijeri
 Alpuan Osuuspankki
 Entinen Oulun Osuuskauppa

kuvaus:

Alpuan harjulle rakentuneen kylän vanhaa maantietä reunustavat nuorisoseuran vuonna 1922 istuttamat koivu- ja kuusirivit. Tien varrella on paitsi vanhoja rakennuksia, myös uusia omakotitaloja. Merkkirakennuksina erottuvat vanhat liikerakennukset, muun muassa Osuuspankin vanha pankkirakennus sekä entinen Oulun Osuuskaupan myymälä. Kylänraitista lounaaseen sijaitsee Alpuan Osuusmeijeri, jonka kivinen meijerirakennus on 1900-luvun alkupuolelta. Kalmastin männikkö päättää kyläraitin kauniisti. Raitilta avautuu näkymiä ympäröivään viljelysmaisemaan.

Raitin koillispuolella sijaitsevan harjun poikki kulkeva Vihannista Pulkilaan johtava maantie hajottaa kylärakennetta. Tie jakaa kylän kahteen erilliseen osaan.

historia:

Suur-Alpuan alueella on ollut asutusta jo muinaisina aikoina. Alpuajärven vesijättöalueelta on löydetty saviastian palanen ja puusta koverretun ruuhan jäännökset. Löydöt on sijoitettu varhaiseen metallikauteen ja niiden perusteella Alpuassa on asuttu jo 1000-2000 eKr.

Kylänraitin päättävä 70 aarin kokoinen Kalmastin männikkö on perimätiedon mukaan isovihan aikainen hautapaikka, johon vihollisuuksien aikana surmatut alpualaiset haudattiin. Suomen sodan aikana kalmastin männikössä viimeisen leposijansa saivat myös useat venäläiset sotilaat. Tienteon yhteydessä 1917-1923 alueelta löydettiin lukuisia luurankoja matalasta haudasta, mikä vahvistaa perimätiedon todenperäisyyttä. Alue on rauhoitettu.

Alpuajärveä kuivatettiin matalien rantapeltöjen tulvavahinkojen välttämiseksi 1800-luvun puolivälistä lähtien.

lähteet:

- Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto,

Rannikon laatupaino oy.

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

- Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

kohteen nimi: **Alpuan Osuusmeijeri**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-418-4-144

kylä/k.osa: Alpuan

tyyppi: teollisuus

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1923

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Pieni Häkkilä; Pieni Häkkilä, Meijerinpirtti;

kuvaus:

Aikoinaan Pohjois-Pohjanmaan suurimpiin kuuluneen meijerin pihapiiri, johon kuuluvat Pieni Häkkilän navetasta 1920-luvulta laajentamalla tehty kivirakenteinen meijerirakennus, tilan vanha hirsinen asuinrakennus ja meijeripirttinä tunnettu talo.

Pihapiirin hirsirakenteisen asuinrakennuksen vanhimmat osat periytyvät isovihan ajoilta. Talossa toimi Alpuan koulu 1908-1911.

historia:

Alpuajärven kuivatuksen seurauksena heinämaat lisääntyivät Alpualla, jolloin maitotalouden merkitys kasvoi. Alpuan voimeijerin laitteiston kauppakirja on vuodelta 1891 ja perustuskirja on päivätty pari vuotta myöhemmin. Osuuskunnan osakkaina olivat maidon tuottajat. Meijeri sijaitsi nuorisoseuran vieressä entisen Oulun Osuuskaupan kiinteistön paikalla ja se oli hevoskierrolla toimiva. Meijeriin tuotiin kermää myös Lumijärvenperän ja Kuusiradin kermameijereistä. Alpuan meijeri tuotti voita niin paljon, että sitä vietiin 52 kg:n tammidritteleissä muun muassa Englantiin. Parhaana aikana voita tuli niin paljon, että sitä kuskattiin viikoittain kahdella hevosella Vihannin asemalle.

Hevoskiertomeijeri toimi vuoteen 1923, jolloin Alpuanseudun Osuusmeijeri aloitti toimintansa. Siihen liittyivät aikaa myöten Lumimetsän ja Ilveskorven maidontuottajat. Höyrymeijerin toiminta loppui fuusioon Pohjan Maidon kanssa vuonna 1992. Alpuan Osuusmeijeri oli talousneuvos Oskari Klemetin (1900-1995) elämäntyö Iso Äijälän isännöyden ja monien luottamustoimien ohella.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiradin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

kohteen nimi: **Alpuan Osuuspankki**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-418-2-35

kylä/k.osa: Alpua

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1900-luvun alkupuoli

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsirakenteinen pankkirakennus Alpuan kylätien, jota reunustavat kauniit koivu- ja kuusirivit, ja Alpuan vanhan maantien risteyksessä. Rakennuksessa on kauniit neliruutuiset ikkunat, joiden yläruuduissa on ristikkokoristeet. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaa rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

kohteen nimi: **Entinen Oulun Osuuskauppa**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-418-1-8

kylä/k.osa: Alpua

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920-luvun loppu

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alpuan Osuusmeijeriä vastapäätä oleva entinen Oulun Osuuskaupan 1920-luvun myymälä. Yksikerroksinen, aumakattoinen, tiilirakenteinen ja rapattu rakennus on harvinainen esimerkki 1900-luvun alkupuolen pienestä kyläkaupasta.

historia:

OTK:laisen Oulun Osuuskaupan myymälä valmistui Alpuaan 1920-luvun lopulla vanhan hevoskiertomeijerin tontille vastapäätä uutta meijeriä. Myymälätoiminta loppui vuonna 1998.

arviointi:

MRKY2015: R,M,H

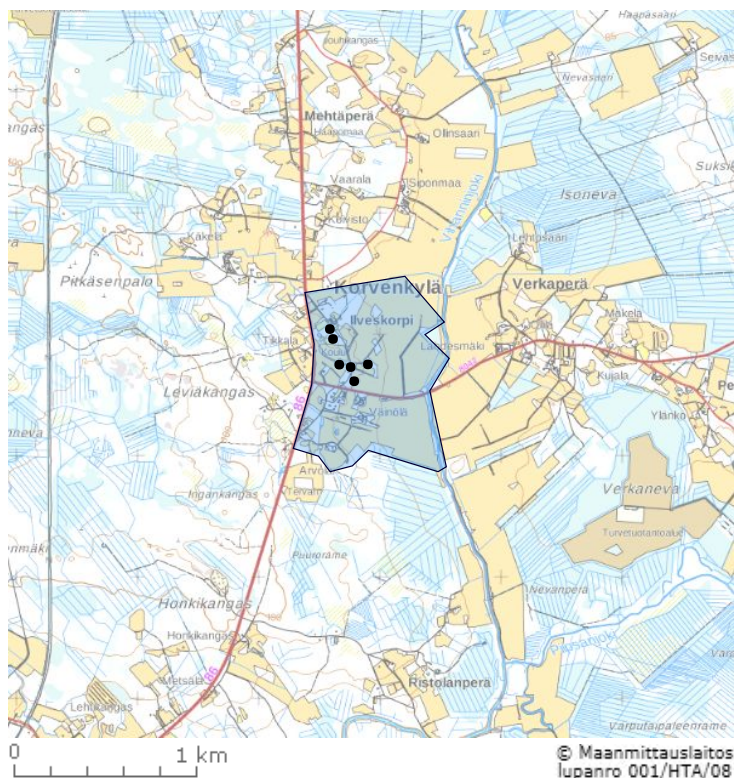
lähteet:

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

alueen nimi: **Ilveskorven raitti**
 pääas. kunta: Raasepori
 pääas. kylä/k.osa: Korpi
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Erkkilä
 Hamaala
 Ilveskorven entinen koulu
 Ilveskorven kauppa ja sähkömuuntamo
 Raittiusseura Korvenraivaajien talo
 Suopelto

kuvaus:

Ilveskorven kylässä asutus tukeutuu vanhaan kylänraittiin. Kapea soratie kaartelee kauniisti maastonmuotoja myötäillen. Tietä rajaavat monin paikoin puurivistöt. Pienipiirteinen ja viehättävä Ilveskorven kylä on edustava esimerkki raittiin tukeutuvasta kyläasutuksesta.

Raitin varrella sijaitsevilla pihapiireillä on perinteistä talonpoikaista rakennuskantaa. Maakunnallisesti arvokkaita kohteita ovat Hamaala, Erkkilä ja Suopelto, raittiusseura Korvenraivaajien talo sekä Ilveskorven kauppa ja sähkömuuntamo. Muuntamo hahmottuu kylässä maamerkkirakennuksena. Kokonaisuuteen kuuluu paikallisesti arvokas entinen Ilveskorven kansakoulu.

Raitin itäpuolella kapean Vihanninjoen varsilla avautuvat viljelysalueet ovat olennainen osa aluekokonaisuutta. Raitilta avautuu laajoja näkymiä viljelysmaisemaan.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Erkkilä**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-3-54
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Erkkilän talo sijoittuu maakunnallisesti merkittävän, Ilveskorven vanhan kylänraitin, tuntumaan. Pihapiirissä on asuinrakennus ja puoji.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Harmaala**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-2-83
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Harmaalan pihapiiri sijoittuu maisemallisesti näyttävälle paikalle Ilveskorven vanhan kylänraitin, Korvenahontien, ja Verkaperäntien risteyskseen. Pihapiirissä on näyttävän navettarakennuksen lisäksi päärakennus jonka vieressä on maakellari. Pihapiiriin kuuluu myös aitta, joka sijoittuu kylänraitin tuntumaan tärkeänä elementtinä raitin näkymiin.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ilveskorven entinen koulu**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-419-3-61

kylä/k.osa: Korpi

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Useassa eri vaiheessa (todennäköisesti kolmessa) rakennettu Ilveskorven koulurakennus on asuinkäytössä. Se sijoittuu Ilveskorven kylänraitin tuntumaan loivasti kohoavaan rinteeseen. Kohtuullisen tiheä puusto erottaa koulun raitin välittömästä läheisyydestä.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Ilveskorven kauppa ja sähkömuuntamo**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-419-3-15

kylä/k.osa: Korpi

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1945-1974

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ilveskorven vanhan kylänraitin välittömässä läheisyydessä sijaitsevat entinen kyläkauppa ja sähkömuutamo. Kyläkauppa on kaksikerroksinen jälleenrakennusajan myymälärakennus. Kauppaa vastapäätä sijaitsee sähkömuuntamo, joka luo maisemallisen kiinnostuksen mutkittavalle kylänraitille.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Raattiusseura Korvenraivaajien talo**

kunta: Raahen kunta

kiinteistötunnus: 678-419-2-2

kylä/k.osa: Korpi

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1908

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1905 perustetun Korvenkylän raattiusseura "Korvenraivaajien" talo. Se on koottu 1908 piipsjärveläisen Kiviniemen talon vanhoista hirsistä. Talo poikkeaa kylän muista rakennuksista katon päätyaumojen ansiosta. Seurantaloa on korjattu 1950- ja 60-luvulla ja jälleen 1980-luvun lopulla.

arviointi:

MRKY2015: H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

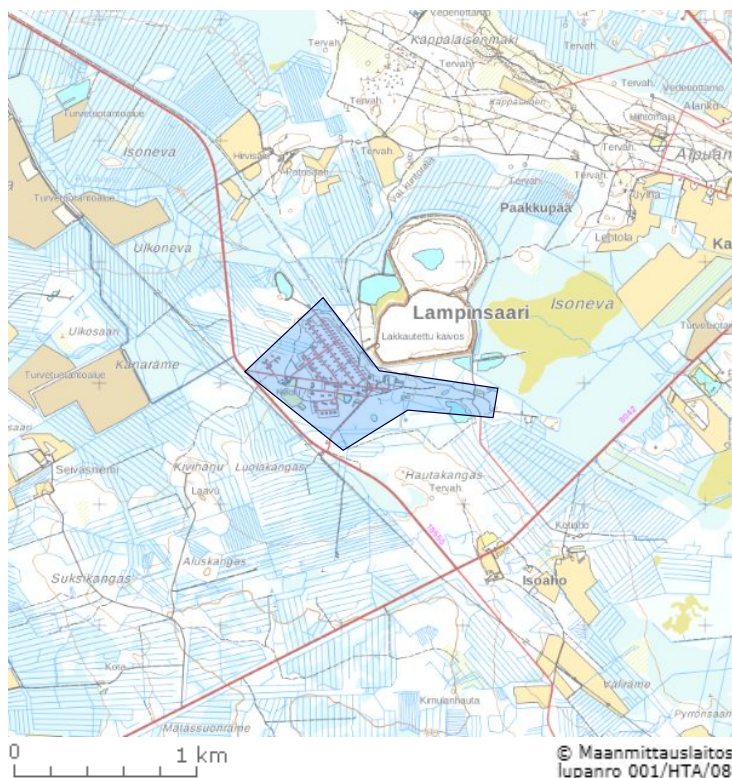
kohteen nimi: **Suopelto**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-2-93
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alkupuolen maatalon pihapiiri, jossa klassistinen päärakennus. Sitä on laajennettu 1950-luvulla. Pihapiirissä on samoihin aikoihin valmistuneet navetta ja kuivaamo sekä piharakennus, jossa on toiminut aikoinaan myös koulu. Sopusuhtaisesta pihapiiristä ja sen puutarhasta on avarat näkymät Ilveskorven raittia ympäröiville viljelyksille.

arviointi:

MRKY2015: R

alueen nimi: **Lampinsaaren kaivosyhdyskunta (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahen

pääas. kylä/k.osa: Korpi

tyyppi: teollisuusympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lampinsaari on Outokumpu Oy:n syrjäiselle seudulle 1953 perustama kaivosyhdyskunta asuinalueineen ja palveluineen. Alue on pääosin 1950-luvulta, mutta saanut lopullisen muotonsa 1970-luvulla.

Kaivosalue sijaitsee Lampinsaaren ja Ristonahon metsäsaarekkeilla laajojen suoalueiden keskellä. Alueen arkkitehtuuri on W.G. Palmqvistin suunnittelema ja rakennusten sijoittelun on suunnitellut arkkitehti Blomstedt. Väljä ruutuihin perustuva kaava rakentuu kaivokselle johtavan pääkadun varaan. Sen pohjoispuolella on ruutukaavaan sijoitetut asuinrakennukset ja kadun eteläpuolella yhdyskunnan julkisten rakennusten lisäksi myös johtajien asunnot.

Kaivoksen työntekijöitä varten rakennetut eri tyyppiset rakennukset, kerrostalot, paritalot ja omakotitalot, on ryhmitelty alueelle hierarkkisesti. Tyyppitaloja on myös muilla Outokummun kaivos- ja tehdaspaikkakunnilla.

Lampinsaaren kaivosalue rakennettiin malmiesiintymän tuntumaan vuosina 1952-1970. Alueen kaavasuunnitelmassa on pyritty noudattamaan englantilaisen puutarhakaupungin periaatteita. Rakennuskanta jakaantuu alueen halkaisevan Kaivostien molemmille puolille. Pohjoispuolella sijaitsevat alueelle rakennetut kolme 1950-luvun tyyliä edustavat kolmikerroksiset talot, joiden pohjoispuolelle sijoittuvat itäpuolelle yksikerroksiset paritalot. Pohjoispuolella sijaitsee myös kaksikerroksisia paritaloja. Talot rakennettiin alun perin kahden työläisperheen asunnoiksi, mutta nytemmin ne toimivat yhden perheen taloina. Kaivostien pohjoispuolella on myös kaksi rivitaloa.

Kaivostien eteläpuolelle sijoitettiin kaivoksessa toimihenkilöinä toimineiden perheiden talot paritalot. Toimihenkilöiden asuintaloja on kolmea tyyppiä, 1950-luvun tyyliä edustavat toisiinsa lievästi limittyvät paritalot, kaksikerroksiset, rakennusmassaltaan suorakulmion muotoiset kivitalot, sekä 1970-luvun tyyliä edustavat tasakattoiset tiilitalot, joihin on autotallin, varaston ja pergolan avulla luotu asuntokohtaisia suljettuja etupihoja.

Tehtaanjohtaja Gunnar Laation talo sijoittuu niin ikään Kaivostien eteläpuolelle ja edustaa kauniisti 1950-luvun arkkitehtuuria punatiilillä ja vihreällä puuverhouksellaan. Tehtaanjohtajan talon rakennusmassa on L-muotoinen.

Tehtaan toiminta-aikana Kaivostie jakoi jyrkästi työläiset ja toimihenkilöt omille alueilleen, eivätkä esimerkiksi eri yhteiskuntaluokkien lapset esimerkiksi leikkineet keskenään, vaikka koko kylää palveli 1950-luvulla valmistunut koulu. Koulu sijoittuu Kaivostien länsipäähän. Koulun tuntumassa sijaitsi aikoinaan myös seurakuntatalo, mutta se on nytemmin purettu. Kaivostien varteen sijoittuu kolme liikerakennusta, joista kaksi edustaa 1950-luvun arkkitehtuuria ja yksi 1970-luvun tyyliä. Kaivostien itäpäässä sijaitsee myös tehtaan punatiilinen toimistorakennus.

Rakennuskannan lisäksi alueelle suunniteltiin uimakuoppa, joka toimii nykyään caravaanarialueena sekä urheilukenttä. Kaivostorni on purettu turvallisuussyistä. Alueella on kuitenkin vielä jäljellä myös varsinaista kaivostoimintaa varten rakennettua infrastruktuuria.

historia:

Paikalliset asukkaat lähettivät 1930-luvulla ja 1940-luvun alussa Vihannin Alpuasta malmikiviä Geologiselle tutkimuslaitokselle, joka teki Vihannissa tutkimuksia 1940-luvun loppupuolelle saakka. Kauppa- ja teollisuusministeriö luovutti 1951 tutkimustulokset Outokumpu Oy:lle, jonka suorittamissa lisätutkimuksissa 1952 löytyneet malmit olivat perustana Vihannin kaivoksen syntyyn. Kaivoskuilun paikaksi sovittiin Lampinsaari, jota ympäröivän suon kuivattaminen aloitettiin 1952. Myös rautatie valmistui 1952. Ristonahon kaivoskuilun 86 metriä korkea nostotorni rakennettiin 1953 ja malmintuotanto aloitettiin syksyllä 1954.

Kaivoksen ja sen maanpäällisten osien suunnittelun ja rakentamisen ohella aloitettiin 1952 myös kaivosyhdyskunnan rakentaminen henkilökunnalle. Kaivoskylän rakentamisesta Alpuan kylän yhteyteen luovutettiin, koska Outokumpu Oy:n johtajan, vuorineuvos Eero Mäkisen näkemyksen mukaan kaivosväen piti asua kaivoksen vieressä. Kaivoskylän paikaksi tuli Ristonahon metsäsaareke.

Pääkadun (Kaivoskatu) varten nousivat yhdyskunnan palvelut, koulu, kaupat ja pankit. Pääkadusta pohjoiseen diagonaalisti erkanneiden teiden ja niiden poikkikujien varten pystytettiin tehdasvalmisteisia pientaloja kaivoksen työntekijöille. Työntekijöiden asunnot rakennettiin kahden tai kolmen perheen taloiksi ja materiaalina käytettiin puuta. Alkuvaiheessa rakennettiin lisäksi kolme 10 perheen kerrostaloa. Kaikkiaan kaivoskylään rakennettiin 250 perheasuntoa. Tuotannon ollessa laajimmillaan kaivos työllisti yli 500 työntekijää.

Vihannin seurakunta rakensi kylälle seurakuntakodin 1962. Koulun viereen rakennettiin talkootyönä urheilukenttä ja suolampareesta tehtiin maa- ja metsätalouden toimiva palolammikko.

Kaivoksen päätuote oli sinkki, mutta kaivoksesta saatiin myös kupari- ja lyijyrakastetta. Kaivos lopetti toimintansa 1992 ja kaivostornit kaadettiin 1995.

lähteet:

Gunnar Laatio, Teollisuuskylä nousee asumattomaan suomalaisemaan. Vihannin kirja 1. Vihannin kunta 1978.

Markku Kuisma, Outokumpu 1910-1985. Kuparikaivoksesta suuryhtiöksi. Forssa 1985.

Raahen tienoon historia 3: Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Salosten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. Raahen kaupunki, Pattijoen kunta, Vihannin kunta 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Metallikaivokset Suomessa 1900-luvulla. Kaivosinventointi Marianna Rautiainen. Museovirasto 1996.

Taimi Laitala (toim.), Lampinsaaren kyläkirja. Lampinsaaren kyläyhdistys 2001.

Syrjäpalo, A. 2005. Kaukolämpö, katuvalot ja kaapelitevee - Tutkimus Lampinsaaren teollisuusyhdyskunnan vaiheista. Tampereen yliopisto, Yhdyskuntatieteiden laitos. Pro Gradu tutkimus.
Lähde luettu 4.8.2014: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-15204>

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1456

Lampinsaaren kyläyhdistyksen www-sivut <http://kylat.vihanti.fi/lampinsaari/index.htm> (9.10.2009).

alueen nimi: **Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat - Tasku (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahen

pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat ja luotsiasema ovat hyvin säilynyt kokonaisuus, joka liittyy toiminnallisena parina oleellisesti Raahen kaupunkiväylän ja meriliikenteen historiaan.

Raahen kaupungin edustalla sijaitseva Iso-Kraaseli on suuri metsän peittämä saari. Sen korkeimmalla kohdalla on tunnusmajakka ja luotsiaseman rakennukset. Tunnusmajakka eli Iso-Kraaselin pooki on noin 18 metriä korkea, 8-kulmainen ylöspäin kapeneva torni. Rakennuksen runko muodostuu sydänpuusta ja sitä tukevista 32 vinotuesta. Vain tornin yläosa on vuorattu, alaosan runkorakenne on näkyvässä. Pookin meren puoleiset sivut on maalattu valkoisiksi, muuten rakennus on punainen. Pookin vieressä on 1800-luvulla rakennettu kaksikerroksinen, matalalla tähytystornilla varustettu luotsiasema. Luotsiaseman vajarakennus ja ulkokuone ovat alkuperäiset.

Taskun puinen tunnusmajakka kuuluu Iso-Kraaselin tavoin Albin Stjerncreutzin suunnitteleminen omaperäisten tunnusmajakoiden joukkoon ja kuvastaa edelleen 1800-luvun tilannetta.

historia:

Raahen satamasta merelle johtavista kolmesta väylästä pohjoisin merkittiin Taskun tunnusmajakalla jo 1600-luvulla. Taskun nykyinen tunnusmajakka valmistui 1853. Kun valtio lunasti Pohjanlahden merimerkit 1848, oli myös Iso-Kraaselin pohjoisosassa tunnusmajakka ja luotsiasema. Ne kuitenkin purettiin, kun uudet rakennukset valmistuivat saaren keskiosaan 1852.

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat eli puupookit suunnitteli Pohjanlahden merenkulkupiirin päällikkö Albin Stjerncreutz. Tunnusmajakat ja Raahen kirkko osoittivat kaupunkiin lännestä johtavan väylän kulkua. Pookin vieressä olevalta luotsiasemalta laivat luotsattiin kaupungin satamaan ja sieltä takaisin merelle.

Merenkululaitos luovutti rakennukset Raahen kaupungille 1983. Suomen Majakkaseura ja Raahen kaupunki kunnostivat Taskun majakan kesällä 2016.

lähteet:

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö.

Ympäristönsuojeluosasto. Helsinki 1993.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

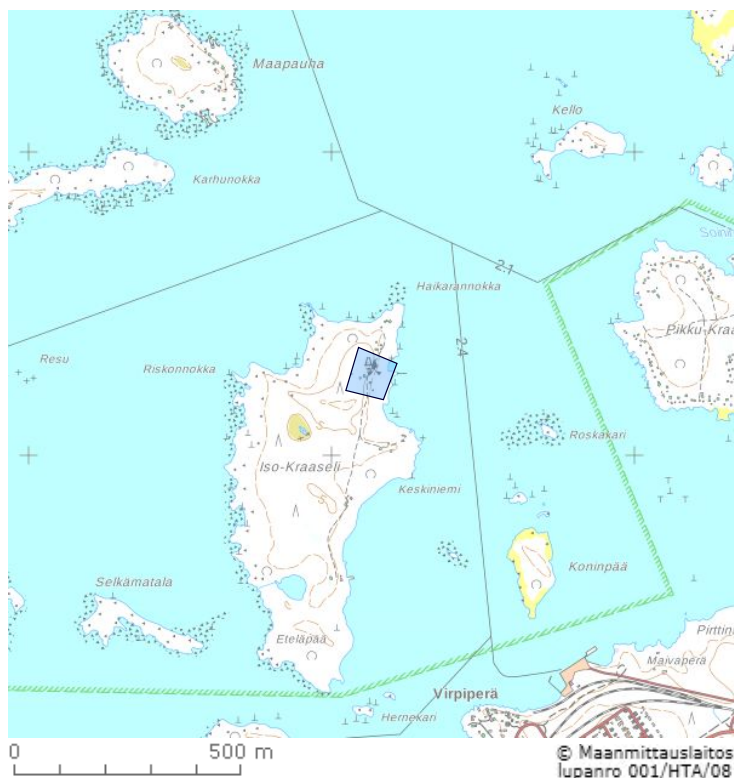
Seppo Laurell, Suomen majakat. Nemo. Merenkululaitos 1999.

<http://www.helsinki.fi/hum/meh/merimerkit/>

Väylien varsilta - Suomen historialliset merimerkit ja luotsipaikat. Verkkosivutuotanto Helsingin yliopisto, Merenkululaitos, Museovirasto, 2001.

Toni Länkinen, 2016. "Taskun pooki valmis, Iso-Kraaseli ensi kesänä?" Raahen seutu 10.8.2016.

Harri Nyman, Meriväylien rakennusperintö. Toim. Marja-Leena Ikkala. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21. Museovirasto 2009.

alueen nimi: **Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat - Iso-Kraaseli (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahen kaupunki

pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat ja luotsiasema ovat hyvin säilynyt kokonaisuus, joka liittyy toiminnallisena parina oleellisesti Raahen kaupunkiväylän ja meriliikenteen historiaan.

Raahen kaupungin edustalla sijaitseva Iso-Kraaseli on suuri metsän peittämä saari. Sen korkeimmalla kohdalla on tunnusmajakka ja luotsiaseman rakennukset. Tunnusmajakka eli Iso-Kraaselin pooki on noin 18 metriä korkea, 8-kulmainen ylöspäin kapeneva torni. Rakennuksen runko muodostuu sydänpuusta ja sitä tukevista 32 vinotuesta. Vain tornin yläosa on vuorattu, alaosan runkorakenne on näkyvässä. Pookin meren puoleiset sivut on maalattu valkoisiksi, muuten rakennus on punainen. Pookin vieressä on 1800-luvulla rakennettu kaksikerroksinen, matalalla tähyystornilla varustettu luotsiasema. Luotsiaseman vajarakennus ja ulkokuone ovat alkuperäiset.

Taskun puinen tunnusmajakka kuuluu Iso-Kraaselin tavoin Albin Stjerncreutzin suunnitteleminen omaperäisten tunnusmajakoiden joukkoon ja kuvastaa edelleen 1800-luvun tilannetta.

historia:

Raahen satamasta merelle johtavista kolmesta väylästä pohjoisin merkittiin Taskun tunnusmajakalla jo 1600-luvulla. Taskun nykyinen tunnusmajakka valmistui 1853. Kun valtio lunasti Pohjanlahden merimerkit 1848, oli myös Iso-Kraaselin pohjoisosassa tunnusmajakka ja luotsiasema. Ne kuitenkin purettiin, kun uudet rakennukset valmistuivat saaren keskiosaan 1852.

Iso-Kraaselin ja Taskun tunnusmajakat eli puupookit suunnitteli Pohjanlahden merenkulkupiirin päällikkö Albin Stjerncreutz. Tunnusmajakat ja Raahen kirkko osoittivat kaupunkiin lännestä johtavan väylän kulkua. Pookin vieressä olevalta luotsiasemalta laivat luotsattiin kaupungin satamaan ja sieltä takaisin merelle.

Merenkululaitos luovutti rakennukset Raahen kaupungille 1983.

lähteet:

Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992. Ympäristöministeriö. Ympäristönsuojeluosasto. Helsinki 1993.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2920 17.11.2014

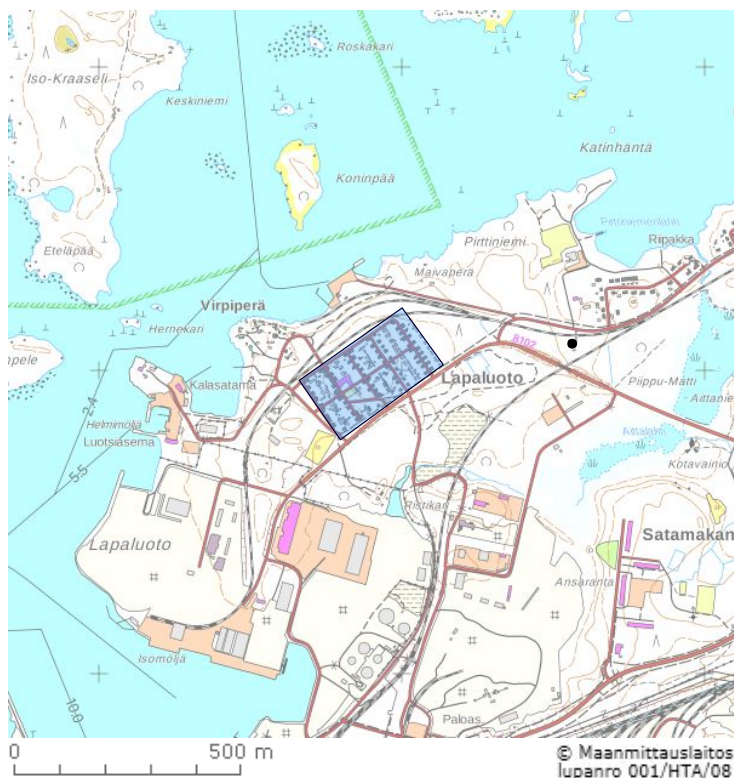
Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Seppo Laurell, Suomen majakat. Nemo. Merenkululaitos 1999.

<http://www.helsinki.fi/hum/meh/merimerkit/>

Väylien varsilta - Suomen historialliset merimerkit ja luotsipaikat. Verkkosivutuotanto Helsingin yliopisto, Merenkululaitos, Museovirasto, 2001.

Harri Nyman, Meriväylien rakennusperintö. Toim. Marja-Leena Ikkala. Museoviraston rakennushistorian osaston raportteja 21. Museovirasto 2009.

alueen nimi: **Lapaluoto ja Ratavartijan talo**

pääas. kunta: Raasepori

pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: kaupunkiympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ratavartijan talo

kuvaus:

Yhtenäisen, ruutukaavalle 1900-luvun alkupuolella Lapaluodon sataman viereen rakentunut puutaloalue. Lapaluoto on ollut tiivis työläisyhteisö, jossa asuivat läheisten Santaholman sahan, Ruukin lautatarhan, sataman ja Raasepori Oy:n työntekijät. Kylällä oli aikoinaan kolme sekatavarakauppaa. 1950-luvun lopulla pääkadun varressa oli esimerkiksi kahvila, kioskki ja baari. Lapaluodossa oli 1900-luvun alussa myös kansakoulu.

Lapaluodon sataman työläiset rakensivat Renkaan talon omaksi toimitalokseen. Talossa oli vilkasta huvitoimintaa sataman kukoistusaikana. Myös Tullimiehenkatu 1, 11 ja 19; Ahtaajankatu 7 ja 9; Satamakatu 5, 6, 7 ja 20 sekä Kipparinkatu 12 ja 14 ovat alueen edustavimpia rakennuksia.

Lapaluodon historiasta kertoo myös 1900-luvun alkupuolella rakennettu pieni jugend-tyylinen ratavartijan talo. Ratavartijan talon pihapiiriin kuuluu myös ulkorakennus sekä saunarakennus.

historia:

Alun perin Lapaluoto on ollut tiivis työläisyhteisö, jossa asuivat läheisten Santaholman sahan, Ruukin lautatarhan, sataman ja Raasepori Oy:n työntekijät. Kylällä oli aikoinaan kolme sekatavarakauppaa: Raaseporin Osuuskaupan (ROK:n) liike sekä Arvo Luodon ja Kalle Kuljun kauppa- ja eläintarhat.

Lapaluodon vanhimmat rakennukset on rakennettu viime vuosisadan vaihteessa. Lapaluodon asutus ja elämä voimistui 1920-luvulla. Lähistöllä sijaitseva saha ja satama houkuttelivat työntekijöitä, joille rakennettiin asuntoja Lapaluotoon. Alueella sijaitsi tuolloin myös pienimuotoisia palvelu- ja eläintarhoja ja esim. 1950-luvun lopulla alueella toimi pääkadun varressa kahvila, kioskki ja baari. Lapaluodossa oli 1900-luvun alussa myös kansakoulu, joka oli ainoa laatuaan keskustassa toimivan kansakoulun lisäksi.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ratavartijan talo**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-402-1-56
kylä/k.osa: Lahjoitusmaa
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

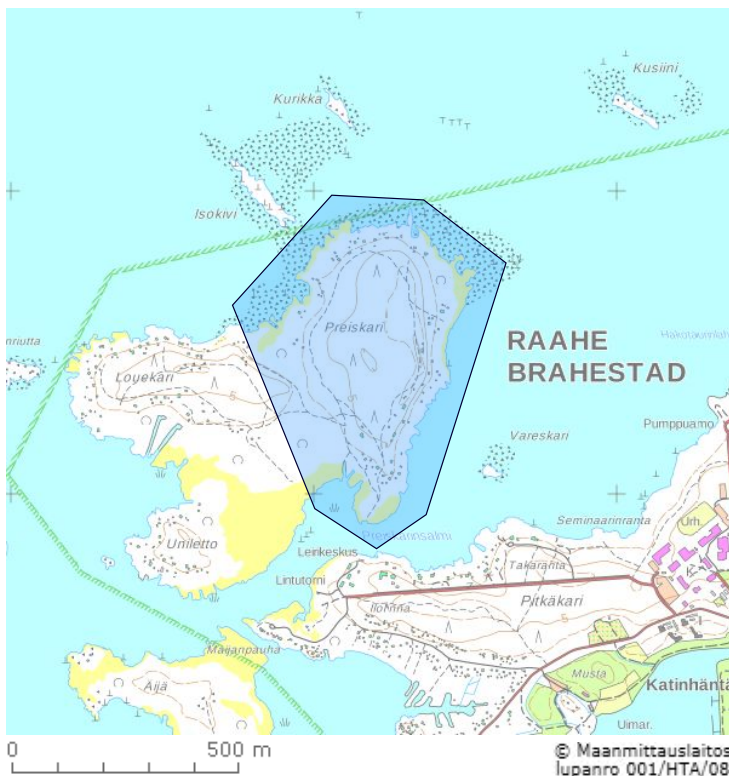
Lapaluotoon ja Rautaruukille johtavien ratojen risteyskohdan eteläpuolella sijaitseva 1900-luvun alkupuolella rakennettu pieni jugend-tyylinen ratavartijan talo. Pihapiiriin kuuluu myös samantyylinen ulkorakennus sekä saunarakennus. Asuinrakennus edustaa hyvin kaunista puujugendia. Pihapiiri on rakennettu samoilla piirustuksilla kuin Relletin asema.

arviointi:

MRKY2015: R,T

lähteet:

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Preiskarin huvilat**
 pääas. kunta: Raahe
 pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa
 tyyppi: vapaa-ajan ympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun lopulta periytyvä huvilayhdyskunta, jossa on useita kookkaita hirsirakenteisia kesäasuntoja.

Preiskarin itärannalla sijaitseva hirsirakenteinen Pehkosen huvila on tietävästi ollut alkujaan Pirttiniemessä ja siirretty Preiskariin 1900. Vuonna 1949 huvilan toinen kerros siirrettiin Miljoonaperälle Oikokadun varteen asuinrakennukseksi. Huvilan koristeellinen poikittaispääty monimuotoisine ikkunoineen on myöhempi, ilmeisesti 1900-luvun alun lisäys. Niinikään Preiskarin itärannalla sijaitsevan 1930-luvun alussa rakennetun Sakkisen, entisen Tage Unnbomin, huvilan länsipäädyssä on runsasmuotoinen huvimaja, joka on tietävästi kuulunut Sovio-suvulle.

Preiskarin etelärannalla sijaitsevaan 1800- ja 1900-luvun taitteessa rakennettuun kaksikerroksiseen Suorsan, entiseen Elomaan, hirsihuvilaan on 1900-luvun alkupuolella on tehty jugend-tyyliset julkisivut. Huvilassa on kolmikerroksinen torniosa, jossa on monimuotoisia ja koristeellisia ikkunoita.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Raahen rautatieasema ja tullikamari (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahen

pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Raahen rautatieasema

Raahen rautatieaseman viheralue

kuvaus:

Raahen kansallisromanttista tyyli-suuntausta edustava rautatieasema poikkeaa muista aikakautensa asemarakennuksista.

Yksityisen radan varten rakennettu Raahen rautatieasema sijaitsee kaupungin kaakkoiskulmassa. Puinen asemarakennus on rakennettu 1899-1900. Asema on tuntemattoman arkkitehdin suunnittelema. Asema-alueeseen liittyy myös puisto istutuksineen sekä nikkarityylinen entinen tullikamari.

historia:

Raahessa ryhdyttiin suunnittelemaan rautatien rakentamista ensimmäisen kerran jo 1873. Rata rakennettiin yksityisenä 1898-1899 sen jälkeen, kun valtiopäivät oli päättänyt olla osallistumatta rakentamiseen. Kauppaneuvos Henrik Sovelius oli lahjoittanut 200 000 markkaa radan rakennustöitä varten ja Raahen kaupunki maksoi toisen puolen kuluista. Samaan aikaan parannettiin Raahen satamaa Lapaluodossa, sillä radasta toivottiin tärkeää puutavaran satamarataa.

Yksityinen Raahen Rautatieosakeyhtiö rakennutti Raahen asemarakennuksen vuosina 1899-1900.

Ensimmäinen juna saapui asemalle elokuussa 1899, ja aseman juhlalliset vihkiäiset järjestettiin Raahen kaupungin 250-vuotisjuhlapäivänä 5.12.1899. Rataan kohdistetut odotukset eivät täyttyneet, vaan se osoittautui tappiolliseksi. Vielä 1900-luvun alussa tutkittiin mahdollisuutta yhdysradan rakentamiseksi Iisalmen-Kajaanin -radalle.

lähteet:

Alma Söderhjelm, Raahen historia. Helsinki 1911.

Heikki Impola, Raahen kaupungin vaiheista vuoden 1875 jälkeen. Muistojulkaisu. Raahen 1949.

Matti Lackman, Raahen tienoon historia III. Jyväskylä 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Sirkka Valanto, Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920. Museovirasto, rakennushistorian osasto. Julkaisu 11/1982.

Sopimus valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diarionro 2/562/96).
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4196

kohteen nimi: **Raahen rautatieasema**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-402-1-1

kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1900

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raahen Rautatieosakeyhtiön radan varteen 1900 valmistunut, kansallisromanttista tyyliä edustava rautatieasema poikkeaa muista aikakautensa asemarakennuksista. Aseman suunnittelija on tuntematon. Asema-alueeseen liittyy myös puisto istutuksineen sekä nikkarityylinen entinen tullikamari.

historia:

Raahessa ryhdyttiin suunnittelemaan rautatien rakentamista ensimmäisen kerran jo 1873. Rata rakennettiin yksityisenä 1898-1899 sen jälkeen, kun valtiopäivät oli päättänyt olla osallistumatta rakentamiseen. Kauppaneuvos Henrik Sovelius oli lahjoittanut 200 000 markkaa radan rakennustöitä varten ja Raahen kaupunki maksoi toisen puolen kuluista. Samaan aikaan parannettiin Raahen satamaa Lapaluodossa, sillä radasta toivottiin tärkeää puutavaran satamarataa.

Yksityinen Raahen Rautatieosakeyhtiö rakennutti Raahen asemarakennuksen vuosina 1899–1890.

Ensimmäinen juna saapui asemalle elokuussa 1899, ja aseman juhlalliset vihkiäiset järjestettiin Raahen kaupungin 250-vuotisjuhlapäivänä 5.12.1899. Rataan kohdistetut odotukset eivät täyttyneet, vaan se osoittautui tappiolliseksi. Vielä 1900-luvun alussa tutkittiin mahdollisuutta yhdysradan rakentamiseksi Iisalmen–Kajaanin – radalle.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Ima Söderhjelm, Raahen historia. Helsinki 1911.

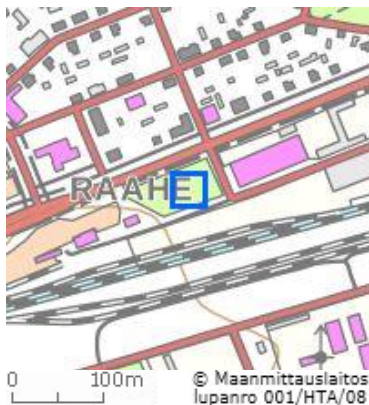
Heikki Impola, Raahen kaupungin vaiheista vuoden 1875 jälkeen. Muistojulkaisu. Raahen 1949.

Matti Lackman, Raahen tienoon historia III. Jyväskylä 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Sirkka Valanto, Suomen rautatieasemat vuosina 1857-1920. Museovirasto, rakennushistorian osasto. Julkaisu 11/1982.

Sopimus valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusta (YM, päätös 9.12.1998 diarionro 2/562/96).

kohteen nimi: **Raahen rautatieaseman viheralue**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-402-1-1

kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: puistot

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rautatieaseman pihapiiri on rautatieasemille tyypillisesti radan suuntainen ja kapea. Pihapiirin luoteisosassa on puistomainen viheralue, jossa kasvaa lehti- ja havupuita kuten koivuja, pihlajia, tuomia, hopeakuusia, mäntyjä, metsäkuusia ja sembramäntyjä. Asemarakennuksen vieressä kasvaa ruusupensasta ja aidanteena unkarinsyreeniä.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet: Osa 2. 1993. Oulu: Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto julkaisu A:116.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4196

alueen nimi: **Uiko-Fantti**
 pääas. kunta: Raahе
 pääas. kylä/k.osa: Lahjoitusmaa
 tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Aurion huvila
Jortaman verkko- ja kalamajat
Peltomaan huvila
Pursimaja
Pyhäniemen huvila
Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto r.y:n huvila
Saariahon huvila

kuvaus:

Kalastajien ja kauppiaiden varastoaittojen ja makasiinien sijoituspaikka, joka 1900-luvun alussa muuttui huvila-alueeksi. Vanhaa Ulkofantin huvila-asutusta edustavat Pursimaja, Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto ry:n n:o 200 vapaa-ajanviettopaikka, Saariahon huvila, Aurion huvila, Pyhäniemen huvila ja Pyhäniemen ja Jortamon kalamajat.

Pursimaja on kaksikerroksinen ja hirsirunkoinen, alkujaan yksityinen huvila 1900-luvun alusta. Saliosa on lisätty Raahen Purjehdusseuran toimesta vuonna 1953.

Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto ry:n n:o 200 vapaa-ajanviettopaikka oli alkujaan vuorineuvos John Grundströmin 1930-luvun alussa rakennuttama rankorakenteinen huvila. Se on tyypillinen 1930-luvun huvila etelään antavine lasiverantoinneen ja toisen kerroksen parvekkeineen. Myös huolellisesti tehty sisustus on säilynyt alkuperäisessä asussa. Rakennus lienee ensimmäisiä rankorakenteisia huviloita Raahessa.

Saariahon huvila on alun perin talviasuttavaksi tarkoitettu kaksikerroksinen kapearunkoinen hirsirakennus vuodelta 1913. Rakennuksen länsiosan kaksikerroksinen avokuisti muutettiin umpinaiseksi 1924. Huvilan sisäpuolinen panelointi 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä on säilytetty.

Aurion 1920-1930 –luvulta periytyvä huvila on kaksikerroksinen kapearunkoinen hirsirakennus, johon liittyy laaja koristeellinen katettu avoveneranta. Aurion huvilan paikalla on tiettävästi sijainnut vanha kalastajien verkkovajapaikka.

Pyhäniemen huvila on tyypillinen vuosisadan alkupuolen vaatimaton kapearunkoinen hirsirakennus, jonka toiseen

kerrokseen on myös sisustettu asuintilaa. Huvilan rannassa on kaksi kalamajaa.

Pyhäniemen ja Jortamon kalamajat kertovat Ulko-Fantin vanhasta käyttötarkoituksesta. Pyhäniemen kala-aitta on vanha kaksikerroksinen hirsinen varastoaitta 1800-luvulta.

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Aurion huvila**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-402-1-50
 kylä/k.osa: Pitkämäki
 tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
 ajoitus: 1945-1974
 ajoitusselite: 1932
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: huvila;

kuvaus:

1920-luvulla huvilakäyttöön ostettu kalastaja Rajaniemen verkkovajan paikka, jossa on toimittaja ja kirjapainon omistaja August Aurion 1932 rakennuttama huvila, sauna ja vaja sekä 1956 valmistunut toinen huvila.

historia:

Tällä paikalla ollut alkuaan kalastaja Rajaniemen verkkovaja, paikan osti 1920-luvulla toimittaja, myöhemmin lehden ja kirjapainon omistaja, August Aurio huvilanpaikaksi.

Huvila on peruskorjattu 1998-99, jolloin muun muassa ikkunat on vaihdettu ja vuoraus uusittu. Yksikerroksiseen osaan on jätetty vanhat ikkunat ja vaakaponttilauta vaihdettu pystyrimavuoraukseksi.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Kauppiaas Olavi Saariaho, 23.10.1987
 Rouva Liisa Aurio 21.8.2002

kohteen nimi: **Jortaman verkko- ja kalamajat**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-402-1-50

kylä/k.osa: Pitkäkari

tyyppi: kalastus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1900-luvun alku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: varasto, verkko- ja kalamaja, sauna;

kuvaus:

1900-luvun alusta periytyvä kala- ja verkkomaja, jota on käytetty vapaa-ajan asumiseen 1930-luvulta lähtien.

historia:

Palsta vuokrattu huvilapalstaksi August Jählströmille (myöh. Jortama) vuonna 1933. Saunan katon rakenteet ja kate on uusittu 2000-luvun alussa.

Ulkofantissa on 1700-luvulta 1900-luvun alkuun saakka ollut lukuisia kauppiaiden ja laivanvarustajien varastomakasiineja ja –aittoja sekä kalastajien tukikohtia verkko- ja kala-aittoineen. 1900-luvun alkukymmenille tultaessa porvaristo osti kalastajilta näitä rantapaikkoja huvilapaikoiksi ja vanhat kalamaja-alueet ovat Ulkofantista lähes kokonaan hävinneet. Varastomakasiinit ovat hävinneet kokonaan.

arviointi:

MRKY2015: H

kohteen nimi: **Peltomaan huvila**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-402-1-50
 kylä/k.osa: Pitkäkari
 tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: 1800- ja 1900-luvun vaihde
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800- ja 1900-luvun vaihteen kaksikerroksinen hirsihuvila, jossa on koristeellinen veranta. Pihapiirissä on sauna ja varastorakennus.

On mahdollista, että huvilan runkona on joku aiemmin kaupungissa sijainnut asuintalo. Noin vuonna 1910 huvilan omisti tiettävästi merikapteeni, sittemmin merenkulkuneuvos Antti Wihuri. Myöhempiä omistajia ovat olleet kauppias Otto Heiskari, kauppias ja nahkatehtailija Johan Petter Saariaho ja johtaja Anton Vento, joka laajensi huvilaa kaksikerroksiselle poikittaissiivellä ja siihen liittyvällä kaksikerroksisella verannalla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupungin rakennusinventointi: Kulttuurihistoriallisesti ja/tai rakennustaiteellisesti arvokkaat rakennukset, mannerrannat

kohteen nimi: **Pursimaja**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-402-1-50

kylä/k.osa: Pitkämäki

tyyppi: vapaa-aika ja matkailu

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1910- ja 1920-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: huvila;

kuvaus:

1910-luvulta periytyvä entinen Siipon huvila, jota Raaseporin Purjehdusseura on laajentanut saliosalla vuonna 1953. Saliosaa on jatkettu lautarakenteisella avoterassilla 1990-luvulla.

historia:

Paikasta ollut alkuaan kahtena eri huvilapalstana: toinen puoli maisteri Johannes Latomaalla ja toinen Jenny, Erkki ja Elli Siipolla. Nykyisen pursimajan vanhimmat osat lienevät olleet Siipon yksityinen huvila vuosilta 1910-1920. Puutavaraliikemies Anders Walldenström ostanut Latomaan osuuden 20.4.1948.

Molemmat puolikkaat ovat Raaseporin Purjehdusseuran omistuksessa. Seura on laajentanut alkuperäistä Siipon huvilaa saliosalla vuonna 1953. Saliosaa on jatkettu lautarakenteisella avoterassilla 1990-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Pyhäniemen huvila**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-402-1-50

kylä/k.osa: Pitkämäki

tyyppi: vapaa-aika ja matkailu

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: huvila ja sauna 1930-luku, kala-aita 1800-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: huvila; Kala-aitat, verkkovajat; sauna;

kuvaus:

Pieni 1930-luvun huvila ja sauna sekä 1800-luvulta periytyvät kalamajat.

historia:

Nykyisen omistajan isän Fredrik Pyhäniemen ja Pauli Oravan yhdessä omistama huvila ja kalamajat 1930-luvulta, palsta vuokrattu 1.1.1929 alkaen. Omistus siirtynyt yksistään Pyhäniemelle.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto r.y:n huvila**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: Lahjoitusmaa 1:50

kylä/k.osa: Pitkäkari

tyyppi: vapaa-aika ja matkailu

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1930-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Rautaruukin Työntekijäin AO200 ry:n vapaa-ajan viettopaikka;

kuvaus:

Pikkulahden rannalle maisemallisesti erittäin edustavalle paikalle 1930-luvulla vuorineuvos John Grundströmin rakennettuma porvarishuvila.

Rautaruukin työntekijäin ammattiosasto 200 on kunnostanut rakennuksen ulkoasun alkuperäistä tyyliä noudattaen. 1990-luvun puolivälissä huvilan kuistit on uusittu ja lasiveranta rakennettu umpinaiseksi ja laajennettu koko rakennuksen levyiseksi saliksi.

historia:

Tehtailija John Kivinen, hautakiviveistämön omistaja, rakennuttanut paikalle ensimmäisen huvilan vuonna 1929.

"Sokeri-Jussi", vuorineuvos John Grundström, osti paikan vuonna 1930 ja rakensi uuden rankorakenteisen huvilan. Grundström myi huvilan Santaholma -yhtiöiden kassanhoitaja Heikki Myllylälle vuonna 1939.

Myllylän perikunta myi paikan AO 200:lle 7.7.1977. AO 200 on kunnostanut rakennuksen täysin. Ulkoasu on kunnostettu entistä tyyliä noudattaen. 1990-luvun puolivälissä huvilan lasiveranta rakennettu umpinaiseksi ja laajennettu koko rakennuksen levyiseksi saliksi. Myös kuistit on tällöin uusittu.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Raahen kaupunginkanslian arkistossa olevat vuokravälikirjat vuosilta 1929. 1930 ja 1939

Suullista tietoa antaneet
Aarno Kurttila, 22.10.1987
Olavi Saariaho 23.10.1987
Elias Nylund 28.8.2002

kohteen nimi: **Saariahon huvila**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-401-1-50
 kylä/k.osa: Pitkämäki
 tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusseleite: 1913
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: huvila;

kuvaus:

Merikapteeni Kankaan 1913 asunnokseen rakennuttama talo, joka oli 1917-2002 Saariahon perheen huvilana. 1920-luvulla huvilaa laajennettiin muuttamalla kaksikerroksiset avokuiset umpinaisiksi. Samalta ajalta lienee jugend -tyylinen ulkolaudoitus.

Vuodesta 2002 huvilan toiminut Miilukangas Ky:n henkilökunnan koulutus- ja virkistyspaikka.

historia:

Ulkofantin saari oli kauppamerenkulun aikaan varastosaari; saarella oli lukuisia makasiineja ja aittoja. 1900-luvun alkuun tultaessa saarella oli myös kolmen kalastajan tukikohdat.

Huvilan on rakennuttanut merikapteeni Kangas, joka aikoi tehdä talosta talviasuttavan eli ympärivuotisen asuntonsa. Hän eli kuitenkin vain noin 2 vuotta talon valmistuttua.

Vuonna 1917 talon osti kauppias Johan Petter Saariaho huvilakseen. Huvila oli Saariahoilla yli 70 vuotta, Olavi Saariaho oli toista omistajapolvea. Vuonna 2002 huvilan osti Miilukangas Ky henkilökuntansa koulutus- ja virkistyspaikaksi.

Vuoden 1924 paikkeilla rakennusta on laajennettu länsiosastaan, kun silloiset kaksikerroksiset avokuiset rakennettiin um-pinaisiksi. Samalta ajalta lienee hieman jugend -tyylinen ulkolaudoitus, jonka alla on alkuperäinen punamullattu pysty-vuorilauta. Talon keskiosassa, olohuone, on hirsirunkoinen. Hirsistä ei ole salvottu toisiinsa vaan naulaamalla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Rouva Saariaho, 22.10.1987

Kauppias Olavi Saariaho, 23.10.1987

alueen nimi: **Mestauskallion Rautaruukin Harjatalot**

pääas. kunta: Raasepori

pääas. kylä/k.osa: Mestauskallio

tyyppi: esikaupunkiympäristö

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

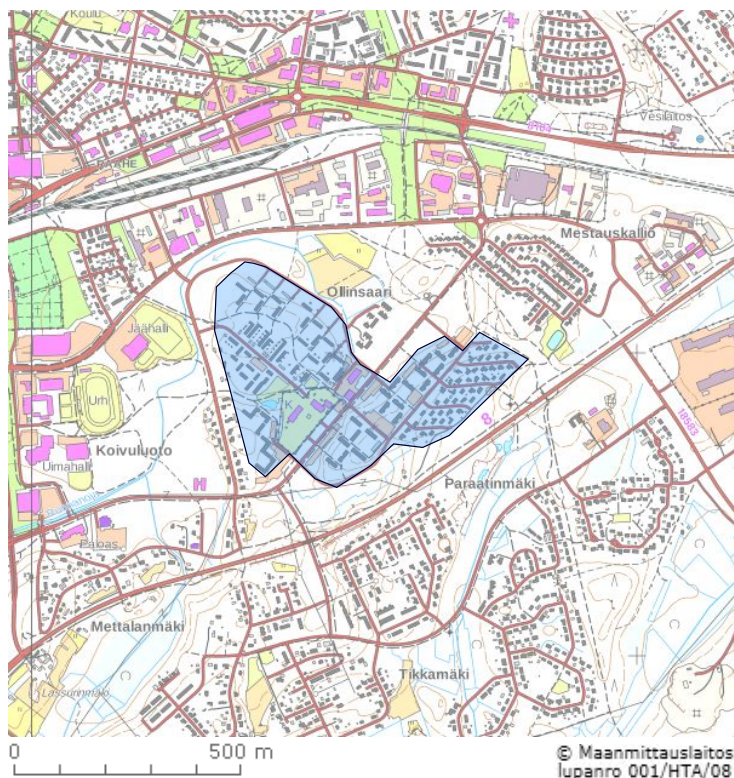
kuvaus:

Rautaruukin jyrkkäkattoisten tyyppitalojen muodostama pieni yhtenäinen alue 1970-luvun puolivälissä Eteläkallion ja Pohjoiskallion varrella. Ensimmäiset kolme taloa toteutettiin Mestauskallion alueella 1974. Näiden talojen runkorakenteena oli teräksinen putkipalkkirunko, kantava välipohja oli profiilipeltiä.

Arkkitehti Eero Kostiaisen suunnittelemat Harjatalot olivat esillä vuoden 1975 asuntomessuilla Hämeenlinnan Loimalahdella. Osa talojen julkivuista ja kate oli Rautaruukin Hämeenlinnan tehtaalla valmistettua profiilipeltiä.

arviointi:

MRKY2015: R,H

alueen nimi: **Ollinsaari**
 pääas. kunta: Raahen
 pääas. kylä/k.osa: Ollinsaari
 tyyppi: kaupunkiympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maakunnan edustavin 1960-luvun lähiö. Pyrkimys hyvään lopputulokseen näkyy arkkitehtuurissa, rakennusten sijoittelussa, korttelien muotoilussa ja istuttamisessa maastoon. Arkkitehtitoimisto Olli Kivinen laati Ollinsaaren alueen rakennuskaavan ja suunnitteli sen rakennukset vuosina 1968-1972.

Ollinsaaren suunnittelussa sovellettiin Kivisen kehittämää kaupunkien hajakeskitykseen perustuvaa uutta lähiömallia, niin sanottua "keuhkokaaviota". Aluetta kiertävät kadut ja autoliikenne ja autotallit jäävät alueen reunoille kokoojakatujen varteen. Pihat alueen keskellä ovat puistomaisia ja niiltä on yhteydet kävelyteille. Aluetta leimaa puuston rehevyys ja metsäisyys. Alueen läpi kulkee kevyen liikenteen raitti. L-muodostelmaan sijoitetut kerrostalot rajaavat reheviä, puistomaisia pihajonoja.

Alueen 1967 rakennetut kerrostalot ovat betonirunkoisia ja punatiili- ja puuverhoiluja. Kerrostaloille tyypillistä ovat sisääntulopuolen lieriömäinen betoniporraskäytävä sekä kapeat ja pitkät vaakasuuntaiset ikkunat. Kerrostaloissa otettiin huomioon vuorotyötä tekevät asukkaat erottamalla porraskäytävä muusta rakennuksen rungosta ja sijoittamalla makuuhuone kolmen oven taakse.

Punatiili- ja puuverhoillut rivitalot on sijoitettu pareittain kolmessa ryhmässä tiukasti vastakkain niin, että sisääntulopihat muodostuvat kapeiksi ja intiimeiksi. Oleskelupihat suuntautuvat vuorotellen itään ja länteen. Autotallit ja pysäköintialueet sijaitsevat vastaavasti pareittain kadunvarressa oleskelupihoja suojaen.

historia:

Saloisten Ollinsaareen sijaitsi aina 1920-luvulle saakka Ollinsaaren kartano, jossa toimi muun muassa mylly. Kaupunki ja kartano vaihtoivat 1920-luvulla tiluksia ja Ollinsaarta alettiin rakentaa 1960-luvulla, kun asuntopula alueelle perustetun Rautaruukin takia kasvoi Raahessa. Ollinsaaren vanhimmat osat on suunnitellut professori Olli Kivinen, kun hänen arkkitehtitoimistonsa laati alueelle kaavoituksen ja rakennussuunnitelmat vuosina 1968-1972.

Rakennukset verhoiltiin aluksi punatiilestä mutta asuntotarpeen kasvaessa Raahessa nopeasti, julkisivut jäivät betonisiksi. Myös rakennusten korkeuksia lisättiin, joskin jälkikäteen ajateltuna maltillisesti. Rakennukset rakennettiin palvelemaan Rautaruukilla vuorotyötä tekeviä ja makuuhuoneiden rauhallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota toimintojen sijoittamisella.

Saloisten kunta liitettiin Raahen 1973.

lähteet:

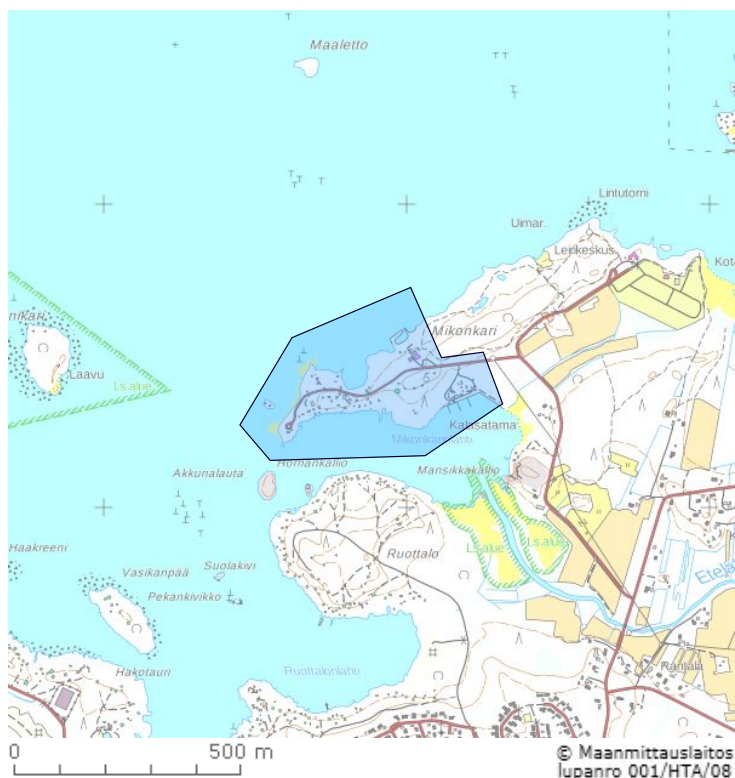
Arkkitehtuurimuseo www-sivut, <http://www.mfa.fi/arkkitehtiesittely?apid=16551702>, 10.7.2013.

Kivinen Olli. Ollinsaaren asuntoalueen rakennuskaava ja asuinrakennukset, Saloinen. Arkkitehti 1971/5 s. 43

Kivinen Olli. Ollinsaari/Rautaruukin asuntoalue, Raahe (Kivinen-Tiihonen). Arkkitehti 1977/7 s. 34

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus Oy.

alueen nimi: **Mikonkari**
 pääas. kunta: Raasepori
 pääas. kylä/k.osa: Pattijoki
 tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha kalastuskylä, jonka kalamökit Koivisto, Meskus ja Tervakangas ovat asultaan perinteisiä. Rannassa on vajoja, lähistöllä vuosisadan vaihteen tyylinen Mäkisen huvila. 1950 ja 1970 rakennetut kesäasumukset ovat muuttaneet ympäristöä.

Mikonkarin läntinen pää on vanhoine huviloineen, kalamajoineen ja raittimaisine teineen on omaleimainen huvila-alue, jonka merkittäviä rakennuksia ovat Veteraanimaja sekä Mäkisen huvila. Kalasataman alueella on keskenään samanlaisiksi rakennettuja yhden ja kahden asunnon mökkejä.

alueen nimi: **Museosilta - Raahe Pattijoen silta (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahe

pääas. kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: liikenneympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiehallinnon valitsevat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita 1700-luvulta nykypäiviin saakka. Museosillat -teemakohteessa mainittujen siltöjen lisäksi lähes parikymmentä museosiltaa sisältyy laajempiin alueisiin tai museotiekohteisiin.

RAAHEN Pattijoen silta (1896-97) on kunnan keskustaajamassa ja sitä käytetään kevyen liikenteen väylänä. Kymmenen metriä pitkä yksiaukkoinen Pohjanmaan rantatien kiviholvisilta ja sen maatuet on rakennettu luonnonkivistä.

historia:

Varhaisten ratsupolkujen ja vaunuteiden kosteikot ja vesistöt ylitettiin pitkospuilla ja kivilatomuksilla, lautoilla ja veneillä tai rakentamalla puusiltoja. Kivenkäsittelyn ja holvaustekniikan hallinta toi vilkkaille teille kivilatomoja 1700-luvun lopulla. 1800-luvulla rakennettiin yhä eniten puusiltoja, mutta kivilatomojen määrä nousi 1880-luvulta itsenäisyyden alkuun 1200:sta 4000:een. Siihen vaikutti valtion osallistuminen rakennuskustannuksiin. 1918 tielain myötä luovuttiin käytännöstä, jossa rakentaminen oli sidottu maanomistukseen ja paikalliseen työvoimaan. Teollisen yhteiskunnan teräs- ja teräsbetonisillat perustuivat mekaniikan, matematiikan ja tekniikan kehittymiseen. Sillanrakentamista edistivät sotien jälkeinen jälleenrakentaminen ja lisääntynyt autoilu.

KIVISILLAT 1800-l

Närpiö: Nybro 1842.

Taivassalo: Muntin silta 1850. Kapea Muntinsalmi on erottanut Taivassalon kirkonkylän mantereesta.

Ensimmäinen kirjallinen maininta siltayhteydestä on 1793.

(Merikarvia: Lankoski 1887.)

Eurajoki: Lapijoen silta 1883. Rakentamisen sai torppari Isak Pienessuo Paneliasta. 300 kuormaa kiviä toimitti 70 taloa 11 kylästä.

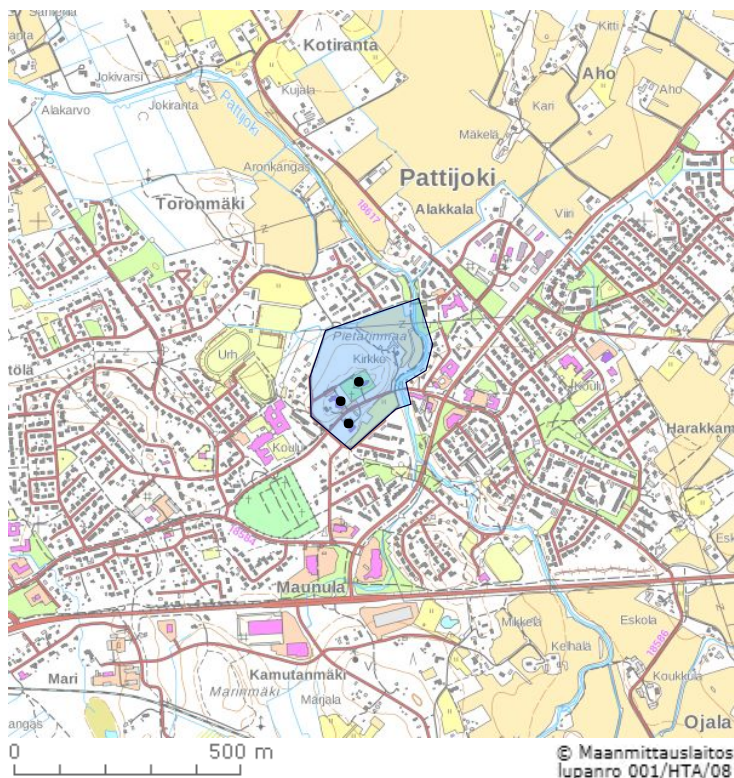
Raahe: Pattijoen silta 1897. Korsholman-Oulun välinen ratsupolku kunnostettiin 1600-l lopussa Pattijoen kautta kulkeva maantiekseksi, joka valtatie nro 8:na kulki 1960-l saakka Pattijoen kirkonkylän halki. Pattijoen yli kulki puusiltoja ennen kiviholvisiltaa.

(Korsnäs: Harrström 1898.)

Tampere: Aunessilta 1899. Salmen puusilta oli 1894 rappeutunut, ja kunnallislautakunta päätti uuden sillan rakentamisesta. Arkkitehti G. Schreckin suunnitteleman sillan rakentamista valvoi tie- ja vesiylivallituksen rakennusmestari K. Grip.

lähteet:

C.J. Gardberg, Handelsplatser, städer, vägar och broar. Svenska Österbotten IV. Vasa 1983.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4845
Kyösti Koponen, Maantiesiltakannan kehitys Suomessa. Tielaitos 1983.
Leena Sälejoki-Hiekkänen (toim.), Tie yhdistää. Tiemuseo 1986.
Erkki Hujanen, Heinäjoen silta Pihtiputaalla. Tie- ja vesirakennuslaitos 1987.
Pohjanmaan rantatie Pohjois-Pohjanmaalla. Pohjois-Pohjanmaan liitto, Oulun tiepiiri 2000.
Museotiet ja -sillat. Tiehallinto 2002.

alueen nimi: **Pattijoen kirkonmäki**

pääas. kunta: Raasepori

pääas. kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: kirkko- ja seurakuntatila

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Pattijoen kirkko

Pattijoen pappilan pihapiiri

Pattijoen seurakuntatalo

kuvaus:

Pattijoen kirkonkylän historiallisesti kerroksinen ja idyllisen puistomainen kokonaisuus, joka käsittää Pattijoen kirkon, vanhan pappilan pihapiirin, 1960-luvun seurakuntatalon sekä Pohjois-Suomen vanhimman kivihoivakylän ympäristöineen. Alueeseen kuuluvat lisäksi kirkon eteläpuoleinen niitty, vanha pihapiiri kirkon koillispuolella, Pattijoen varsi sekä lähistön metsikkö ja peltoalueet.

historia:

Alue on osa Pattijoen kylän keskeistä aluetta. Alueen kautta, ohi Pattijoen kirkon, on kulkenut Pohjanmaan rantatie, joka ylitti joen alunperin hieman kivihoivakylää pohjoisempana.

Pattijoen kirkkoherrankunta syntyi vuonna 1920. Salon emäseurakunnan ja myöhemmin Pattijoen kirkkoherran puustellina toimineesta Maunulan tilasta Pietarimäeltä lohkottiin tontti kirkkoa ja hautausmaata varten. Saman tilan alueella sijaitsee myös nykyinen pappila. Vanha 1800-luvulta peräisin ollut pappilarakennus purettiin kesällä 2004 ja paikalle valmistui 2005 seurakuntarakennus. Vanhasta pappilan pihapiiristä ovat jäljellä hirsirakenteiset entinen rippikoulutupa, puoji ja navetta.

Kivihoivakylän rakensi Tuomas Kerttula 1896-1897. Siltä on Pohjois-Suomen vanhin kivihoivakylä. Aina 1960-luvun loppupuolelle valtatie 8 kulki sillan kautta ja Siikajoelle kulkeva yhteys vielä 1970-luvun puoliväliin asti, minkä jälkeen kivihoivakylä on toiminut kevyen liikenteen siltana. Viinätehdas toimi 1900-luvun alussa sillan pohjoispuolella suvannon rannalla.

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raaseporin tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raaseporin kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raaseporin kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raasepori, Salosten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. . Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II – Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.

Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/pattijoen-kirkko/>, 25.6.2013

kohteen nimi: **Pattijoen kirkko**
 kunta: Raahе
 kiinteistötunnus: 678-415-27-1
 kylä/k.osa: Pattijoki
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: 1912
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema 1912 valmistunut tiilestä ja betonista tehty tornillinen pitkäkirkko, jonka runkokuoneen toiseen päähän liittyvät matalat poikkipäädyt. Katteena ovat sementtipaanut, kirkkosalin sisäkattona on betoniholvi. Rakennuksen massoittelu ja koristeaiheiden käyttö on hillittyä.

Sisätiloissa on käytössä edelleen J. Stenbäckin suunnittelemaat puiset kattokruunut, jotka sähköistettiin 1997-1998 peruskorjauksen yhteydessä. Samalla kirkkosalin sisäväriyitys entistettiin. Kirkon ympärillä on vanha hautausmaa ja pihapiirissä 1950-luvulla valmistunut piharakennus.

kuvaus:

MRKY2015: R,H,M,S,I

historia:

Yksi Pattijoen kirkon rakentamisen mahdollistajista on ollut Samuli Mehtola, joka on ollut paitsi yksi kirkon rakentajista, niin hän on myös lahjoittanut osan kirkon maa-alasta. Perimätiedon mukaan kirkon mäen nimitys "Pietarinmäki", tulee Samulin isän etunimestä, joka oli Pietari.

lähteet:

Ahokas-Tuohinto, P&I. Marttila (toim.) 2013. Muistojemme Jokela - kyläläiset kertovat Pattijoen Jokelankylästä. Pattijoen kotisuetuyhdistys ry. Joutsen Median painotalo 2013.
 Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. . Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II - Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117
 Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.
 Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.
 Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/pattijoen-kirkko/>, 25.6.2013

kohteen nimi: **Pattijoen pappilan pihapiiri**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-13-523
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: rippikoulutupa, puoji ja navetta 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pietarinmäellä sijaitseva pappilan pihapiiri muodostaa yhdessä Pattijoen kirkon ja uuden seurakuntatalon kanssa kerroksellisen kokonaisuuden, joka sijoittuu idyllisesti joen varteen. Pihapiirissä on useita vanhoja ulkorakennuksia sekä hirsirakenteiset rippikoulutupa, puoji ja navetta sekä 2005 valmistunut, luhistunutta tiilirakenteista pappilaa mukaileva, uudisrakennus. Vanhasta pappilan pihapiiristä on jäljellä hirsirakenteiset entinen rippikoulutupa, puoji ja navetta.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

kohteen nimi: Pattijoen seurakuntatalo

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-415-13-523

kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1963

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

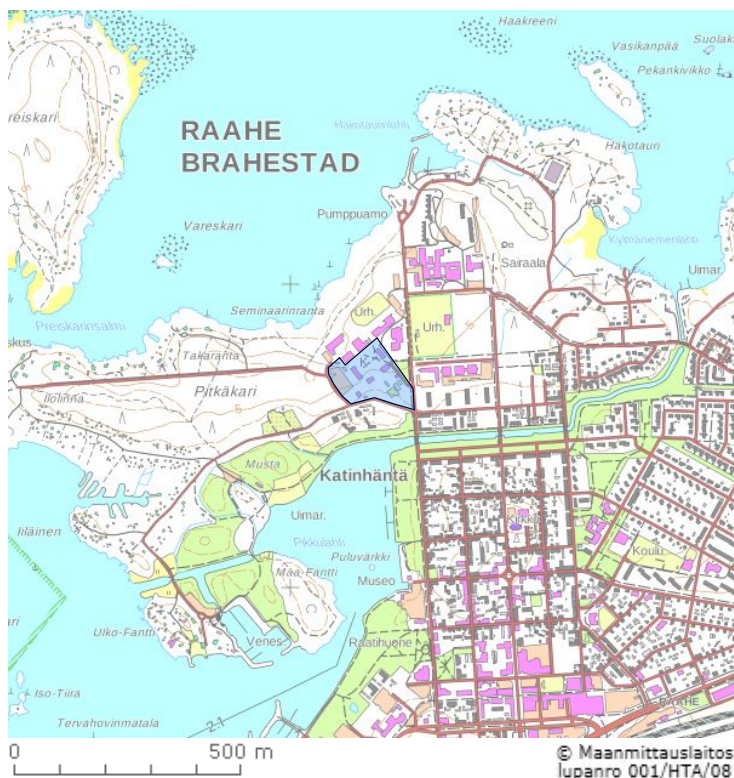
kuvaus:

Seurakuntatalo on luonteva osa Pattijoen kirkon ja pappilan pihapiirin muodostamaa idyllisesti joen varteen sijoittuvaa kerroksellista kokonaisuutta.

Pattijoen seurakuntatalon vanhimman 1963 valmistuneen osan ja 1975 valmistuneen lisärakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Bey Heng & V. Pystynen. Vuosien 1988-1989 laajennuksen ja peruskorjauksen suunnitteli arkkitehtitoimisto Jorma Paloranta. Pattijoen seurakuntatalo käsittää salin, kahvion sekä kerhotiloja.

arviointi:

MRKY2015: R

alueen nimi: **Raahen seminaari (RKY 2009)**

pääas. kunta: Raahen

pääas. kylä/k.osa: Pitkäkari

tyyppi: laitospäästö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raahen seminaari on yksi 1800- ja 1900-lukujen vaihteen opettajaseminaareista, jotka ovat valtion maanlaajuisen rakennusprojektin ja yleisten rakennusten ylihallituksen suunnittelun tuloksia.

Puistomaisessa ympäristössä sijaitseviin Raahen seminaarin rakennuksiin vuodelta 1899 kuuluu mm. entinen johtajattaren asunto (yksikerroksinen puurakennus), päärakennus (alaosaltaan tiilinen ja yläosaltaan puurakenteinen kaksikerroksinen rakennus), harjoituskoulu (alaosaltaan tiilinen ja yläosaltaan puurakenteinen koulutalo), johtajan asunto (yksikerroksinen puurakennus), sauna (entinen pesutupa-, sauna- ja leipomorakennus, yksikerroksinen tiilirakennus).

Vuonna 1971 lakkautetun seminaarin jälkeen alueella on aloittanut toimintansa tekniikan alan ammattioppilaitos.

historia:

Suomen ensimmäinen seminaari opettajien koulutusta varten perustettiin 1863 Jyväskylään. Sitä seurasivat ruotsinkieliset seminaarit Tammisaareissa ja Uudessakaarlepyyssä sekä Sortavalan seminaari.

Seminaarilaitoksen toinen vaihe ajoittui 1890-luvulle, jolloin seminaarien tarve lisääntyi seminaaritutkinnon tultua 1890 kaikkien opettajien kelpoisuusehdoksi. Tuolloin perustettiin Raahen naisseminaari, Rauman miesseminaari, Heinolan naisseminaari ja Kajaanin miesseminaari. Sijoituspaikkakunnat valittiin mahdollisimman etäältä aiemmista seminaaripaikkakunnista.

Asetus Raahen opettajatarseminaarista annettiin 29.4.1896. Elokuussa 1897 senaatti vahvisti ylimääräisen arkkitehdin Werner Polónin yleisten rakennusten ylihallituksessa laatimat piirustukset. Samassa kuussa alkanut rakentaminen jatkui syyskuuhun 1899, tosin laitos voitiin avata käyttöön jo 1898. Ensimmäisessä vaiheessa seminaari käsitti kymmenkunta rakennusta ja sen rakennuskanta on pääosiltaan yhä jäljellä.

1800- ja 1900-luvun taitteen seminaarilaitokset poikkesivat edeltäjistään ennen kaikkea siinä, että ne eivät enää olleet yhteisseminareja. Raahen seminaariin ryhdyttiin ottamaan miesopiskelijoita 1951.

Raahen seminaari erosi aiemmista seminaareista arkkitehtuuriltaan: kun Jyväskylässä rakennettiin suuria kivrakennuksia ja Sortavalassa kokonaan puusta, ovat Raahen seminaarirakennukset osin tiilestä, osin puusta. Raahen seminaarin tiloja korjattiin 1920-1930-luvulla, ja 1950-luvulla harjoituskoulu sai uudet tilat. Uusi päärakennus valmistui 1959 arkkitehti R.V. Luukkosen suunnittelemana.

lähteet:

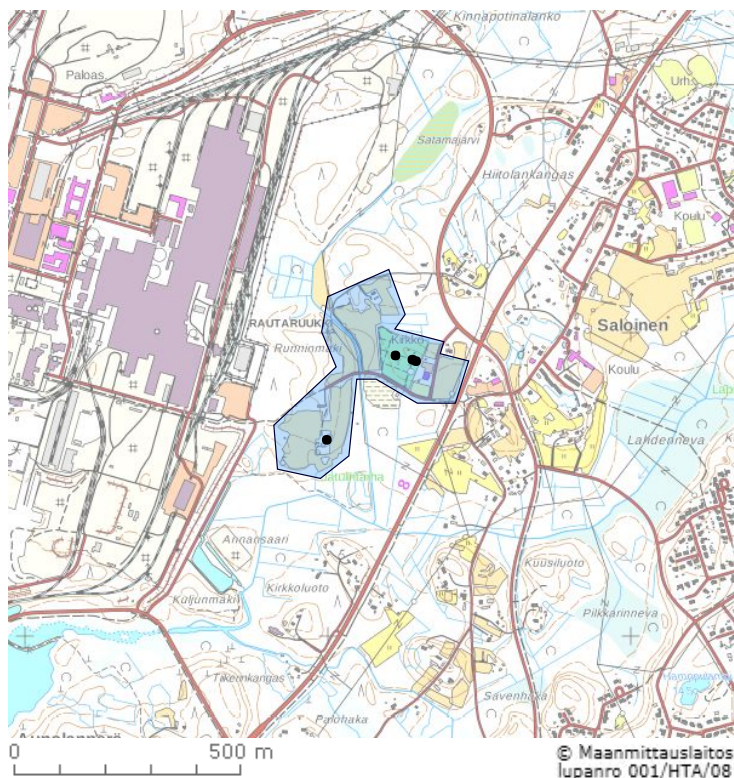
Aimo Halila, Suomen kansakoululaitoksen historia III-IV. Turku 1949.

Matti Lackman, Raahen seudun historia III. Helsinki 1991.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Sari Salmela, Tuikkuja ja kynttilöitä, muistoja Raahen seminaarista vuosilta 1896-1971. Raahe-seura 1999.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=5082

alueen nimi: **Saloisten kirkonmäki**
 pääas. kunta: Raahen
 pääas. kylä/k.osa: Salainen
 tyyppi: kirkko- ja pappilakompleksi
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Saloisten kellotapuli (RKY 2009)
 Saloisten kirkko
 Saloisten kirkkopuisto
 Saloisten pappila

kuvaus:

Saloisten kirkonmäki on arvokas ja idyllinen, eri-ikäisistä kirkollisista rakennuksista muodostuva kokonaisuus, joka kertoo seurakunnan pitkästä historiasta. Aluekokonaisuuteen kuuluvat Saloisten kirkko- ja pappilarakennukset. Kirkkoa ympäröivä kirkkopuisto sekä kirkkopuistoa ja pappilan pihapiiriä ympäröivät pienialaiset viljelysalueet ovat olennainen osa miljöökokonaisuutta.

Saloisten kirkko on valmistunut 1600-luvulla rakennetun ja vuonna 1930 palaneen kirkkorakennuksen paikalle vuonna 1932. Kirkon vieressä seisoo Jacob Rijfin johdolla vuonna 1786 rakennettu kellotapuli. Tapuli on uusklassillisen puuarkkitehtuurin tunnettu ja tunnustettu erikoisuus, joka esiintyy jo kaikissa 1700-luvun lopun arkkitehtuuria käsittelevissä julkaisuissa niin Suomessa kuin Ruotsissa. Kirkon ja tapulin vierellä on Saloisten seurakuntatalo, jota on laajennettu vuonna 2007.

Saloisten pappilarakennukset periytyvät 1750-luvulta ja 1800-luvun puolivälistä.

kohteen nimi: **Saloisten kellotapuli (RKY 2009)**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-412-7-1

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: ei määritelty

ajotus: 1918-1944

ajoitusselite: kellotapuli 1785

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saloisten kellotapuli on uusklassillisen puuarkkitehtuurin tunnettu ja tunnustettu erikoisuus, joka esiintyy jo kaikissa 1700-luvun lopun arkkitehtuuria käsittelevissä julkaisuissa niin Suomessa kuin Ruotsissa.

Pohjaltaan neliönmuotoinen tapuli on rakennettu korkean läpikäytävän päälle silloisen kirkkotarhan hirsaidan yhteyteen. Tapulin kulmissa ilman kapiteeleja olevat neliömäiset kulmapilarit ja ääniaukkojen molemmiin puolin kanneloidut doorilaiset pylväät sekä niiden varassa lepäävä palkisto ja laakea vesikatto, jota triglyyfit ja mutulit korostavat voimakkaasti. Tila on alkuaan ollut avoin. Laudoitus ja kellojen ääniluukut on lisätty todennäköisesti jo 1820-luvulla.

historia:

Saloisten tapulin lähtökohtana oli kuningas Kustaa III:n omakätinen piirros, jonka pohjalta yli-intendentinvirastossa laadittiin lopullinen piirustus 1785. Tapuli läpikäytävineen rakennettiin Jacob Rijfin johdolla 1786.

Tukipilarikirkko, jonka luona tapuli sijaitsi, paloi 1930. Nykyinen kirkko vuodelta 1932 on rakennusmestari Juho Karvosen suunnittelema.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

Lars Pettersson, Templum Saloense. Pohjalaisen tukipilarikirkon arvoitus. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja 90. 1987.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1327

kohteen nimi: **Saloisten kirkko**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-412-7-1
 kylä/k.osa: Salo
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusselite: 1932
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiilinen, rapattu, rakennusmestari J. Karvosen suunnittelema pitkäkirkko on vuodelta 1932. Kirkkoon liittyy länsitorni. Jyrkkäharjaisen kirkon katteena on tiili, sisäkattona puuholvi. Kirkon läheisyydessä on myös vanha ruumishuone.

Saloisten kirkossa säilytetään 1600-luvulla rakennetun ja 1930 palaneen puukirkon pyhimysten kuvia ja kahta alttarikaappia, jotka ovat peräisin 1400-luvulta, kappeliseurakunnan ensimmäisestä kirkosta Kirkkoludolasta. Kirkon lasimaalaukset vuodelta 1979 ovat Onni Ojan toteuttamat ja kuvaavat kärsivää ja ylösnoussutta Kristusta.

Kirkko ja valtakunnallisesti merkittävä tapuli ympäristöineen muodostavat maisemallisen kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. . Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II – Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117
 Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo
 Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.
 Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/saloisten-kirkko/>, 25.6.2013

kohteen nimi: **Saloisten kirkkopuisto**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-412-7-1

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: hautausmaa

ajotus: 1618-1721

ajoitusselite: periytyy 1600-luvulta

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkon ja kellotapulin hallitsema, korttelimaisen rakenteen omaava ja kivimuurin ympäröimä hautausmaa, jossa on kaksi paarihuonetta. Kirkko ja tapuli sijaitsevat hautausmaan reunalla ja niiden läheisyydessä ovat kirkkopuiston vanhimmat osat. Sankarihautausmaa sijaitsee kirkon ja tapulin välissä. Hautausmaa on lohkottu osiin ja hautapaikat on sijoitettu selkeisiin riveihin. Hautausmaan sommitelmaa hallitsee selkeä korttelimainen rakenne. Hautausmaan itä- ja eteläosaa rajaa kivistä rakennettu muuri.

Kirkkopuistossa on kirkon ja tapulin lisäksi kaksi ruumishuonetta. Hautausmaan vanha puurakenteinen paarihuone on vuodelta 1843 ja se sijaitsee kirkon luoteispuolella. Paarihuoneessa oli myös talvihauta, jonne vainajat vietiin talvella. Talvihautojen käytöstä on luovuttu 1800-luvun puolivälissä. Uusi ruumishuone on rakennettu 1930-luvulla ja se sijaitsee kirkon länsipuolella.

Sankarihautausmaan keskipisteenä on sodissa kaatuneiden muistomerkki 'Sotilaan rukous', jonka on toteuttanut Ensio Seppänen 1971.

historia:

Saloisten hautausmaa on ollut aina kirkon ympärillä. Hautausmaata on ajan mittaan laajennettu läheisille pelloille. Kirkon ympäristön maaperä on soveltunut hautausmaaksi. Lisämaata on ajettu vasta 1900-luvun loppupuolella. Hautausmaan ensimmäinen laajennus on tehty tapulin rakentamisen yhteydessä 1780-luvulla ja viimeisin 1990-luvulla.

Hautausmaan vanhin osa on kirkon pohjoispuolella. Kirkkoa on rajannut hirsinen aita. Alun perin on käytetty pilareilla varustettua, katettua hirsiaitaa. Se muutettiin 1800-luvun lopulla kevytrakenteiseksi pystyrima-aidaksi. Kirkon ympärille on myöhemmin ladottu noin metrin korkuinen ja levyinen luonnonkivimäki, jota on siirretty hautausmaan laajennusten myötä.

Hautausmaan vanhimmat muistomerkit ovat 1800-luvun puolivälistä. Vähävaraiset vainajat on haudattu nk. linjahautoihin eikä heille aina pystytetty muistomerkkiä. Saloisissa joitain vanhoja hautamuistomerkkejä on saattanut tuhoutua myös kirkon tulipalon yhteydessä. Vanhimpia hautoja Saloisten hautausmaalla ovat kirkon vierellä olevat entisten kirkkoherrojen haudat sekä hautausmaan vanhimmissa osissa olevat haudat. Useassa on käytetty vanhaa valurautaista ristiä. Saloisten sankarihautausmaalla lepää 67 sotilasta. Haudat on sijoitettu tyypillisesti kirkon lähelle.

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Turunen, E. ; Lackström, A. & Ingerttilä, L. 2009. Siellä he uinuvat untaan: Raahen seurakunnan hautausmaat. Raahen seurakunta.
<http://www.kirjastovirma.net/kirkot/saloinen>
<http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/saloisten-kirkko/>
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1327

kohteen nimi: **Saloisten pappila**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-412-16-32
 kylä/k.osa: Saloinen
 tyyppi: uskonnon harjoittaminen
 ajoitus: 1722-1808
 ajoitusselite: 1750
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi isoa hirsirakennusta maalaismaisessa entisessä pappilan pihapiirissä. Pappila, "punainen puoli", on rakennettu luultavasti 1750 kaksi kamaria ja eteisen käsittäväksi. Rakennusta on laajennettu myöhemmin. Toinen rakennus on "keltainen" puoli, jossa jo 1850-luvulla oli vierashuoneita ja väentupa.

historia:

Saloisten pappilan kunnostustyöt aloitettiin isovihan jälkeen 1722 alkaen. Pappila sijaitsi kaukana talonpojista ja töiden järjestelyvaikeuksien takia pappilan päärakennuksen valmistuminen viivästyi. Pappilan rakennusten uusiminen aloitettiin 1730 ja päärakennus oli kattamattomana vuosia pikkuvihan takia, kun rakennustarpeita eikä työvoimaa saatu. Pappilan "punainen puoli", eli päärakennus valmistui 1750, ja Pappila toimi vielä 1860-luvulla kirkkoherran virkatalona.

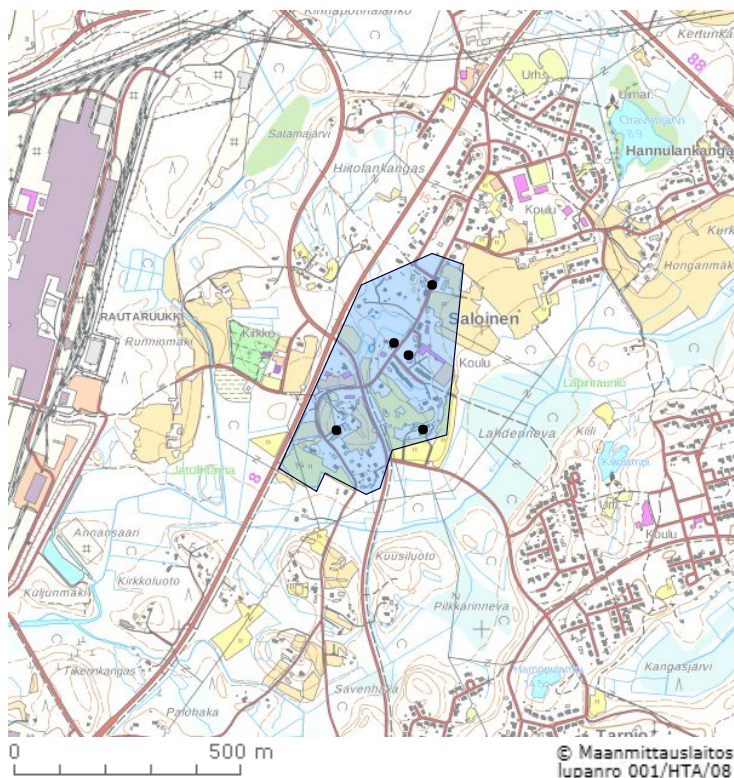
Pappilan pihapiirin keltaista rakennusta on kutsuttu tuparakennukseksi, ja siinä ovat asustaneet palvelusväki makuuhuoneessaan ja lisäksi rakennuksessa on ollut vierashuone.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. . Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II – Raahen kaupungin ja Salon emäpitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.
 Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117
 Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo
 Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.
 Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/saloisten-kirkko/>, 25.6.2013

alueen nimi: **Saloisten raitti**
 pääas. kunta: Raasepori
 pääas. kylä/k.osa: Saloinen
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Entinen Myllymäen koulu
 Juusolanmäki
 Myllymäen raittia rajaavat perinteiset pihapiirit Oikotie 21 ja 32
 Myllymäen vanha kauppa
 Myllymäen vanhat pihapiirit

kuvaus:

Saloisten kohdalla entisen rantamaantien varteen nousee kolme mäkeä, Kirkonmäki ja Juusolanmäki lähekkäin ja vähän pohjoisemmassa Myllymäki. Mäet muodostavat rannikkoseudulle epätasaisen mäkimaaiseman, jossa on pirstaleisia kokonaisuuksia vanhaa rakennuskantaa jäljellä. Kirkonmäellä kohoavat Saloisten kirkko ja tapuli joiden läheisyydessä on Saloisten pappila. Vastakkaisella puolella VT 8:a on Juusolanmäki, jossa on säilynyt vanha pihapiiri aittoineen. Myllymäen laella seisoo vanha koulu. Kokonaisuuden Saloisten raitilla rikkovat lukuisat uudisrakennukset sekä VT 8 linjaus.

Alueelle luonteenomaisia ovat moreenikumpareet, joille asutus on perinteisesti sijoittunut. Alueen läpikulkeva vanha Pohjanmaan rantatie on kerännyt asutusta varrelleen. Edelleen pääosa rakentamisesta sijoittuu tien varteen tai sen tuntumaan mäkipaikoille. Alue kuuluu Saloisten keskustaalueeseen ja sen lähituntumaan. Vanha rantatie Saloissa toimii nykyisin keskusraittina, jonka varrella sijaitsevat mm. elintarvikeliike, autokauppa, koulut ja kirpputori. Eteläosa tiestä muodostaa maalaismaisemman osuuden jonka varrella sijaitsee asuntojen pihapiirejä harvakseltaan.

Saloisten läpi kulkeva taajamatie on osa vanhaa rantatietä, josta täällä on vanhan tien olemus kohtalaisesti säilynyt. Etelästä tultaessa valtatie itäpuolella vanha rantatie kulkee nykyisin sorapintaisina Haaksuodonmäkenä ja Kirkkoluodontienä. Kirkkoluodontien itäpuolelle jää vanha Juusolan kestäkievaripaikka (Juusolanmäki). Myllymäki täydentää vanhaa historiallista aluekokonaisuutta alueen itäosassa, Ketunperäntien itäpuolella. Rantatie jatkuu päällystettynä Oikotienä, jonka varrella sijaitsee mm. kestäkievarina toiminut Lukkarilan talo.

Aluetta leimaa vanhan maantien alkuperäinen linjaus. Kaartuvan tien varrelle muodostuu kauniita jatkuvia näkymiä. Haaksuodonmäen ja Kirkkoluodontien varrella vanhan tien tunnelma on hyvin säilynyt. Vain liittymäkohdassa Ketunperäntielle ovat uudet liikerakennukset pysäköintikenttineen hävittäneet vanhan tien varren tilan ja tunnelman. Oikotien varsi uusista asuinrakennuksista huolimatta on säilyttänyt vanhan raitin tunnelmaa.

Rakennuskannasta merkittävimmät ovat 1910-luvulla rakennettu entinen Myllymäen koulu, Juusolanmäen vanhat rakennukset ja Myllymäen rakennukset, joista osa on peräisin 1800-luvulta.

Saloisten raitti kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen kokonaisuuteen Pohjanmaan rantatie.

historia:

Salon pitäjä on ollut vielä vuonna 1374 Pietarsaaren kappeliseurakunta. Salon kappeliseurakunta itsenäistyi vuoden 1413 tietämillä, kun rannikon hallintoa järjesteltiin uudelleen. Tuolloin rakennettiin kappeliseurakunnalle oma kirkko ja sen paikaksi valikoitui Kirkkoluoto. Sitten kirkko siirrettiin mantereelle puolelle ja sitä laajennettiin. Tukipilarikrikko paloi 1930 ja sen tilalle rakennettiin 1932 nykyinen Saloisten kirkko.

Saloisten tapuli on rakennettu vuonna 1787. Saloisten seurakunta anoi uuden kappelin rakentamislupaa vanhan ollessa jo korjauskelvoton. Kappelille anottiin erivapautta että se voitaisiin rakentaa puusta. Kirjelmässä oli Simo Silvenin luonnostelma uuden tapulin ulkoasusta. Yli-intendentin virastossa tapulista laadittiin uudet luonnokset, jotka Kuningas Kustaa III kuitenkin hylkäsi ja luonnosteli itse omakätisesti Saloisten tapulin ulkoasun, jossa matalalla alustalla seisoo neljä doorilaista pylvästä ja jonka varassa olevassa palkistossa roikkuu sään armoilla isot kellot satulakaton kattamina. Jakob Riikin johdolla rakennettiin Saloisten nykyinen kellotapuli, johon lisättiin 1823 pilarien väliin seinät ja luukut, kun sadevesi ja lumi vahingoittivat sisustaa. Tapulin vierustalla seisova vaivaisukko on Abraham Tervaluodon vuonna 1853 veistämä

Pohjanmaan rantatie oli merkittävä kulkureitti Ruotsin vallan aikana ja sen jälkeenkin. Rantatie parannettiin 1600-luvun puolivälin tienoilla ratsuin kuljettavasta tiestä kärryin kuljettavaksi maantieksi. Alue on kokonaisuutena Saloisten entisen kunnan kirkonkylää, jossa talot rakennettiin perinteisesti mäkipaikoille. Taloryhmistä käytettiin nimiä mäkien mukaan: Juusolanmäki, Hannukselanmäki, Hiitolanmäki ja Oravanmäki. Myllymäellä sijaitti aikoinaan useita kotitarvetuulimyllyjä.

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. . Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II – Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.

Raahen seurakunnan www-sivut, 25.6.2013

kohteen nimi: **Entinen Myllymäen koulu**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-412-41-0

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1910-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Salosten kirkonkylän entinen kansakoulu on suuri 1910-luvulla rakennettu hirsinen kaksikerroksinen rakennus, joka on ulkoa säilynyt alkuperäisessä asussaan. Koulun vanha suuri ulkorakennus on myös säilynyt, samoin koulu pohjoispuolelle vuosisadan alussa rakennettu hirsinen asuinrakennus. Koulu toimi kirkonkylän kansakouluna vuoteen 1968.

Myllymäen vanha kansakoulu sijoittuu samaan pihapiiriin uudemman Myllymäen koulun kanssa. Vanha koulurakennus on merkittävä osa Pohjanmaan rantatien raittia. Salosten keskus kyläkauppoineen on taannoin sijainnut koulun tuntumassa.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Juusolanmäki**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-412-1-227
 kylä/k.osa: Saloinen
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoitusluku: 1800-luku
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saloisten kirkonmäen kanssa samaan maisemakokonaisuuteen kuuluva, viljelysten keskellä mäellä sijaitseva pihapiiri. 1800-luvulta periytyvät päärakennus ja aitat muodostavat nauhamaisesti mäen päälle kohoavan kokonaisuuden. Juusolanmäellä on pitkä ja rikas historia esimerkiksi nimismiehen talona ja kestäkievarina.

historia:

Käskynhaltija Sten Sture hankki 1490-luvulla omistukseensa Salon kylästä maaomaisuuden, jota on sittemmin kutsuttu Juusolaksi. 1500-1600-luvuilla Juusola oli Salonkylän mahtitalo ja sen isännät toimivat nimismiehinä useassa sukupolvessa. Nimismiehen talosta majataloksi Juusola muuttui noin 1620-luvulla. Juusola toimi kestäkievarina aina Isovihaan saakka, jonka ajaksi talonväki lähti pakoon Ruotsiin. Juusolantalo sijoittui merkittävälle kohdalle Suurta rantatietä, joten talon merkitys aikaiselleen hallinnolle oli merkittävä, varsinkin kun 1638 ensimmäinen postiliinia Turusta Ouluun kulki Salon pitäjän kautta. Muun muassa Juho Juhonpoika Juusola Salonkylästä huolehti postitalonpojan tehtävistä. Sittemmin Juusolan talosta on myyty tervaa raahelaisen laivanrakentamisen tarpeisiin.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II - Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.

kohteen nimi: **Myllymäen raittia rajaavat perinteiset pihapiirit Oikotie 21 ja 32**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-412-8-151, 8-222

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1800-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Myllymäen koululta ja vanhalta kaupalta pohjoiseen, mäen alla sijaitsevat perinteiset pihapiirit, joiden päärakennukset ovat lähes kiinni Pohjanmaan rantatien linjauksessa.

Pohjanmaan rantatien länsipuolelle sijoittuvassa pihapiirissä (Oikotie 21), jossa on valkoinen päärakennus on jäljellä asuinrakennuksen lisäksi viisihuoneinen puojirakennus, maakellari sekä kauempana harmaantunut, pärekattoinen talousrakennus, joka on mahdollisesti paja.

Pohjanmaan rantatien itäpuolelle sijoittuu punainen päärakennus (Oikotie 32), jonka pihapiirissä on kaunis 1900-luvun alussa rakennettu betonitiilinavetta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Myllymäen vanha kauppa**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-412-1-208

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1900-luvun alkupuoli

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjanmaan rantatien varressa, Myllymäen koulua vastapäätä, sijaitseva vanha, kauniit mittasuhteet säilyttänyt rakennus on toiminut sekatavarakauppana. Päädyistä on ollut erillinen sisäänkäynti kauppaan ja rakennuksessa on ollut myös kauppiasperheen asunto. Pihapiiriin 1900-luvun alun betonitiilinavetassa toimii edelleen puutarhaliike.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Myllymäen vanhat pihapiirit**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-412-2-62 ja -2-93

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1800-luku

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Juusolanmäen pohjoispuolella sijaitsevalla Myllymäellä neljän talon ryhmä pihapiireineen. Kaikkiaan näihin neljään pihapiiriin kuuluu parikymmentä rakennusta, joista osa on peräisin 1800-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Härkätori**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-6-9903-0
 kylä/k.osa: 06. kaupunginosa
 tyyppi: puistot
 ajoitus: 1918-1944
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puistoksi muutettu entinen eläinmarkkinoiden pitopaikka. Puisto istutettiin 1930-luvulla ja kunnostettiin kokonaan 2000-luvulla, jolloin sen länsipäädyn kioskirakennuksen tilalle rakennettiin näyttävä kahvilarakennus. Aiemmin puiston nurmea halkoneet symmetriset jalankulkureitit ja kukkaistutusalueet on korvattu koko alueen peittävällä kivetyksellä, istutusaltailla ja länsipäädyn vesiaiheella. 1990-luvulla itäpäätyyn rakennettiin esiintymislava.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jugendkortteli nro 57**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-15-57-

kylä/k.osa: 15. kaupunginosa

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jugendkortteli reunustaa Keskuskoulun edessä olevaa aukiota. Se muodostaa yhdessä Keskuskoulun ja urheilutalo Raahelan kanssa merkittävän kokonaisuuden, jota paikoin pirstovat uudet puurakennukset. Jugendkorttelin arvokasta rakennuskantaa sijoittuu Palokunnankadun, Sovionkadun ja Asemakadun varteen ja sisäpihoille.

arviointi:

MRKY2015:R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Raahela**
 kunta: Raahen
 kiinteistötunnus: 678-15-60-37
 kylä/k.osa: 15. kaupunginosa
 tyyppi: urheilu ja liikunta
 ajoitus: 1864-1917
 ajoitusselite: 1911
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näyttävä vanha palokunnan talo, Raahela, sijoittuu keskeiselle paikalle Raahen vilkkaimpaan liikekeskukseen. Omalta osaltaan se täydentää Keskuskoulun ja Jugendkorttelin muodostamaa vanhojen rakennusten kokonaisuutta Raahessa. Suuri, U-muotoinen rakennusmassa saa näyttävyyttä jyrkästä harjakatosta ja päätykoristeista. Etelänpuoleisen siiven katon katseenvangitsija on vanha palokunnan soitto kellon teline- ja lipputankolyhty.

historia:

Urheilutalo Raahela on rakennettu talkoovoimin vuosina 1910-1911, jolloin se valmistui palokunnan taloksi. Vuonna 1929 VPK möi talon suojeluskunnalle, jonka jälkeen se lahjoitettiin Raahen kaupungille 1944. Taloa käytettiin sotien jälkeen nuorisotalona ja siellä järjestettiin kokouksia, tansseja ja juhlatilaisuuksia. Vuonna 1961 tilat muutettiin nuoriso- ja urheilutalon tiloiksi.

Raahelaa on peruskorjattu vuosina 2012-2013. Peruskorjauksen yhteydessä uusittiin sähköjärjestelmät sekä LVI-tekniikka. Konesaumattu peltikatto on korjattu jo aiemmin.

Raahelaa käyttävät harrastuspaikkana voimalajien harrastajat ja kuntoilijat. Rakennus on myös järjestöjen kokoontumistila.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

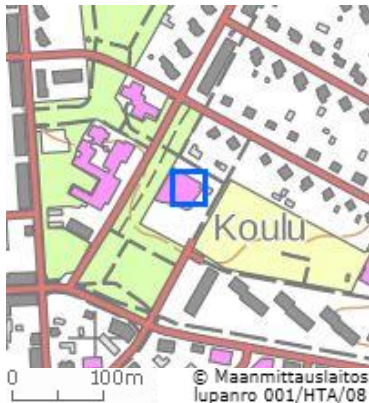
lähteet:

Paikallislehti Raahen Seutu 21.3.2012. Toimittaja Tuulikki Nousiainen.

Lähde on luettavissa osoitteessa:

<http://www.raahenseutu.fi/Uutiset/1194729254350/artikkeli/1911+valmistunut+urheilutalo+raahela+peruskorjataan.html>

(Lähde tarkistettu 19.8.2014)

kohteen nimi: **Lybeckerin koulu**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-19-80-3
kylä/k.osa: 19. kaupunginosa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1984
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lybeckerin käsi- ja taideteollisen oppilaitoksen vuonna 1984 valmistuneen rakennuksen julkisivu ilmentää omalta osaltaan perinteikkään raahelaisen opinahjon ydinopetusta. Valkotiilivuorattua julkisivua on elävöitetty paikoin aaltoilevalla pystypaneelauksella.

historia:

Sofia Lybecker oli saanut äidinperintönään suuren rahamäärän ja halusi sen turvin perustaa Raahen tyttökoulun. Leskeksi jäänyt isä ei kuitenkaan ollut suopea ajatukselle, eikä 26-vuotiaalla naisella ollut 1800-luvun alkupuoliskolla mahdollisuus päättää omaisuutensa käytöstä. Jo huolestuttavasti vanhan piian ikää lähestyvä Sofia oli kuitenkin määrätietoinen ja asetti sulhaselleen vapaaherra Georg Henrik Lybeckerille naimisiinmenon ehdoksi tyttökoulun perustamisen, sillä vaimon rahavarat siirtyivät avioliiton myötä aviomiehen päätäntävaltaan. Georg Henrikin ja Sofian hääpäivänä vuonna 1843 kirjoitettiin alle koulun lahjoitus- ja perustamiskirja.

Lybeckerin tyttökoulu aloitti toimintansa vuonna 1844 vuokratiloissa, joissa annettiin opetusta vähävaraisille tytöille. Sofia itse kuoli synnyttäessään neljättä lastaan vuonna 1847. Tyttökoulu siirtyi vuonna 1859 Sofian sisaren, Helene Bergbomin ja miehensä ostamaan kouluun, jonka he lahjoittivat tyttökoululle. Reiponkadun rakennus on edelleen Lybeckerin koulun käytössä. Kansakoulutoiminnan alettua Raahessa Lybeckerin tyttökoulu jatkaa toimintaansa käsityökouluna.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

<http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/sofia.html> (lähde tarkistettu 19.8.2014)

kohteen nimi: **Alpuan koulu**
kunta: Raahen kunta
kiinteistötunnus: 678-418-1-14
kylä/k.osa: Alpuan
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: vanha koulu 1911, uusi koulu 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Alpuan uusi Koulu;

kuvaus:

Entisen kyläkoulun pihapiiri, jossa on vanha hirsirakenteinen kansakoulu vuodelta 1911 ja ulkorakennus, joka on alunperin rakennettu koulun opettajan navetaksi, sekä kaksikerroksinen kivirakenteinen uusi koulu ja opettajan asunnot vuodelta 1958.

Alpuan Kehitys ry vuokraamassa uudessa koulussa on asuntoja, niissä toimii seurakunnan kerho ja yksityinen päiväkotikoti. Vanhan koulun puolella on kuntalaisten vapaasti käytettävissä olevat liikunta- ja kuntosalitilat.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatu-paino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

kohteen nimi: **Iso-Äijälä**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-418-13-32
 kylä/k.osa: Alpuu
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: ei määritelty
 ajoitusselite: päärakennus 1740
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea ja yhtenäinen pihapiiri, jonka vanha päärakennus on vuodelta 1740. Sen pirtinuuni on rakennettu hirsiperustalle ja siinä on puiset pellin sulkijat. Vanhassa päärakennuksessa on tiiliholvinen kellari.

Uusi päärakennus on rakennettu vuonna 1920 ja sitä on laajennettu 1980-90 -lukujen vaihteessa. Sen pirtti on säilynyt miltei alkuperäisessä asussa. Uuden päärakennuksen alkuperäiseen sisutukseen kuuluvat kamareiden pönttöuunit ala- ja yläkerrassa, väliovet sekä yläkerran ikkunoita.

Pihapiirin ruokapuoji, talli ja vanha navetta ovat peräisin 1800-luvulta. Navettaa on laajennettu uudella osalla 1970-luvulla. 1900-luvun alusta ovat peräisin pihapiirin vilja-aitta ja paja.

arviointi:

MRKY2015: R,S,M

lähteet:

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuu, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

kohteen nimi: **Koljolan paja**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-418-18-24
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: käsi- ja pienteollisuus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hyväkuntoinen pajarakenus. Talouskeskuksessa perinteistä rakennuskantaa. (C)

Lähde: Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kuvaus:

Hirsirakenteinen paja. Talouskeskuksessa perinteistä rakennuskantaa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kontti**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-418-20-13
 kylä/k.osa: Alpuu
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselike: 1726
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mäen laella sijaitsevien harmaantuneiden talonpoikaisten rakennusten muodostama yhtenäinen kokonaisuus. Perimätiedon mukaan Konttinahan päärakennus periytyy vuodelta 1726. Sitä on laajennettu 1756. Pirtin uuni seisoo hirsiperustuksella ja siinä on tallella puiset peltien vetimet. Pihapiirin vanhin rakennus on riipi.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,S

lähteet:

Ahola, Salme, haastattelu 5.6.2013

Laitala, Taimi (toim.) 2005. Suur-Alpuasta kolmeksi, Alpuan, Lumimetsän ja Kuusiratin kyläkirja. Oulas opisto, Rannikon laatupaino oy.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Rankinen, Timo, haastattelu 5.6.2013.

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

kohteen nimi: **Mikkela**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-418-4-16
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mikkelän pihapiirissä on näyttävä vanha puojirakennus sekä tallirakennus. Päärakennuksen julkisivut ovat muuttuneet. Mikkela-tilan kohdalla, toisella puolella tilan läpi menevää Lumimetsäntietä ja puojin takana on rinta-aitta, aitta ja elosuoja.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Niemelän riihi**
kunta: Raaseperi
kiinteistötunnus: 678-418-8-20
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen riihi, joka kuuluu Niemelän talon pihapiiriin. Pihapiirissä on myös aitta, liiteri, luhti, useita piharakennuksia, asuinrakennus ja paja.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pikku-Vilminko**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-418-14-33
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni talonpoikainen harmaiden hirsirakennusten pihapiiri, johon kuuluu asuinrakennus ja puojitalli sekä kauempana aitta, lato ja sauna.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Salon tuulimylly**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-418-73-1
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Salon 2013 kunnostettu tuulimylly sijaitsee maalaistalon pihapiirin vieressä ja lähistöllä on kaksi aittarakennusta. Pihapiirissä on komea puojirakennus.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Verkasalo**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-418-1-149
kylä/k.osa: Alpua
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1936
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen Verkasalon sahan omistajan talo 1930-luvulta kantatien 88 varressa. Taloa on laajennettu useaan otteeseen. Alun perin se on ollut pieni sahapirtti, jonka K. V. Verkasalo laajensi nykyiseen kokoonsa 1935-36 ja rakennutti piharakennukset.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kopsakankaan aitta**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-414-3-97

kylä/k.osa: Kopsa

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: 1780

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kopsankankaan kammillinen vilja-aitta, jonka sisäpuolella oven päällä on vuosiluku 1780. Ovessa on kauniit peilikuviot ja kammin seinään on tehty pieni ikkuna. Aitta on asutun pihapiirin tuntumassa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kopsan koulu**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-414-3-107
kylä/k.osa: Kopsa
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alun tyylipiirteitä ilmentävä, M. Halosen 1916 suunnittelema komea puukoulu, joka on katoksella yhdistetty uudempaan koulutaloon. Koulutyö Kopsan koulussa loppui 2007.

historia:

Suomen itsenäisyyden saavuttamisen lisäksi 1917 oli kopsalaisille muutenkin merkkivuosi. Silloin Kopsaan saatiin oma koulu. Oman koulun rakentaminen oli kylän väelle hanke, jonka toteutuminen oli monivaiheinen ja vuosia kestävä. Varsin ratkaisevaa oli, että tarvittavat varat saatiin omalta kylältä. Maanviljelijä Juho Mällinen antoi rakentamista varten vuoden mittaisen lainan, joka oli 1500 mk ja josta maksettiin korkoa 75 mk. Prosenttiluvuksi muutettuna korko on 5 % eli lyhytaikaisesta lainasta perittynä varsin kohtuullinen.

Raahen Seudun artikkelissa marraskuussa 1992 muisteli silloin 87-vuotias Matti Hietala omaa kansakouluaikaansa ja uuden koulun rakentamista. Hänen koulunkäyntinsä alkoi 1913 Marttalassa, joka sijaitsi vanhan maantien varressa jonkin matkaa Kopsasta Raahen päin. Koulumatkaa Hietalan Matille kertyi toista kilometriä. Uuden koulun rakentaminen keskelle kylää merkitsi Matille ainakin yhtä ilonaihetta: koulumatka lyheni. Rakennustöistä hän muisti, että mukana oli Tikki-niminen kirvesmies Raahesta ja Mattilan Erkki Vihannin rajalta. Perustuskivet tuotiin Relletin tien varressa olleesta suuresta kivistä. Se hakattiin niin, ettei siitä jäänyt mitään jäljelle.

Koulutyömaan rakennusmestarina toimi Jaakko Nummela. Luonnonkiviperustainen hirsirakennus katettiin päreellä. Lämmityslaitteiksi muurattiin huoneisiin peltikuoriset uunit ja sisätilojen valaisemista varten hankittiin öljylamput. Rakennuksen sisätilat jaettiin eteiseksi, luokahuoneeksi ja opettajan asunnoksi, mihin oli pihalta erillinen kulku. Lisäksi rakennettiin välttämättömät ulkorakennukset.

Työt etenivät kokonaisuudessaan siten, että lukuvuosi 1917-18 voitiin aloittaa uudessa koulussa. Siitä kertoo mm. Martha Lehtomaan 26. syyskuuta 1917 kirjoittama päiväkirjamerkintä: "Pojat tuoneet veistovälineitä uudelle koululle vanhalta." Lisäksi päiväkirjasta käy selville, että pojat olivat käsityötunneillaan rakennelleet vaatenaulakoita uuden koulun eteiseen.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

<http://www.kopsa.net/arkisto.html>

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pekuri**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-414-1-132 / 130
kylä/k.osa: Kopsa
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi 1800-luvulta periytyvää talonpoikaista pihapiiriä. Toisessa pihassa on kolmiosainen puoji, ns. pikkupuoli sekä vanha päärakennus, jossa on toiminut kyläkirjasto. Lähempänä Mattilanperäntietä olevassa pihassa on kaksi asuinrakennusta, puoji ja talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Anttila**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-24-3, 678-419-24-2
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden tilan yhteinen suljettu talonpoikainen pihapiiri, jossa on kaksi asuinrakennusta, hirsinavetta ja neliosainen puoji. Sauna on kulmittain puojin ja navetan kanssa ja pienemmän asuinrakennuksen päädyssä on maakellari.

arviointi:

MRKY2015: R,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Haapomaa**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-16-6
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Näkyvällä paikalla Oulaistentien varrella sijaitsevassa Haapomaa talonpoikaisessa pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, neliosainen puoji ja kaksiosainen luhtiaitta. Lisäksi ympärille ryhmittyy lukuisia talousrakennuksia kuten 1900-luvun alkupuolella rakennettu navetta ja kaksi aittaa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,S,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Huhtala**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-410-20-4
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kookkaiden harmaiden hirsirakennusten muodostama rakennusryhmä, johon kuuluvat asuinrakennus, navetta, puoji, vaunuvaja, aittoja, latoja ja paja.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Lehtola**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-419-13-39
kylä/k.osa: Korpi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lehtolan tila sijoittuu maisemallisesti merkittävälle paikalle, Lehtolantien päähän. Tilan pihapiiri erottuu kauas peltoviljelyksille.

Näyttävä päärakennus on peruskorjattu ja pihapiirissä on noin 1960-luvulla rakennettu navetta ja muita talousrakennuksia. Kauemmas pihapiiristä sijoittuu vanha rinta-aitta, jossa on osittain säilynyt pärevuoraus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Entinen Santaholman saha**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-402-1-50

kylä/k.osa: Lahjoitusmaa

tyyppi: teollisuus

ajotus: 1918-1944

ajotusselite: 1925

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulaistalaisen F. A. Juseliuksen 1925 rakennuttama Pirttiniemen saha oli Juseliuksen omistamista sahoista suurin. Se siirtyi 1934 kalajokisen Santaholma Oy:n omistukseen. Kiireisimpinä aikoinaan saha oli Raahen suurin työllistäjä ja sahan työntekijät asuivat pääasiassa lähellä sijaitsevassa Lapaluodossa. Saha lopetti toimintansa 1962. Kiinteistöllä toimii nykyään Raahen Ratsastuskoulu.

historia:

Sahatoiminnan Pirttiniemen alueella Raahessa aloitti oulaistalainen F. A. Juselius vuonna 1925. Pirttiniemen saha oli Juseliuksen omistamista sahoista suurin. Vuonna 1931 perikunta pani sahan myyntiin ja vuonna 1934 sen osti kalajokinen Santaholma Oy. Kiireisimpinä aikoinaan saha oli Raahen suurin työllistäjä. Sahan työntekijät asuivat pääasiassa lähellä sijaitsevassa Lapaluodossa. Saha lopetti toimintansa 1962.

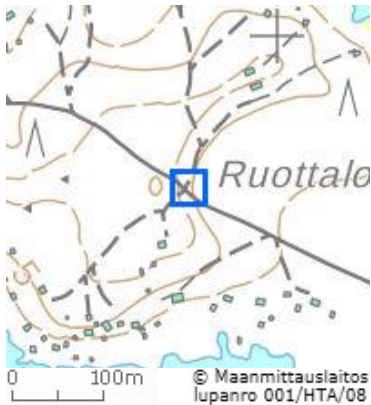
Vuonna 2005 siikajokinen Kastellin ratsutila laajensi toimintaa Raahen ja on ollut siitä lähtien vuokralaisena sahan entisissä rakennuksissa ja lähiseudun maa-aloilla. Saharakennukseen on kunnostettu tallipaikka kymmenelle hevoselle, satulahuone, rehuvarasto sekä oleskeluhuone.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

<http://edu.raahe.fi/yhdistykset/matkailuoppaat/santaholma2.html> (lähde tarkistettu 19.8.2014)

kohteen nimi: **Ruottalon huvilat**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-402-1-50
kylä/k.osa: Lahjoitusmaa
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: metsästysmaja 1780-luku, huvilat 1900-luvun alkupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Huili; Oittisen huvila; Swanljungien Honkala;

kuvaus:

Ruottaloon syntyi yksi Raahen ensimmäisistä huvilayhdyskunnista. Sen arvokkaimpaa rakennuskantaa edustavat Swanljungien Honkalan rakennukset 1780-luvulta ja 1900-luvun alkupuolelta, 1929 valmistunut huvila Huili sekä Oittisen ja Virtasen huvilat 1930-luvulta.

Swanljungien Honkalan pihapiirissä on kapearunkoinen punamullattu hirsirakenteinen metsästysmaja 1780-luvulta, hirs- ja rankorakenteinen huvila 1900-luvun alkupuolelta ja sauna. Alkuperäinen omistaja oli kauppias Brander. Hänen poikansa leski Selina vei osan majasta ja osan huvimajasta uuden miehensä, Pattiojen kanttori Kaltean, huvilalle lahden toiselle rannalle Mikonkariin.

Huvila Huili on 1929 rakennettu, suuri hirsirakenteinen kaksikerroksinen huvila, joka muodostaa palstalla olevien muiden rakennusten kanssa miljöökohteen. Pihapiirissä on lisäksi erillinen pihatupa, kaksikerroksinen nukkumaa, sauna ja vajoja. Huilin rakennutti paikallisen KOP:n johtaja Hugo Stenlund. Hänen poikansa möi huvilan kahvilanpitäjänäkin toimineelle Emil Jatkolalle. Seuraava omistaja oli johtaja Uno Oesch, jolta Raahen Rouvasväen Yhdistys Ry osti huvilan lastenkotinsa kesäpaikaksi vuonna 1966. Huvila ehti toimia vajaat 20 vuotta lastenkodin kesäpaikkana kunnes sosiaalilainsäädännön muutos lakkautti yksityisen Rouvasväen Yhdistyksen lastenkodin ja yhdistys möi huvilan vuonna 1982 terveydenhuollon kuntainliiton ja aluesairaalan henkilökunnan virkistyspaikaksi.

Oittisen huvila on kaksikerroksinen 1930-luvun alkupuolella oleva huvilarakennus, jossa suuri terassi ja sen yläpuolinen parveke toisessa kerroksessa. Huvilan rakennuttaja lieenee ollut rouva Anni Boström, jolle huvilapalsta vuokrattiin vuodesta 1929 alkaen. Huvila siirtyi vuonna 1947 lääk.lis. Kalle S. Oittiselle.

Virtasen huvila on puolitoistakerroksinen, tyypillinen 1930-luvun huvilarakennus. Pohjoispäädyn avoveranta on myöhemmin rakennettu umpinaiseksi.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki 2003. Raahen pohjoiset mannerrannat. Osayleiskaava Selostus. Yleiskaava-arkkitehti Kaija Seppänen

kohteen nimi: **Tomtebo**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-402-1-50
kylä/k.osa: Lahjoitusmaa
tyyppi: vapaa-aika ja matkailu
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1901
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alunperin Tonttulan palvelijoiden asunnoksi 1901 rakennettu talo, jonka detaljointi on osin hyvin hienostunutta.

arviointi:

MRKY2015:R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Olkijoen koulu**
kunta: Raahenpää
kiinteistötunnus: 678-416-1-82
kylä/k.osa: Olkijoki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1919
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Olkijoen kylämaiseman kannalta tärkeä, 1919 valmistunut ja aikansa tyylipiirteitä sisältävä hirsirakenteinen koulu. Sen on suunnitellut F. H. Granlund Kopsan koulun piirustuksia hyödyntäen. Rakennusta on laajennettu vanhan koulun mittasuhteet ja ominaispiirteet huomioiden. Pihassa on lisäksi huoltorakennus.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Olkijoen rauhanpirtti**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-416-5-44

kylä/k.osa: Olkijoki

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Olkijoen jokimaisemaan kuuluva rauhanpirtti on osa 1918 puretusta Lassilan kestikievarista, jossa solmittiin Suomen sodan aikainen ns. Olkijoen rauhansopimus 19.11.1808. Rakennuksesta jätettiin pystyyn vain niiden kamarien hirsirunko, joissa aselepo allekirjoitettiin. Kahden kammarinoven eteen tehtiin lisähuone, ikään kuin porstua, ja museoksi muutettava kokonaisuus verhoiltiin pystylaudalla ja maalattiin punaiseksi. Rauhanpirtti vihittiin käyttöön vuonna 1937.

historia:

Olkijoen rauhanpirtti on osa 1918 puretusta Lassilan kestikievarista, jossa solmittiin ns. Olkijoen rauhansopimus 19.11.1808. Rakennuksesta jätettiin pystyyn vain niiden kamarien hirsirunko, joissa aselepo allekirjoitettiin. Kahden kammarinoven eteen tehtiin lisähuone, ikään kuin porstua, ja museoksi muutettava kokonaisuus verhoiltiin pystylaudalla ja maalattiin punaiseksi. Rauhanpirtti vihittiin käyttöön vuonna 1937.

Ruotsin armeijan kenraali Carl Johan Adlercreutzin (1757-1815) ja venäläisen kenraali Nikolai Mihailovits Kamenskin (1778-1811) allekirjoittama sopimus aloitti aselevon, kun Suomen sota virallisesti päättyi Haminan rauhaan 17.9.1809.

Lassila toimi kestikievarina 1800-luvulla ja siinä pidettiin kansakoulua vuoteen 1918 asti.

arviointi:

MRKY2015: H,I

lähteet:

Forss, Aulis & Pekka Toivanen, 1990. Raahen tienoon historia I - Salon emäpitäjän ja Raahen kaupungin historia esihistoriasta isovihan loppuun. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Lackman, Matti 1991. Raahen tienoon historia III. Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Nygård, Toivo & Heikki Rannantupa, Pekka Toivanen, Ossi Viita (toim.) 1995. Raahen tienoon historia II - Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isovihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen ja Vihannin kunnat sekä Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin seurakunnat. Jyväskylä.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo.

Raahen kaupunki 2006. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet. Selvitys osana Raahen keskeisten taajama-alueiden osayleiskaavaa. Suunnittelukeskus oy.

Raahen museon www-sivut: http://www.raahenmuseum.fi/olkijoen_rauhanpirtti, 9.7.2013.

kohteen nimi: **Pilkkapetäjä**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-416-2-9
kylä/k.osa: Olkijoki
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sotilaiden maalitauluna aikoinaan ollut suuri mänty, joka on rauhoitettu luonnonsuojelulain nojalla.

Perimätiedon mukaan männyn erikoinen ulkomuoto selittyy sillä, että Isonvihan aikaan (1700-1721) joko ruotsalaisen tai venäläisen sotaväen ampuma tykinkuula halkaisi puun kahtia. Toisen kerran mänty joutui sodan jalkoihin Suomen sodan aikana vuonna 1808. Kerrotaan, että tällä kertaa sotilaat käyttivät suurta puuta laajoine latvuksineen hevostensa tallina.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Kinnunen**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-410-11-22
kylä/k.osa: Palo
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni pihapiiri, jossa on useassa vaiheessa 1862-1943 tehty asuinrakennus, puoji ja 1880-luvulla pystytetty aitta. Kauemmas pihapiiristä sijoittuu alakouluikäisen pojan 1900-luvun alussa itse veistämä leikkimökki.

Kinnunen on SKDL:n kansanedustajan ja kunnallisneuvos, Antti Kinnusen, kotitalo.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Mattilan talo
kunta: Raahen kunta
kiinteistötunnus: 678-410-9-58
kylä/k.osa: Palo
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mattilan talon pihapiiri on Mattilanperäntien varressa maisemallisesti näyttävällä paikalla. Kauniisti harmaantuneeseen 1800-luvulta periytyvään pihapiiriin kuuluu päärakennus ja puojirakennus.

Mattilanmäen vanhaan rakennuskantaan kuuluu lisäksi tienvarren punainen puojirakennus, sekä Mattilan talon taakse sijoittuva pihapiiri, jossa punainen päärakennus ja piharakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Eskola**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-1-112
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi vierekkäistä 1800-luvulta periytyvää pihapiiriä Pattijoen kulttuurimaisemassa. Toisessa pihapiirissä on vanha asuinrakennus ja puoji. Asuinrakennusta on laajennettu 1960-luvulla ja kuisti on muutettu. Toisen pihapiirin asuinrakennusta on laajennettu ja jonka julkisivut on muutettu.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Häkkinen**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-217-2
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pattijoen kulttuurimaisemassa viljelysten ympäröimä komea talonpoikaistalo ja sen pihapiiri. Rakennuksessa on korkea, betoninen perustus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Ingerthilä ja Pihlajaniemi**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-415-197-8

kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi vierekkäistä talonpoikaista pihapiiriä. Ingerthilän asuinrakennus on 1800-luvun loppupuolelta ja laudoitettu ulkoa 1940-luvulla. Katteena on nyt betonitiili, kivijalka on vahvistettu betonilla. Pihapiirissä on myös neliosainen puoji, piharakennus ja kammillinen aittarakennus, jonka oletetaan olevan päärakennusta vanhemman, osa ulkoseinien pärevuorauksesta jäljellä.

Pihlajaniemen pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta ja neliosainen puoji, jonka takaa avautuu viljelymaisema. Toinen asuinrakennus on tiettävästi 1900-luvun alkupuolelta. Pienemmän rakennuksen jugend-henkinen kuisti on siirretty Raahen vanhasta sairaalasta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jokelan vanha koulu**

kunta: Raase

kiinteistötunnus: 678-415-14-39

kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1925 muutettu koulukäyttöön

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Jokelan vanha koulu;

kuvaus:

Jokelan vanha koulu on ollut maalaistalo, joka on muutettu koulukäyttöön vuonna 1925. Rakennus on säilyttänyt rakennusajallensa tunnusomaisia piirteitä julkisivussa, sekä paikoin sisätiloissa. Rakennuksessa on edelleen vanhat ikkunat ja ulkovuorilauditus. Sisätiloissa on säilynyt vanhoja pönttöuuneja, sekä veistoluokassa lattia ja katto.

historia:

Aluksi rakennus vuokrattiin Raaseen muuttaneelta J.A. Hultinilta ja vuonna 1935 kunta osti rakennuksen itselleen. Vanhan koulun läheisyyteen on rakennettu tietyvästi 1969 uusi koulu, jonka apurakennuksena vanha koulu on sittemmin toiminut. Vuonna 1981 molempia koulurakennuksia korjattiin ja muutettiin. Tuolloin vanha koulu saneerattiin teknisen työn tilaksi, sekä talonmiehen asunnoksi.

Koulun julkisivu on muuttunut paljon vuosikymmenien aikana. Vielä vuonna 1927, kaksi vuotta koulun perustamisen jälkeen, otetussa valokuvassa Jokelan koulu on mansardikattoinen (katteena päre) yksikuistinen rakennus. Koulun joenpuoleinen pääty on vaalealla pystyverhouksella laudoitettu ja kirkonkylänpuoleinen pääty on vaalealla vaakalaudoituksella verhoiltu. Kuisti on kuusikulmainen ja siinä on nikkarityylin detaljeja räystäään koristeissa sekä moniruutuisissa ikkunoissa. Rakennuksessa toimi kirkonkylän puoleisessa päädyssä tuolloin 32 oppilainen luokka, porstuasta oli sisäänkäynti myös opettajan keittiöön, joka sijoittui tien puoleiselle sivulle ja opettajan kammariin, joka puolestaan avautui koulurakennuksen pihalle päin.

1935-1950 kunnan kunnostaessa rakennusta koulukäyttöön tuli aikaisemmin luokahuoneena toimineesta tilasta opettajan asunto ja entisestä opettajan kammariasta tehtiin koulun alaluokka. Yläluokan tilat saatiin rakentamalla laajennus joenpuoleiseen päätyyn. Samalla aikaisempi, koristeellinen kuisti korvattiin suuremmalla ja laajemmalla kuistirakennelmalla, jolloin myös alakoulun luokan eteen saatiin eteinen. Yläkoulun yhteyteen rakennettiin myös kellari.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Ahokas-Tuohinto, P&I. Marttila (toim.) 2013. Muistojemme Jokela - kyläläiset kertovat Pattijoen Jokelankylästä. Pattijoen kotiseutuyhdistys ry. Joutsen Median painotalo 2013.

Arkistomateriaali, Raase Kaupunki, rakennusvalvonta.

Hautala, Tuulikki. Haastattelu 23.10.2013.

Lackman, M. 1991. Raase tietnoon historia III. Raase kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Salosten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. s 215.

kohteen nimi: **Kamutanmäki**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-15-58
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: aitta 1781
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokelantien varressa sijaitseva, talonpoikaisempireää edustava asuinrakennus, aitta vuodelta 1781, puoji, sauna ja maakellari.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Mikonkarin leirikeskus Lohenpyrstö**

kunta: Raahen kunta

kiinteistötunnus: 678-415-60-0

kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: vapaa-aika ja matkailu

ajoitus: 1975-

ajoitusselite: 1986

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pattijoen seurakunnan katajaa ja koivua kasvavalla hiekkaisella niemelle rakennuttama ja arkkitehti Lauri Louekarin suunnittelema leirikeskus Lohenpyrstö oli tarkoitettu muun muassa rippikoululeirien ja leirikoulujen pitopaikaksi. Arkkitehdin tavoitteena oli paikan tilallisista ja kuvallisista lähtökohdista kehittää ilmeeltään voimakas veistoksellinen rakennusmassa, joka näyttäisi kasvaneen elimellisellä tavalla osaksi maisemaa. Mikonkarissa yhdistyvät orgaaninen, vapaa rakennusmuoto ja Pohjanmaan puurakennusperinteen detaljiikka. Rakennus käsittää reilut 40 vuodepaikkaa, oleskelu- ja kokoontumistilat, keittiön ja saunaosaston.

arviointi:

MRKY2015: R,T,I

lähteet:

Pohjois-Suomen Arkkitehdit SAFA 40- vuotisjuhlanäyttely 18.7. - 14.8.2005

Ylimaula Anna-Maija, Niskasaari Reijo, Okkonen Ilpo 1993. The Oulu School of Architecture Arkkitehtuurin Oulun koulu. The Finnish Building Centre

kohteen nimi: **Ojalan kotiseutumuseo**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-415-163-66

kylä/k.osa: Pattijoki

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ojalan kotiseutumuseo on vanha Ojalan maatila, johon kuuluu kaksi vanhaa asuinrakennusta sekä navetta. Päärakennus on 1800-luvun loppupuolelta ja se muutettiin vanhusten ja vaivaisten turvakodiksi vuonna 1913. Rouva Augusta Durchmanin oli testamentannut varoja Pattijoen seurakunnalle nimenomaan turvakodin perustamista varten ja Durchmanin varoilla ostettiin Ojalan maatila. Vuosina 1957-1975 rakennuksessa toimi Pattijoen kunnalliskoti.

Museoksi Ojalan tila muutettiin vuonna 1981. Museossa on esillä lähinnä 1900-luvun alkuun liittyvää maatilan esineistöä, mitä täydentää mielenkiintoinen kahvikuppi-kokoelma.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Peltola**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-415-3-33
 kylä/k.osa: Pattijoki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1900-luvun alun kaksikerroksinen, näyttävä päärakennus, jonka läheisyydessä on noin 1960-luvulla rakennettu autotalli- ja piharakennus. Kauempana pihapiiristä on vanha aitta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pramilan torppa**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-8-53
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1786
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuodelta 1786 periytyvä savupiirtti, josta tuli Aabraham Pramilan torppa 1853. Vuonna 1921 Samuli Pramila osti torpan kokonaan itselleen ja se erotettiin pattijokisesta Koukkulan tilasta omaksi tilakseen.

Torppa korjattiin vuonna 1980, jolloin vanhan tuohikaton päälle asennettiin huopakatto ja sisätiloja nykyaikaistettiin. Rakennuksen vanha perinteinen ulkomuoto on kuitenkin säilytetty mahdollisimman alkuperäisenä. Savupiirtiajoista muistuttaa edelleen rakennuksen seinästä löytyvä "savuräppänä". Torppa on suojeltu rakennussuojelulain nojalla vuonna 1998.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ruumiinhautakangas**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-27-19
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Suomen sodan aikainen venäläinen sotilashauta.

arviointi:

MRKY2015: H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Silveri**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-415-38-2
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiiri, jossa on komea päärakennus, kolmiosainen luhtiaitta sekä elosuoja ja Kastellintielle päin katsova aitta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ylipään koulu**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-415-38-51
kylä/k.osa: Pattijoki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1945
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea kaksikerroksin puurakenteinen kyläkoulu, jonka suunnitteli rakennusmestari J. Karvonen 1945.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Arkkukarin vanha myymälärakennus**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-411-9-22

kylä/k.osa: Piehinki

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1938

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtatien 88 tiemaisemassa näkyvä 1938 valmistunut entinen myymälä on harvinainen esimerkki aikansa kyläkaupparakentamisesta. Yksikerroksisella, pulpettikattoisella rakennuksella on betoniperustus ja sen puurankarakenne on verhottu pystyrimalaudalla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Raahen kaupunki 2003, rakennusinventointi: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Haapajoki-Arkkukari ja Piehinki

kohteen nimi: **Karsikkaan talo**
 kunta: Raahе
 kiinteistötunnus: 678-411-21-21
 kylä/k.osa: Piehinki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikaisrakennusten muodostama pihapiiri, jonka vanha päärakennus on 1800-luvulta. Pihapiirissä on myös hirsirakenteinen varastoaitta ja osittain hirsirakenteinen navetta 1900-luvun alusta. Vähän pihapiirin ulkopuolella on vanha riihi ja 1960-luvulla rakennettu rankorakenteinen autotalli. Tilan kalarannasta tuodut ladot ovat 1790-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki 2003, rakennusinventointi: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Haapajoki-Arkkukari ja Piehinki

kohteen nimi: **Mutalan kartano**
 kunta: Raahе
 kiinteistötunnus: 678-411-57-0
 kylä/k.osa: Piehinki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen tilakeskus, jossa on Rautaruukin edustustiloiksi kunnostettu päärakennus vuodelta 1873 ja siihen on liitetty pirtti 1900-luvun alkupuolella. Pihapiirissä on myös vanha puoji ja kellari. Pihapiirin uudisrakennuksia ovat varasto- ja tallirakennus ja pieni piharakennus.

Pihapiiristä siirrettiin 1968 Saloisten kotiseutumuseoon vuodelta 1815 periytyvä ns. Mutalan pikkupuoli.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Nurkkala**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-411-5-95
kylä/k.osa: Piehinki
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nurkkalan pihapiirissä on 1840-luvulta periytyvä hirsipintainen päärakennus ja kolmiosainen puojirakennus. Päärakennuksessa on kauniit klassistiset detaljit.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki 2011, 2014. Raahen eteläisen ranta-alueen ja Piehingin osayleiskaavojen ympäristöselvitykset. FCG Finnish Consulting Group

kohteen nimi: **Ranta-Sippala**
 kunta: Raasepori
 kiinteistötunnus: 678-411-4-21
 kylä/k.osa: Piehinki
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1540-luvulta perityvän tilan talonpoikainen pihapiiri, jota kaksi vanhaa asuinrakennusta, navetta ja puoji rajaavat neljältä sivulta. Pihapiirin päärakennuksen vanhin osa, 1710-luvun savupiirtti, on ollut olemassa jo Isonvihan aikana ja sitä on jatkettu useaan otteeseen. Toisessa asuinrakennuksessa on kaunis Pyhäjoen mallia edustava lasikuisti.

Puojit ja tallirakennus on siirretty syvyytensä verran ulospäin pihapiiristä. Siihen on 1900-luvun alussa rakennettu kiinni kivinen navetta. Lisäksi pihapiirissä on vanhempi - ehkä 1800-luvulta periytyvä - ja uudempi vilja-aitta, 1930-40-luvun autotalli, 1954 valmistunut sauna, maakellari sekä vähän kauempana vanha riihi, elosuoja ja rankorakenteinen "kaappikuivaaja" 1930-40-luvulta.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Saloisten kotiseutumuseo**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-411-9-124

kylä/k.osa: Piehinki

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1809-1863

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saloisten kotiseutumuseo on laaja, 18 rakennuksen muodostama kokonaisuus. Museon rakennukset ja esineistö kertovat pääasiassa Saloisten alueen entisajan elinkeinoista, kalastuksesta ja maanviljelyksestä. Museoalueella on muun muassa sepän paja, Anttilan Eeran kalamaja ja Mutalan tilan vanha pirttirakennus, jonka rakennushistoria yltää aina vuoteen 1791 saakka. Museoalueen komea tuulimylly on kuulunut aikoinaan Tokolan talon rakennuksiin ja se seisoj Tokolanperällä sillä alueella, jossa nykyisin on Rautaruukin terästehdas.

historia:

Saloisten kotiseutumuseo on aloittanut toimintansa 1966 Saloisten kotiseutu- ja museoyhdistyksen (perustettu 1965) toimesta. Museo siirtyi Raahen kaupungin omistukseen ja Raahen museon hoidettavaksi 1990-luvulla. Ennen museon siirtymistä kaupungille tuki Rautaruukki aktiivisesti kotiseutumuseota mm. kunnostamalla rakennuksia. Osa rakennuksista on siirretty tehdasalueelta.

Kotiseutumuseo perustettiin entisen Saloisten kappalaisen puustellin maille, josta oli tehty kunnalliskoti 1920. Sen historia jatkuu museoalueen takana olevassa vanhainkodissa. Makasiini sijaitsee alueella jo ennestään alkuperäisellä paikallaan. Rakennukset on siirretty alueelle pääasiassa 1960-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

http://www.raahenmuseum.fi/saloisten_kotiseutumuseo 5.1.2015

kohteen nimi: **Sippalan mylly**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-411-8-1
kylä/k.osa: Piehinki
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edelleen käytössä oleva 1936 valmistunut puurakenteinen vesimylly, jolla on tärkeä asema Piehinkijokivarren viljelysmaisemassa.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki 2011, 2014. Raahen eteläisen ranta-alueen ja Piehingin osayleiskaavojen ympäristöselvitykset. FCG Finnish Consulting Group

kohteen nimi: **Vanha alakoulu**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-411-9-124
kylä/k.osa: Piehinki
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Saloisten kunnan ensimmäinen varsinainen koulurakennus vuodelta 1899, joka oli koulukäytössä aina vuoteen 1969 asti. Pihapiirissä on koulun entinen ulkorakennus, jossa sauna, entiset kouluvessat ja varasto.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Gellmanin sairaala**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-30-246-3
kylä/k.osa: Pitkäkari
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Raahen kaupunginsairaala, Gellmanin sairaala, alettiin rakentaa 1910-luvulla. Rakennusta varten oli M. Schjerfbeckin suunnitelmat vuodelta 1898. Matti Karhula laati näiden suunnitelmien pohjalta vuonna 1907 julkisivuihin muutoksia, jotka tähtäävät jugend-tyylisten rakennusten luomiseen.

Pohjakaavio nykyisessä ns. G-rakennuksessa säilyi Schjerfbeckin suunnitelmien mukaisena. Rakennuksen julkisivujen laudoitus, listoitus ja ikkunajako on toteutettu Karhulan jugend-tyylisten suunnitelmien mukaan, mutta katot on myöhemmin muutettu huomattavasti monimuotoisemmaksi ja koristeellisemmiksi. Rantakadun suuntaisesti sairaalan korttelissa läntisimpänä rakennuksena sijaitseva G-rakennus on v. 1986-87 kunnostettu vanhusten päiväsaaralaksi.

H-rakennus sijaitsee sairaalan tontin etelälaidassa. Rakennus on oletettavasti alkujaan rakennettu Schjerfbeckin luonnosten mukaan. H-rakennusta on useaan otteeseen laajennettu, mm. jatkettu yhtä pitkällä osalla itään päin sekä korotettu. Laajennukset ovat täydellisesti muuttaneet rakennuksen ulkoasun ja nykyisellään se onkin lähinnä 1950-luvun asussa. Rakennusta on laajennettu uudella siivellä 1989.

Kaupunginsairaalan alueella on sijainnut vuosisadan alusta lähtien puurunkoinen huvimaja. Sairaalan laajennusten yhteydessä huvimaja on siirretty Rantakadun varteen.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kylmäniemen kalaranta**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-402-1-50

kylä/k.osa: Pitkäkari

tyyppi: kalastus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha miljööltään yhtenäinen kalaranta verkkovajoieneen lähellä kaupunginkeskustaa. Se palvelee edelleen kalastusta ja vapaa-ajanviettoa.

Kalasataman verkkovajat ovat uusiutuneet vuosien kuluessa. Yhdessä on vanha hirsirunko, joka on tuotu alueelle Lapaluodosta. Muilta osin vanhimmat rakennukset ovat 1940-60 -luvulta. Rakennusten runkona on puuranka ja perustukset ovat betonia tai kivilatomuksia. vaikka valtaosa rakennuksista on itsessään melko vaatimattomia, ne muodostavat yhdessä arvokkaan kokonaisuuden.

1978-80 alueen säilyttämistä edistettiin laatimalla uudistuville rakennuksille paikalle sopivat tyyppipiirustukset sekä alueelle yleissuunnitelman, jossa oli muutama uusi rakennuspaikka.

Arvokkaimpia rakennuksia ovat 1850-luvulta periytyvä verkkovaja nro 1, 1900-luvun alkupuolen hirsikehikkoinen Lapaluodosta siirretty verkkovaja nro 9 ja 1940-luvulla rakennettu verkkovaja nro 12.

arviointi:

MRKY2015: R,H verkkovaja nro1 lisäksi S,T

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Arkkukarin terveystalo**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-412-9-43

kylä/k.osa: Saloinen

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto

ajotus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ruotsista saaduilla kummikuntavaroille talkootöinä ja tyyppipiirustusten mukaan 1945-50 rakennettu terveystalo, jossa toimi pitkään lastenneuvola.

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Raahen kaupunki 2003, rakennusinventointi: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Haapajoki-Arkkukari ja Piehinki

kohteen nimi: **Kotikuusikko**
kunta: Raahen Saloisissa
kiinteistötunnus: 678-413-7-253
kylä/k.osa: Savolahti
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Evangelisen herätysliikkeen perustajan Fredrik Gabriel Hedbergin (1811-93) syntymäpaikka. Pihapiiriin kuuluu luonnonkiviladelman päällä seisovan 1800-luvun loppupuolelta periytyvän päärakennuksen lisäksi 1960-luvulla valmistunut piharakennus ja vanha maakellari.

historia:

Fredrik Gabriel Hedberg (15.7.1811 Saloinen – 19.8.1893 Kemiö) oli lähtöisin Raahen Saloisista. Tultuaan ylioppilaaksi Hedberg suoritti filosofian maisterin ja teologian opinnot ja vihittiin papiksi 2.2.1834 Turussa.

Lohjan pappina Hedberg löysi 1835 Martti Lutherin postillat ja niiden armonjärjestyskaavoista vapaan evankeliumin. Paimiossa 1838–40 Hedbergin ympärillä syntyi hengellistä liikehdintää, siksi hänet siirrettiin Ouluun vankilasaarnaajaksi. Raippaluodossa Hedberg kirjoitti tunnetun teoksensa "Uskonoppi autuuteen", joka julkaistiin 1843.

Pöytyän pitäjänapulaiseksi Hedberg asetettiin 30.7.1843. Tuosta päivästä tuli evangelisen liikkeen alkukohta. Hedberg sai monia kannattajia Lounais-Suomessa. Irti joutuminen heränneistä 1844 johtui eroista evankeliumin ja Raamatun käsittämiseksi. Hedberg perusti kaiken Jumalan sanaan, korosti Kristuksen Golgatalla jo sovittaneen kaikkien synnit ja kutsui ihmisiä heti ilman omia valmistuksia uskomaan Jumalaan. Eräässä artikkelissaan Hedberg tiivisti evangelisen opin: "Kristus, ainoa autuuden tie ja järjestys".

Kirjojensa ohella Hedberg toimitti useita lehtiä. Kirkkoherrana Kaarinassa 1854–62 ja Kemiössä 1862–93 Hedberg paneutui huolella seurakuntatyöhön, kävi laajaa kirjeenvaihtoa ja hoiti yleiskirkollisia tehtäviä. Hedberg oli myös Evankeliumiyhdistyksen perustaja. Lauluillaan ja kirjoillaan hän vaikuttaa yhä. Hedberg toi aina esiin evankeliumin syntisten Vapahtajasta. Juhlavuonna kiitämme Jumalaa Fredrik Gabriel Hedbergistä ja hänen elämäntyöstään.

Seppo Suokunnas

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

<http://sley.fi/node/5286> 5.1.2015

kohteen nimi: **Örnin sotilastorppa**

kunta: Raaseperi

kiinteistötunnus: 678-413-7-271

kylä/k.osa: Savolahti

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: 1720-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen sotilastorppa, jossa on toiminut 1871-1889 "Saloisten ylhäisempi kansakoulu", Oulun läänin ja Pohjois-Suomen ensimmäinen kansakoulu. Rakennus on toiminut myös Savonlahden ensimmäisenä työväentalona vuosina 1903-1943. Rakennuksen vanhin osa on 1720-luvulta, laajennettu kouluksi v. 1869 ja uusittu 1960-luvun lopulla. Pihapiirissä on myös pitkä talousrakennus.

historia:

Öörnin sotilastorpassa on toiminut Oulun läänin ja Pohjois-Suomen ensimmäinen kansakoulu, eli "Saloisten ylhäisempi kansakoulu" vuosina 1871-1889. Rakennus on toiminut myös Savonlahden ensimmäisenä työväentalona vuosina 1903-1943. Rakennus on suojeltu rakennussuojelulailla.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ala- ja Ylä-Rantanen**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-420-2-78

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi pihapiiriä, Ylä- ja Ala-Rantanen. Jyrkähköön rinteeseen rakentunut Ylärantasen pihapiiri avautuu kauas Rantasenjärven järvimaisemaan ja Raahentielle. Päärakennus on siirretty 1918 Vihantiin Karjalasta ja se on massoitteeltaan sekä detaljeiltaan rikas, huvilamainen rakennus. Ylä-Rantasen pihapiirissä on lisäksi vaatimaton asuinrakennus sekä kauempana rakennuksista aitta, puoji- ja tallirakennus. Rakennusten ympärillä on kaunis, hyvin hoidettu pihapiiri ja ryytimaat laskeutuvat rinnettä pitkin kohti Rantasenjärveä. Ala-Rantasen pihapiirissä on jäljellä päärakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Hanhela**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-420-28-11
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokirannan viljelyksillä sijaitseva, talonpoikainen pihapiiri, jossa on suuri päärakennus, neliosainen puoji, aitta, sauna, paja, sysikota, latoja sekä jokivarressa vesimylly. Pihapiirissä on myös uudempi navetta, joka on poistunut käytöstä.

Pihapiiriin luo oman tunnelmansa kaunis luonnonmaisema ja päärakennuksen takana virtaava Piehinginjoki, jonka yli johtaa pihapiiriin avonurkasta silta laidunmaille.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Hilappa**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-420-3-56
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri, jossa suurehko maatalon asuinrakennus ja puoji. Päärakennuksessa on 1920-luvun klassismiin viittaavia yksityiskohtia kuten kaariaiheinen koristeltu avokuisti, vaalea ulkovuoraus sekä tiilikatto.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kantti**
kunta: Raahе
kiinteistötunnus: 678-42-48-1
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Monimuotoinen kirkonkylän juhlapaikaksi korjattu asuinrakennus 1900-luvun alusta. Se tunnetaan myös Strömmerin talona.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kaunela**
kunta: Raasepori
kiinteistötunnus: 678-420-27-10
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen pihapiirissä, jossa on vanha läpiajettava luhtiaitta sekä asuinrakennus. Hieman kauempana, saapumistien varrella on vanha aitta ja pihan takaosassa sauna. Asuinrakennuksessa on kauniit klassistiset nurkkapylväät. Asuinrakennusta vastapäätä on viisiosainen aitta. Aitta on toisesta päästään kaksiosainen rinta-aitta ja toisesta päästä kolmiosainen, läpiajettava luhtiaitta.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kotiseutumuseo**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-881-1-0
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kotiseutumuseoksi muutettu vanha viljamakasiini sijaitsee Vihannin kirkon tuntumassa. Museo, Pikkukirkko, kirkko ja tapuli luovat Onnelantien varteen intiimin punaisten vanhojen rakennusten muodostaman ryhmän.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Myllykangas**
kunta: Raaseperi
kiinteistötunnus: 678-420-30-37, -30-15
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikainen talouskeskus, jossa on muun muassa kaksi päärakennusta, liha-aitta ja puoji.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Niemi**
kunta: Raahen kunta
kiinteistötunnus: 678-420-31-4
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti hienolla paikalla rantaviljelyksillä oleva talouskeskus, jossa on kaksi asuinrakennusta ja pitkä talousrakennus. Kauniin yksityiskohdan mäen päällä sijaitsevalle rakennusryhmälle luovat kaksi punaista rantaahtaa.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ukko**
kunta: Raahel
kiinteistötunnus: 678-420-13-310
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen maaseudun pihapiiri, johon kuuluu suuri päärakennus eri-ikäisine kuisteineen, puoji sekä aitta. Talo on tunnettu myös Pekkalana.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ukonkantti**
kunta: Raahen
kiinteistötunnus: 678-420-13-308
kylä/k.osa: Vihanti
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1991
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Monimuotoinen kirjastorakennus Ukonkantti näkyy Kirkkojärven rannasta kauas Raahentielle ja peltoviljelyksille. Moni-ilmeinen ja moderni Ukonkantti käy dialogia viereisten kotiseutukeskuksen perinteisten rakennusten kanssa.

Ukonkantin on suunnitellut arkkitehtitoimisto Aitoaho & Viljanen. Rakennus on valmistunut vuonna 1991.

arviointi:

MRKY2015: R,T

kohteen nimi: **Uusitalo**
 kunta: Raaseperi
 kiinteistötunnus: 678-420-22-27
 kylä/k.osa: Vihanti
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1864-1917
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tiivis, ilmeeltään yhtenäinen pihapiiri viljelysten keskellä: kaksi rikkaasti koristeltua asuinrakennusta, neliosainen puojirakennus, sauna, aitta sekä tulotiensuuntainen osittain hirsirakenteinen tallirakennus ja maakellari.

kuvaus:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vihannin kirkonkylän koulu**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-420-13-9

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vihannin kirkonkylän tiilirakenteinen koulu on valmistunut 1950-luvulla. Valkoiseksi rapatussa koulurakennuksessa on valkoiset somisteet ja eri tilojen käyttötarkoitukset voi tunnistaa aukotuksen perusteella. Pihassa on uudempi koulurakennus.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Vihannin kotiseutukeskus**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-420-13-308

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: ei määritelty

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vihannin kotiseutukeskuksen perinteistä rakennuskantaa edustavat kantit eli Ukko-Pekka, Hietalankantti, Uhtuankantti ja Mikkälänkantti.

Lisäksi alueella on tuulimylly, jyväänta vuodelta 1762, malli kivikautisesta asumuksesta sekä Lampinsaaren suljetulta kaivokselta saatuja malminkuljetusvaunuja, kaivosrataa ja malmilohkareita.

Kotiseutukeskuksen vieressä sijaitsee kirjasto Ukonkantti, joka luo modernilla ilmeellään mielenkiintoisen dialogin rakennusten välille.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vihannin nuorisoseurantalo**

kunta: Raahе

kiinteistötunnus: 678-420-41-2

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsirakenteinen 1940-luvun lopulla rakennettu nuorisoseurantalo, jota on myöhemmin laajennettu.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vihannin Pikkukirkko**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-420-11-54

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rukoushuoneena toimiva pieni perinteinen kirkonkylän rakennus.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vihannin Rautatieasema**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-420-10-3

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pysäkin tyyppipiirustusten mukaan vuosina 1884-1886 rakennettu asemarakennus, jota laajennettiin vuonna 1925. Ulkoasu on molempien vaiheitten osalta säilynyt lähes alkuperäisenä. Asema-alueeseen kuuluu makasiinirakennus ja kaksi asuinrakennusta, joista toisessa on erikoisen monimuotoinen kattorakenne.

historia:

Rautatieasema on rakennettu vuonna 1886 pysäkin tyyppipiirustusten mukaan ja sitä on laajennettu vuonna 1925.

1888 pysäkki sai rautatieaseman statuksen. Vuonna 2013 rautatieasemaa siirrettiin 11,7 metriä kylän suuntaan radasta pois päin kaksoisradan rakentamishankkeen yhteydessä. Rautatieasema on rakennettu alunperin luonnonkiviperustalle, mutta vuoden 2013 siirron yhteydessä rakennukselle valettiin betoninen sokkeli.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Iltonen, Jussi. 2009. Radan varrella, Suomen rautatieliikennepaikat. Karttakeskus, Otavankirjapaino. Keuruu 2009.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

kohteen nimi: **Vihannin Sofia Magdalenen kirkko ja kellotapuli**

kunta: Raahen

kiinteistötunnus: 678-881-1-0

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajotus: 1722-1808

ajoitusselite: 1784

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Puinen, pohjamuodoltaan lähes tasavartinen ristikirkko on rakennettu Simon Jylkkä-Silvéenin johdolla 1784. Kirkon vierellä on kolminivelinen kellotapuli vuodelta 1752.

Kirkkomaisemaan liittyy myös 1865 rakennettu kotiseutumuseona toimiva lainajyvästön makasiini ja rukoushuoneena toimiva ns. Pikkukirkko, jossa toimii kesäaikana kahvio.

historia:

Vihannin kirkko on toinen ja on rakennettu vuonna 1784 Kustaa III:n aikana. Kirkon nimi on Kustaa III:n vaimon nimi, Sofia Magdalena. Rakentajana on ollut kuuluisa kirkon rakentaja Simon Silvén-Jylkkä Kalajoen Metsäkylästä. Joulun alla 1783 laitettiin kirkon todella vaatimaton perustus ja ensimmäinen hirsikerta. 17. päivänä maaliskuuta 1784 aloitettiin yhtäjaksoinen rakentaminen, jota kesti 66 työpäivää eli 11 viikkoa. Ensimmäinen jumalanpalvelus uudessa kirkossa pidettiin 16. päivänä toukokuuta 1784. Kirkko ei ollut silloin vielä valmis, mutta valmistui kesän aikana. Kirkon vihkimisen toimitti 12.9.1784 rovasti Johan Westzyntius Pyhäjoelta.

Kirkon katto on ollut alkuaan paanukatto. Vuonna 1882 se poistettiin ja tilalle tehtiin pärekatto ja vuonna 1909 nykyinen peltikatto. Kirkon peruskorjaus suoritettiin 1958-1961. Perustukset uusittiin täysin, seinien ulkopuolelle asennettiin lämpöeristys ja pystylaudoitus. Samassa yhteydessä suoritettiin ulko- ja sisämaalaukset, hankittiin nykyiset penkit sekä asennettiin lämmitysjärjestelmä. Samalla suoritettiin alttaritaulun restaurointi sekä saarnatuolin restaurointi.

Viimeisin kirkon korjaus- ja maalaustyö suoritettiin vuosina 1983-1984 arkkitehti Matti Leiberin suunnitelmien mukaan. Korjauksen yhteydessä kirkko ja tapuli maalattiin alkuperäiseen väriinsä, punaisiksi. Sisäasu myös muuttui, kun punahonkaiset tummuneet penkit maalattiin. Samalla hankittiin saarnatuolin katososa sekä valaistus uusittiin täydellisesti. Uudet 17 äänikertaiset urut valmistuivat toukokuussa 2008. Urkujen tyyllillisenä esikuvana on 1700-luvun lopun Olof Schwanin urut. Urut on rakentanut Sotkamon urkurakentajat.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993, julkaisu A:117

Raahen seurakunnan www-sivut, <http://www.raahenseurakunta.fi/toimitilat/kirkot/vihannin-kirkko/>, 25.6.2013

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

kohteen nimi: **Vihannin työväentalo**

kunta: Raasepori

kiinteistötunnus: 678-420-13-23

kylä/k.osa: Vihanti

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsirakenteinen 1900-luvun alussa rakennettu suurehko työväentalo, jota on laajennettu 1984.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.